Tünel

ERNESTO SABATO

İspanyolcadan çeviren:
Pınar Savaş

AYRINTI

ERNESTO SÁBATO

Arjantinli romancı, gazeteci ve deneme yazarı Ernesto Sábato, 24 Haziran 1911'de Buenos Aires'in banliyösü Rojas'ta doğdu.

La Plata Ulusal Üniversitesi'nde fizik ve matematik öğrenimi gördü (1929-36). Aynı okulda 1937'de fizik dalında doktorasını tamamladı. 1938'de Paris'te Curie Laboratuvarı'nda, ertesi yıl ABD'de Massachusetts Teknoloji Enstitüsü'nde araştırmalar yürüttü. 1940'ta Arjantin'e döndü. 1940-45 arasında La Plata Ulusal Üniversitesi'nde Buenos Aires'teki bir başka okulda kuramsal fizik dersleri verdi. Bu dönemde ayrıca Arjantin'in önde gelen gazetelerinden *La Nación*'un edebiyat sayfasında makaleler yazdı. Perón hükümetine muhalefeti yüzünden 1945'te üniversitedeki görevinden uzaklaştırıldı.

Sábato felsefi, toplumsal ve siyasal konulara ilişkin aforizma, görüş ve gözlemlerini içeren *Uno y el universo* (1945; Bir ve Evren) ile edebiyat alanındaki ilk başarısını elde etti. *El túnel* (1948; Tünel) adlı romanı ile ulusal ve uluslararası alanda ünlendi. Romanda, kimseyle iletişim kuramayan tipik bir varoluşçu karşı-kahramanın, insanlık durumunun saçmalığı karşısında içine kapanışını betimledi. Denemelerini topladığı *Hombres y engranajes*'de (1951; İnsanlar ve Dişiler) uşculuğun ve bilimin denetimindeki aşırı makineleşmiş modern topluma bir alternatif ortaya koymaya çalıştı.

Perón'un 1955'te devrilmesinden sonra yayımladığı *El otro rostro del peronismo*'da (1956; Peronizmin Öbür Yüzü), Perón dönemindeki şiddet ve kargaşanın tarihsel ve siyasal nedenlerini ele aldı. *El caso Sábato* (1956; Sábato Olayı) adlı denemesinde Peroncularla karşıtlarının uzlaşması çağrısında bulundu.

Sábato'nun ikinci romanı *Sobre héroes y tumbas* (1962; Kahramanlar ve Mezarlar Üzerine, Ayrıntı Yayınları'nın programına alınmıştır), felsefi düşünce ve gözlemlerle iç içe geçmiş insanla ilgili ruhbilimsel bir araştırmadır. *Tres aproximaciones a la literatura de nuestro tiempo* (1968; Çağımız Edebiyatına Üç Yaklaşım) özellikle Alain Robbe-Grillet, Jorge Luis Borges ve Jean-Paul Sartre'ın yapıtlarına ilişkin eleştirel denemelerinden oluşur. İronik bir üslupla kaleme aldığı *Abaddón el exterminador* (1974; Abaddón, Yokedici, Ayrıntı Yayınları'nın programına alınmıştır) edebiyat, sanat, felsefe ve aşırı uşculuk konularındaki görüşlerini içerir. 1976'daki askeri darbenin ardından ülke yeniden demokrasiye döndüğü zaman Ernesto Sábato Ulusal Kayıplar Komisyonu Başkanı (CoNaDeP-Comisión Nacional sobre la Desaparición de Personas) seçildi. Bu komisyonun, yaptığı çalışmaları 1983 yılında *Nunca más* (Bir Daha Asla) adlı bir kitapta topladı. Yapıt "Sábato Soruşturması" adıyla bilinir ve Ernesto Sábato'nun en tanınmış çalışmalarından biridir.

Ayrıntı: 285
Edebiyat dizisi: 98

Tünel
Ernesto Sábato

İspanyolcadan çeviren
Pınar Savaş

Çeviride kullanılan metinler
El Túnel, Unidad Editorial, 1999
The Tunel, Prentice Hall, 1992

© Ernesto Sábato & Akcalı

Bu kitabın Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak illüstrasyonu
Sevinç Altan

Kapak düzeni
Arslan Kahraman

Düzelti
Ayten Koçal

Baskı ve cilt
Mart Matbaacılık Sanatları Ltd. Şti. (0 212) 212 03 39 (pbx)

Birinci basım 2000

ISBN 975-539-297-1

AYRINTI YAYINLARI
Dizdariye Çeşmesi Sk. No: 23/1 34400 Çemberlitaş-İstanbul Tel: (0 212) 518 76 19 Faks: (0 212) 516 45 77

Ernesto Sábato

Tünel

Öndeyiş

Ernesto Sábato (Rojas, Arjantin, 1911) yaşayan en büyük yazarlardan biridir. Hem nükleer fizikçidir, hem de geniş bir entelektüel birikime sahiptir. Politik, edebi ve bilimsel pek çok eseri vardır. En ilginç anlatıları bir üçlemedir: "El Túnel" *(Tünel, 1948),* "Sobre Heroes y Tumbas" *(Mezarlar ve Kahramanlar Üzerine, 1962) ve* "Abaddón el Exterminadon" *(Abaddón, Yokedici, 1974). 1983 yılında yayımladığı* "Nunca más" *(Bir Daha Asla), Başkan Alfonsín'in yönetimi sırasında Arjantin'de kaybolan insanlar hakkında yapılmış çok ünlü bir araştırmadır. Sábato, 1984 yılında Cervantes Ödülü'ne layık görülmüştür. 1999 yılındaysa* "Antes del fin" *(Sondan Önce) adıyla anılarını yayımlamıştır.*

Sábato entelektüel bir romancıdır, hem eserlerini kurgulayış bi-

çimi hem de sorunları yorumlayış biçimi varoluşçuluktan son derece etkilendiğini gösterir (denemeleri arasında "Sartre contra Sartre" [Sartre'a karşı Sartre], göze çarpar). Kuşkusuz 'Tünel" basit ve okuması kolay bir romandır ama erdemlerinden hiçbir şey yitirmemiştir ve Graham Greene, Albert Camus gibi yazarlar tarafından çok beğenilerek Fransızca'ya çevrilmesi önerilmiştir. Yayımlandıktan elli yıl sonra hâlâ hayranlık ve şaşkınlık uyandırır. Zaman ne dayanıklılığını ne de edebi keskinliğini yok edebilmiştir. Gelecek yüzyılda da büyük beğeniyle okunacağı kesin olan bir eserdir. Bu durum romanın olağanüstü ikincil kahramanlarından Hunter'i son derece şaşırtsa da bizi şaşırtmıyor.

Kuru, kesin ve sarsıcı bir dille yazılmıştır, roman ilerledikçe gerginlik de tırmanır. Tünel, aşk, takıntı, kıskançlık ve ölümün öyküsüdür. Tanınmış bir ressam olan anlatıcı ve başkişi, âşık olduğu María İribarne'yi öldürür. Bunu söylemenin romanın heyecanını kaçırdığı sanılmasın çünkü roman zaten "Juan Pablo Castel, yani María İribarne'yi öldüren şu ressam olduğumu söylemem yeterli olacaktır" tümcesiyle başlar. Sâbato ilk andan itibaren neredeyse bilimsel bir kesinlikle bir insanın içindeki patlamak üzere olan yanardağı tanımlar. Başkişinin kuşkuları döner, gerçeğin ya da normalliğin arayışı içinde tekrarlanır ve bir zirveye ulaşır: Kendini insanüstü bir yaratık olarak gören Castel de sonunda diğerleri gibi sığ, kirli ve bozunmuş bir varlık olduğunun ayırdına varır.

Tünel, içinde giz barındırmasa da aslında polisiye bir romandır; aynı zamanda bir paranoyanın, aşkın nefrete dönüşmesinin ruhsal betimlemesidir. Kıskanç kişi, önce bir polise sonra da bir katile dönüşür. Castel, Otello'nun kardeşi gibidir. Sâbato, "Aklıma hep Otello'da Desdémona'nın babasının sözleri takılıyor; eğer bir kadın babasını aldatabiliyorsa başka bir adamı da rahatça aldatır. Bu yaptığını aklımdan çıkaramıyorum: Yıllardır sürekli Allende'yi aldatıyorsun!" tümcesiyle eserinde Shakespeare'in eserinden ne kadar çok etkilenmiş olduğunu gösterir.

Kuşkucu, olumsuz ve uyumsuz bir tip olan Castel, ("Dünyanın korkunç bir yer olduğunu göstermek için fazla kanıta gerek yok," der) aynı zamanda alaycı, saldırgan ve sivridir de; Sâbato, Cas-

tel'in kişiliğinde varoluşçu bir karamsarlık ve acının yanı sıra, mizah, alay ve eğlenceye de yer verir. Örneğin XXV. bölümde, Castel'in María'nın kör kocası Allende'nin kuzenleri Hunter ve Mini'yle çay içtiği sahne basbayağı komiktir. Son derece çekingen olan Castel'in en önemli sorunları aslında genel insan olma durumlarıdır: yalnızlık, anlayışsızlık, iletişimsizlik. Castel kendini üstün görmekte, bu nedenle de marjinal hissetmektedir ve sanatına kapanmıştır; bir tablosunda temel olarak algıladığı bir ayrıntıya genç bir kız da aynı önemi verince kendi tünelinin ve evrensel tünelin ucunda ışığı gördüğünü sanar: Bu kadın tüm dünyada onu anlayabilecek olan kişidir. Olağanüstü bir karşılaşma ve aşk öyküsüne dönüşebilecek rastlaşmaları, kuşku, kıskançlık, sıkıntı ve deliliğin belirlediği takıntılı bir öyküye dönüşür. Juan Pablo Castel, sevgilisinin dudaklarından adını ilk kez duyduğunda, "bu iki sözcükle sonsuz bir mutluluğun başladığını" düşünür ama yanılır: Castel, Otello'ya dönüşür. Sahiplenme duygusu o kadar güçlüdür ki, kendine durmadan işkence eder, bir varsayımlar, çıkarımlar, sorgulamalar cehenneminde yaşamaya başlar. Yeni Otello, Yago'nun tuzakları nedeniyle değil, kendi güvensizliği ve korkuları nedeniyle düşer. Sábato'nun sihirli kaleminin ürünü Castel yalnızca bir katil değil, aynı zamanda acıma duyduğumuz kurbandır da! Castle'in, "Çok garip bir şey hissediyordum: Tüm dünyaya sevecenlikle bakıyordum" diye başlayan öyküsünün başı, sonundan nasıl da farklıdır!

Desdémona saf, Otello'ya âşık ve onu aldatmasına olanak olmayan bir kişilikse eğer, María biraz daha gizemlidir: Okuyucu onun yalnızca Allende'yi, yani kör kocasını değil, Castel'i de aldattığından, böylece Castel'in kıskançlığının ve korkularının gerçek bir nedeni olduğundan kuşkulanabilir (Sábato yazınında, alışık olduğumuz üzere, nesnel bir bakış açısıyla başladığı romanında karanlık noktalar, düş gücümüze açık yorumlar bırakmıştır). Ama tıpkı bağımsız ve asi Carmen'in Don José'yi yıkıcı gücü hakkında uyardığı gibi María da en başından Castel'i uyarır: "Bana yaklaşan herkese kötülüğüm dokunuyor." María ve Carmen trajik karakterlerdir, sevgilileri onların ne denli tehlikeli olduklarını sezemez.

Mutlu ve tutkulu Castel'in aşkının bu dönüşümü biraz da, gençlik heyecanları sapkınlığa dönüşen Werther'i andırır. María'nın bu dünyada duyduğu son şey ise tıpkı Mérimée gibi âşığının elindeki bıçağın soğukluğudur.

Castel mantığı ve akıl yürütmeleriyle dünyanın ve insanlığın sırlarını çözmeye kalkışır. Belki de bu en büyük yanılgısıdır: Dünya mantıklı değildir. Sonunda kendi de evrenin ve insanlığın bu mantıksızlığının bir kanıtına dönüşür. Castel ötekiyle tam bir birleşme anına asla kavuşamaz çünkü gerçekte arzulanan yalnızca boyun eğmedir. Bir tek María'nın anladığı tablosu, bu artistik imdat çığlığı, yoldan çıkmanın somut kanıtı haline dönüşür, bu nedenle onun da yok edilmesi gerekir. Bu hastalıklı ve sapkın aşkın da baskısıyla Castel tünelden çıkamaz, oysa María'yı tanıdığında tünelden çıkabileceği duygusuna kapılmıştır. Bıçağını hem âşık olduğu hem de nefret ettiği bu kadının göğsüne sapladığında, kendini yalnızlıkların en kesifine mahkûm eder: Artık bu yalnızlığın günün birinde yok olma umudu bile kalmamıştır.

Hiç kimsenin zamanını "Tünel"i okumaktan daha iyi bir iş yaparak değerlendirebileceğini sanmıyorum. Tam tersine, bu akıllı ve kıvrak romanı okuyan biri "Sobre héroes y tumbas" *(Kahramanlar ve Mezarlar Üzerine) ile,* "Abaddón el Exterminador" *(Abaddón, Yokedici)'un gizemli dünyasını da keşfe çıkmak isteyecektir, çünkü Sâbato'nun dünyasındaki kara deliklerin yoğunluğu son derece fazladır ve inanılmaz bir çekim güçleri vardır.*

Martin Casariego

Tünel

"...Her şeye rağmen tek bir tünel vardı, karanlık ve yalnız: benimki."

I

Juan Pablo Castel yani María Iribarne'yi öldüren şu ressam olduğumu söylemem yeterli olacaktır sanırım, olayı aşağı yukarı herkes anımsadığına göre kendim hakkında daha fazla açıklama yapma gereğini de duymuyorum.

İnsanların neyi, neden anımsayıp anımsamaması gerektiğini şeytanın bile bildiğinden kuşkuluyum ya, bana kalırsa "toplumsal bellek" falan diye bir zırvalık da yok zaten, insan türünün geliştirdiği diğer bir savunma mekanizmasından başka bir şey değildir bu "toplumsal bellek" kavramı. "Geçmiş daha güzeldi" tümcesiyse, geçmişte şimdiye oranla daha az kötü şey olduğu anlamına gelmiyor, yalnızca insanlar geçmişin kötülüklerini unutuyorlar, hepsi bu. Ayrıca bu tür tümcelerin evrensel bir anlamı olduğunu düşünmüyo-

rum, örneğin ben kötü şeyleri anımsamayı yeğlerim. öyle ki, neredeyse "Geçmiş daha kötüydü" diyesim geliyor, bunu söylememem tek nedeni bugünün de gözüme geçmiş kadar berbat görünmesi; o kadar çok felaket, kötücül ve zalim yüz, kötü davranış anımsıyorum ki, belleğim iğrenç bir utanç müzesini aydınlatan sefil bir ışığı andırıyor. Kim bilir kaç kez gazetede okuduğum bir üçüncü sayfa haberi yüzünden atölyenin bir köşesine çöktüm kaldım! Ne yazık ki bu sayfalara insanlığın en utanç verici yüzü yansımıyor; hatta bir noktaya kadar canilerin en temiz, en savunmasız insanlar olduğu bile söylenebilir; bunu kendim de bir katil olduğum için söylemiyorum, bu dürüst ve güçlü bir inanış yalnızca. Karşımızda kötücül bir insan mı var? Yok edelim onu, yalnızca buna iyi bir iş derim ben. Bir insanın zehrini kötülük imbiğinden geçirerek akıta akıta dolaşmasının toplum için ne denli zararlı olduğunu bir düşünün, eğer yok edilmezse aynı aşağılık davranışları tekrarlayarak yaşamaya devam edecektir. Bana gelince, özgürlüğümden yeteri kadar yararlanmadığım ve henüz fırsatım varken altı yedi pisliği ortadan kaldırmadığım için pişman olduğumu itiraf etmeliyim.

Dünyanın korkunç bir yer olduğunu göstermek için fazla kanıta gerek yok, yalnızca şunu dinleyin yeter: Bir toplama kampında açlıktan yakınan eski bir piyanisti fare yemeğe zorlamışlar, hem de *canlı canlı*.

Neyse, şimdi anlatmak istediğim bu değil; yine de eğer fırsat olursa bu fare konusunda bir çift söz etmek isterim.

II

Söylediğim gibi adım Juan Pablo Castel. Bana neden işlediğim cinayetin öyküsünü anlatmaya kalkıştığımı sorabilirsiniz (daha önce size suçumun öyküsünü anlatacağımı söyleyip söylemediğimi bilmiyorum), ama öncelikle bir yayımcı aramam gerekecek. Kibirle neler düşünceceğinizi öngörebilecek kadar insan ruhunu tanıyorum. Canınız ne isterse onu düşünebilirsiniz, umrumda bile değil, bir süredir insanların ne düşüncelerini ne de yargılarını umursuyorum. Bu öyküyü kendi kibrim yüzünden yayımladığımı bile düşüneceklerdir. Önünde sonunda ben de diğerleri gibi etten kemikten, saçtan tırnaktan bir insanım ve benim, üstelik de benim, bazı özel niteliklerim olmasını beklemelerini çok adaletsiz buluyorum. Bazı insanlar dar görüşlü, kirli ve ikiyüzlü olduklarının ayırdına varana dek

kendilerini "özel" sanabilirler. Kibir hakkında diyeceğim hiçbir şey yok: Kimsenin "İnsanoğlunun Gelişimi"nin bu en önemli tetikleyicisinden yoksun olduğunu sanmıyorum. Einstein ve onun gibilerin alçakgönüllülüğüne sahip bayların tümü beni yalnızca güldürüyor; hani derler ya, ünlü olunca alçakgönüllü olmak da kolaydır; ben, alçakgönüllü görünmek kolaydır, demek istiyorum. Böyle bir şey olmadığı sanılsa da, kısa zamanda kibar yüzünü bize göstermekte gecikmez alçakgönüllülüğün kibri. Biliyor musunuz, ortalık böylelerinden geçilmez aslında. İster gerçek ister İsa gibi simgesel bir kişilik olsun herkes kibirlidir, en azından yüksekten bakarak konuşur. Kibirli olmakla suçlandığı zaman, ömrünü dizlerine bile ulaşmayan insanlara hizmet ederek geçirdiğini söyleyerek kendini savunan Léon Bloy için ne denebilir ki! Kibir en beklenmedik yerlerde, örneğin iyiliğin, özverinin, cömertliğin yanı sıra karşımıza çıkabilir. Küçücük bir çocukken ve annemin bir gün öleceği fikrini katlanılmaz bulurken (insan zamanla ölümün katlanılabilir hatta rahatlatıcı olduğunu öğrenir), annemin de kusurları olabileceği aklımın ucundan bile geçmezdi. Artık yaşamadığına göre onun neredeyse insan olmayı hak edecek kadar iyi biri olduğunu söylemeliyim. Ama son yıllarında, yani artık büyüdüğümde, onun en iyi davranışlarının bile inceden inceye bir kibir, kibir olmasa bile gurur barındırdığını görmek bana ağır gelmişti. Onu kanser nedeniyle ameliyat ettikleri zaman bende de benzer bir duygu oluşmuştu aslında. Zamanında yetişebilmek için tam iki gün boyunca durmadan yolculuk yapmam gerekmişti. Sonunda hasta yatağının yanına vardığımda bir cesedinkine benzeyen yüzünde belli belirsiz gülümsemeyle yorgunluğum hakkında birkaç şefkatli sözcük söyledi (o, benim yorgun olmama acıyordu!). Ve ben içimde, annemin ölümüne zamanında yetişmiş olmanın karanlık gururunu hissettim. Bu sırrımı, kendimi diğer insanlarla kıyasladığımda hiç de üstün bulmadığımı anlayasınız diye anlatıyorum.

Elbette bu öyküyü kibrimden anlatmıyorum. Belki gururlu hatta yüksekten bakan bir tavrım olabilir. Ama, yaşamdaki tüm davranışların nedenlerini soruşturma saplantısına ne gerek var ki? Bu öyküyü anlatmaya başladığım zaman hiçbir açıklama yapmayacağı-

ma kendi kendime söz vermiştim, yalnızca cinayetimin öyküsünü anlatmak istiyorum ben, hepsi bu; hoşlanmayan okumasın! Gerçi okunmayacağını pek sanmıyorum ya; meraklı insanlar açıklamaların peşine düşerler. Hiç kimse gerçek bir cinayetin öyküsünü başından sonuna dek okuma fırsatını elinden kaçırmak istemez.

Bu itiraf sayfalarını yazmaya kalkışmamın nedenlerini kendime saklayabilirim ama tuhaf ya da gizemli görünmek gibi bir amacım olmadığı için gerçeği söyleyeceğim. Zaten gerçek sandığınızdan daha basit: Artık ünlü olduğuma göre bu sayfaları pek çok kişi okuyacaktır, diye düşünüyorum; her ne kadar genel anlamda insanlıktan, özel olarak bu sayfaların okurlarından fazla bir beklentim olmasa da, beni anlayan biri çıkarsa diye duyduğum o zayıf umut kanımı kaynatıyor. BİR TEK KİŞİ BİLE OLSA.

Şimdi, "Eğer o kadar çok kişi okuyacaksa umudun niye bu denli zayıf?" diye sorabilirsiniz. İşte bu tür sorular tam da "dam üstünde saksağan vur beline kazmayı" türünden gereksiz sorulardır, ne yazık ki insanlar durmadan gereksiz, en yüzeysel araştırmanın bile ne kadar anlamsız olduklarını göstereceği soruları sormadan edemezler. Bu konu hakkında binlerce insanın önünde, yorgunluktan tükenene kadar avaz avaz bağırarak konuşabilirim, yine de hiç kimse beni anlamaz. Ne demek istediğimi anlatabildim mi?

Beni anlama olasılığı bulunan tek bir kişi vardı aslında. Ne yazık ki onu öldürdüm.

III

Herkes María Iribarne Hunter'i öldürdüğümü biliyor. Ama kimse onu nasıl tanıdığımı, aramızdaki ilişkinin tam anlamıyla ne olduğunu ve onu öldürme fikrini nasıl geliştirdiğimi bilmiyor. Her şeyi tarafsızca anlatmaya çaba göstereceğim, duyduğum suçluluk yüzünden çok acı çekmiş olmama rağmen kendimi kusursuz göstermeye çalışmak gibi bir niyet kırıntım bile yok.

1946 İlkbaharı Salonu'nda adı *Annelik* olan bir tablom sergileniyordu. Daha önce sergilenmiş olan bir sürü tabloya benzeyen ve eleştirmenlerin tahammül edilemez üsluplarıyla, sağlam, iyi inşa edilmiş olduğunu söyledikleri türden bir tablo. Bu şarlatanlar benim çalışmalarımda her zaman "entelektüel derinliği olan bir şey" bulmayı başarıyorlar; bense yalnızca yukarıda, solda açık duran bir

pencerecikten küçük ve bulanık bir manzara görüyorum: Issız bir kumsal ve denize bakan bir kadın. Kadın denizden bir şey, belki bir soluk ve uzak bir çağrı bekliyor, bana kalırsa bu manzarada kesif ve sıkıntılı bir yalnızlık var.

Kimse bu sahneye dikkat etmiyor, sanki süsleme amaçlı ikincil bir çalışmaymış gibi bakışlarını üzerinden geçiriveriyorlar. Yalnızca tek bir kişi dışında kimse aslolanın bu sahne olduğunun ayırdına varmıyor. Açılış gününden söz ediyorum. Genç bir kadın, tanımadığımız biri, birinci planda resmettiğim, oyun oynayan çocuğu izleyen kadına hiç aldırmadan uzun bir süredir tablomun önünde duruyor, gözlerini ayırmadan küçük pencereden görünen manzaraya bakıyor ve bunu yaparken tüm dünyadan ayrıksı duruyor: Tablomun önünde duran, yorum yapan ya da önünden geçen insanların hiçbirinin ayırdına varmıyor.

Tüm bu süre boyunca onu sıkıntıyla izledim. Ben bastırmam olası olmayan bir korkuyla ona seslenme isteği arasında bocalarken kalabalığın içinde kayboldu. Ne tür bir korku? İnsan tüm parasını tek bir oyuna yatırıp kumar oynadığı zaman duyduğu türden sıkıntılı bir korku. Ortadan kaybolduğu zaman onu bir daha göremeyeceğimi, Buenos Aires'te yaşayan milyonların arasında yitip gideceğini düşünerek kendimi sinirli ve mutsuz hissettim.

O gece eve döndüğümde huzursuz, memnuniyetsiz ve üzgündüm.

Sergi kapanıncaya dek geleni geçeni kolayca seçmek için tablomun yakınında dikilerek onun dönmesini bekledim, ama gelmedi.

Sonraki ayları yalnızca onu ve onu tekrar görebilme olasılığını düşünerek geçirdim ve açıkçası yalnızca onun için resim yaptım. Sanki pencerecikten görünen manzara büyüyor, büyüyor, tüm tuvalleri ve çalışmalarımı kaplıyordu.

IV

Sonunda bir öğle sonrası ona sokakta rastladım. Karşı kaldırımda, önceden belirlenmiş bir saatte belirli bir yere yetişmesi gereken bir insanın kararlı adımlarıyla yürüyordu.

Onu görür görmez tanıdım, binlerce kişinin arasında da tanıyabilirdim. Tarifsiz bir heyecana kapıldım, tüm bu aylar boyunca onu o kadar çok düşünmüş, öyle düşler kurmuştum ki, onu böyle karşımda görüverince ne yapacağımı bilemez oldum.

Aslında onunla karşılaşırsam yapacaklarımı pek çok kez en ince ayrıntısına dek planlamıştım, çok utangaç biri olduğum için defalarca ona yaklaşmanın bir yolunu tasarlamıştım, tüm bu hayali karşılaşmaların en güç yanı her zaman konuşmaya başlamak oluyordu. Tanımadıkları bir kadınla sohbet etmekte güçlük çekmeyen

pek çok erkek tanıyorum. İtiraf etmeliyim ki onlara çok özeniyorum, hiçbir zaman bir kadın avcısı olmadığım için ya da kadınlara tavlamak fikriyle yanaşmadığım için geçmişte elime geçirdiğim bir iki fırsatı değerlendiremediğime üzüldüğüm olmuştu, bu tür sahnelerin yaşamımızda yer almayacağını düşünmek safdillik olur ama benim yaşamımda hiçbir kadın yoktu işte.

Hayali karşılaşmalarımda pek çok olasılığı gözden geçirmiştim. Kendi doğamı tanıyordum ve önceden tasarlanmamış durumlarda elimin ayağıma dolaştığını, utangaçlık ve şaşkınlıktan yerime çakılıp kaldığımı biliyordum. Mantıklı, en azından olası olduğunu düşündüğüm birkaç duruma hazırlıklıydım. (Yakın bir dostumuzun bize imzasız hakaretler göndermesi mantıklı değildir ama olasıdır.)

Genç kadın sergi salonlarına gitme alışkanlığındaydı. Eğer bir sergide karşılaşırsak onun yanında bitmem ve sergilenen resimlerden biri hakkında konuşmaya başlamam çocuk oyuncağıydı.

Bu olasılığı uzun uzun inceledikten sonra bir kenara attım. Ben hiçbir zaman resim sergilerine gitmiyordum ki! Bunun bir ressam için garip bir davranış olduğunu biliyorum ama nedenlerini söylediğim zaman herkesin bana hak vereceğinden eminim. Belki de "herkes" derken abartıyorum. Hayır, kesinlikle abartıyorum. Deneyimlerimle biliyorum ki benim için açık ve doğal olan pek çok şey benzerlerim için öyle değil. Bundan o kadar çok ağzım yandı ki artık herhangi bir davranışımı açıklamaya ya da doğrulamaya kalkıştığımda bocalıyor, genellikle içime kapanarak ağzımı bile açmıyorum. Cinayetim hakkında bugüne dek suskun kalışımın nedeni de bu. Bu nedenle sergiler hakkındaki fikirlerimi açıklamamın doğru olup olmayacağını bilemiyorum ama açıklamazsam bunun benim yeni bir manyaklığım olduğu hükmüne varılmasından da korkuyorum.

Gerçekte birden fazla nedenim var. Hepsinden önceliklisi her türlü grup, örgüt, dernek, cemaat fikrinden, yani meslekleri, ortak zevkleri ya da başka birtakım saplantıları nedeniyle bir araya gelen bütün o garip yaratıklardan nefret ediyorum. Bu yığınların birçok gülünç ortak özelliği vardır: İnsanlar birbirini tekrarlar, aynı üslubu kullanırlar, diğerlerinden üstün olduklarına inanırlar.

Görüyorum ki sorun giderek karmaşıklaşıyor ama onu basitleştirecek bir çare de düşünemiyorum. Ayrıca yazdıklarımı okumak istemeyenlerin tek yapması gereken hemen kaldırıp atmaktır; lütfen bunu yapmanıza kesinlikle izin verdiğimi biliniz.

"İnsanlar birbirini tekrarlar" diyerek ne demek istiyorum? Hiç ikide bir gözünü kırpan ya da ağzını buruşturan biriyle bir arada oldunuz mu? Öyleyse böyle bir sürü adamın bir kulübün çatısı altında bir araya geldiklerini düşünün. Gerçi düş gücünüzü bu kadar uç noktalara zorlamaya da gerek yok aslında, kalabalık aileleri incelemeniz bile yeterli olacaktır. Herkes aynı hatlara sahiptir, aynı hareketleri yapar, aynı vurguyla konuşur. Bir kere kadının birine âşık olmuştum (platonik olarak tabii ki) ve kardeşleriyle tanışmaktan deli gibi kaçınmıştım. Başıma daha kötüsünün geldiği de oldu: Bir kadının olağanüstü hatları karşısında büyülendim ama kız kardeşiyle tanışmak beni günlerce tarifsiz bir kedere boğdu: Beni büyüleyen aynı hatlar bu kardeşte de vardı ama şekilsiz, vurgulu, neredeyse ilkinin bir karikatürü gibi. İlk kadının hatlarının kardeşindeki bozunmuş hali içimde garip bir utanç duygusu uyandırdı; sanki kadının o kadar hoşlandığım hatlarının üzerine düşerek onların kardeşinin yüzüne bozuk yansımasına neden olan ışıktan ben sorumluymuşum gibi bir duygu.

Belki yalnızca ressam olduğum için bu tür şeylerden etkileniyorum, insanların bu ailevi şekil bozukluklarını hiç kafaya takmadıklarının ayırdındayım. Aynı şey büyük bir ustayı taklit eden ressamların yaptıklarında da gözüme batıyor, örneğin Picasso'nun tarzında resim yapmak için didinen tüm o zavallılar!

Gelelim üslup sorununa –ki en az katlanabildiğim özelliklerden biridir. Bir iki örneği incelemek yeterli olur kanısındayım: Psikanaliz, komünizm, faşizm, gazetecilik, bir önceliğim yok, hepsini birbirinden itici buluyorum. Şu sıralarda başımda olan bir belayı ele alalım: psikanaliz. Doktor Prato çok yetenekli bir adam ve onun gerçekten arkadaşım olduğunu sanıyordum, taa ki herkes beni izlemeye başladığında o da bu insanlara katılıncaya kadar; neyse bırakalım bunu. Bir gün muayenehanesine ancak gelmiştim ki, Prato çıkmak zorunda olduğunu söyledi ve beni de davet etti.

"Nereye?" diye sordum.

"Birliğin bir kokteyline" diye yanıtladı.

Alaycı tonumu gizlemeye çalışarak, "Hangi Birlik?" diye sordum, bu tür adların büyük harfle vurgulanması içimi bulandırıyor: Birlik, Parti, Psikanalitik Birlik, Komünist Parti, Beethoven'ın Yedinci Senfonisi.

Bana garip garip baktı, karşılık olarak ben de ona dik dik baktım.

Freudiyenlerin mesleklerinin olmazsa olmaz bir parçası saydıkları delici bakışlarını gözlerime dikerek, "Psikanalitik Birlik be adam" diye yanıtladı, bakışlarında kendi kendine "Bu herifte şimdi ne gibi bir anormallik başlıyor?" diye sorar gibi bir hali vardı.

Doktor Bernard ya da Bertran tarafından verilen bir konferans hakkında bir şeyler okumuş olduğumu hatırladım, gittiği yerin bu konferans olmadığından son derece emin, ona hakkında bir yazı okumuş olduğum konferansa gidip gitmediğini sordum. Küçümseyen bir gülümsemeyle,

"Onlar yalnızca şarlatan," dedi, "bir tek gerçek Psikanalitik Birlik var, o da bizimki."

Ofisine geri dönerek bir çekmecede epey eşelendikten sonra bana İngilizce bir mektup uzattı. Yalnızca kibarlığımdan ilgilenmiş gibi yaparak,

"İngilizce bilmiyorum" dedim.

"Bu mektup Şikago'dan geliyor ve bizim Birliğimizi Arjantin'deki tek Psikanalitik Birlik olarak tanıdığını söylüyor."

Hoşnut ve saygılı bir yüz ifadesi takındı.

Çıktık ve lokale kadar arabayla gittik. Bir sürü insan vardı. Son zamanlarda sık sık sözü edilen Doktor Goldenberg gibi kimilerini adlarıyla tanıyordum, bir kadını iyileştireyim derken ikisi de tımarhanede bulmuşlardı kendilerini. Tımarhaneden henüz çıkmıştı, ona dikkatle baktım, gözüme diğerlerinden pek de farklı gözükmedi, hatta belki içeri tıkılmasının sonucu olarak diğerlerinden daha sakindi. Bir keresinde benden resim satın alırken resimlerini öyle bir tavırla seçmişti ki aslında hepsinden nefret ettiğini sezmiştim.

Herkes o kadar şıktı ki eski püskü kılığımdan ve dirseklikliklerim-

den utanç duydum. Ayrıca ne olduğunu tam anlatamadığım bir şey bana son derece gülünç, acayip geliyordu. Çok şık bir bayan bir yandan bana sandviç ikram ederken diğer yandan çok şık bir beyle anal mazoşizm hakkında sohbet ediyordu. Sanırım, bu kadar modern, tertemiz ve işlevsel eşyalar arasında, bu kadar şık bir bay ve bayanın cinsellik ve sidikle ilgili sözcükler kullanarak konuşmalarıydı gülünç bulduğum.

Bir köşeye sığınmak istediysem de bu mümkün olamadı. Bütün oda birbirinin aynı görünen ve aynı şeyleri tekrar eden insanlarla doluydu, kendimi sokağa dar attım. Sıradan insanlarla karşılaşınca (bir gazete satıcısı, bir çocuk, bir sürücü) bir odanın içine doluşmuş tüm o insanlar gerçekliklerini yitirdiler.

Doğal olarak tüm dernekler içinde en çok ressamlarınkinden nefret ediyorum. Bunun bir nedeni, en çok tanıdığım derneğin bu olması; biliyorsunuz bir şeyden nefret etmek için nedenlerinizin çokluğu onu tanımanızla doğru orantılıdır. Bir diğer nedenim daha var ama: ELEŞTİRMENLER. Bu hiç anlayamadığım bir musibet. Eğer ben büyük bir cerrahsam ve karşımdaki beyefendi eline bisturi bile almamışsa, ve hatta doktor bile değilse, ve hayatında bir kedinin ayağından kıymık bile çıkartmamışsa benim ameliyatım hakkında konuşmak, hatalarımı eleştirmek ona düşer mi? Aynı şey resimde de geçerli. Tek fark, insanlar bu iki durumun birbirinin aynı olduğunu ayırt edemiyorlar ve cerrahı eleştiren cahile gülerken ressamı eleştiren şarlatanı büyük bir saygıyla dinliyorlar. Ortalama yetenekte, eline fırça alıp bir şeyler çiziktirmiş olan bir eleştirmen saygıyla dinlenebilir ama, hayır, bu bile saçma; nasıl olur da ortalama bir ressam iyi bir ressama öğüt verebilir?

V

Konuyu iyice dağıttım. Şu allahın cezası her yaptığımı doğrulamaya çalışma huyumun bir sonucu. Ben ne bok yemeye sergilere neden gitmediğimi anlatmaya çalışıyorum ki? Canı isteyen hiçbir açıklamada bulunmadan sergileri gezmekte özgürdür, öyle değil mi? Neyse, bir kere ağzımdan çıktı işte, aslında bu sergiler konusunda söylenecek o kadar çok şey var ki: meslektaşların dedikoduları, halkın körlüğü, salonu hazırlayıp resimleri asanların aptallığı. Ne mutlu ki (ya da ne berbat ki) tüm bunlar artık beni ilgilendirmiyor; yoksa *Ressamın Kendini Resim Dostlarında Karşı Savunmak için Yapması Gerekenler* başlıklı uzun bir anlatı yazmak zorunda kalabilirdim.

Kısacası ona bir sergide rastlama olasılığını saf dışı bırakmalıydım.

Onun bir arkadaşı rastlantı eseri benim de arkadaşım çıkabilirdi, böylece basit bir tanıştırılma yeterli olacaktı. Utangaçlığın tatsız ışığıyla gözleri kamaşan ben, kendimi mutlulukla bu olasılığın kollarına attım. Basit bir tanıştırılma! Her şey ne kadar kolay, ne kadar sevimli! Gözlerim o denli kamaşmıştı ki bu fikrin saçmalığını görmeme engel olmuşlardı. Onun bir arkadaşıyla karşılaşmanın onunla karşılaşmaktan daha zor olduğunu ilk anda düşünememiştim, henüz onun kim olduğunu bilmezken nasıl olur da bir arkadaşıyla karşılaşabilirdim ki? Ayrıca eğer onun kim olduğunu biliyor olsaydım üçüncü bir kişiye ne gerek vardı? Tabii ki tanıştırılmanın yararlarını azımsamıyordum ama sorun da olduğu yerde duruyordu; önce ona rastlamam sonra bizi tanıştıracak ortak bir arkadaş arayışına girmem gerekiyordu.

Kala kala ters yol kalıyordu: Benim arkadaşlarımdan birinin şans eseri onun da arkadaşı çıkması. Tüm tanıdıklarımı şu boyda, şu uzunlukta saçı olan bir kız tanıyor musunuz gibisinden sorguya çekmeye başlamamda yarar vardı! Tüm bunlar gözüme son derece uçarı göründüğünden yapmadım, ayrıca Mapelli ya da Lartigue'den başka bu tür soruları sorabileceğim kimsenin olmaması da beni hüzne boğuyordu.

Yine de bu olasılığı göz ardı etmemeye karar verdim. Şu nedenlerle: Benim bir tanıdığımın onun da bir tanıdığı çıkması çok uzak bir olasılık gibi gözükebilir. Yüzeysel bir ruha böyle gözükebilir ama insanlığın sorunlarını irdeleyen bir ruha değil. Toplumda yatay katmanlar vardır, benzer zevklere sahip insanların oluşturduğu katmanlardan söz ediyorum ve bu katmanlarda rastlantısal karşılaşmalar hiç de az değildir, hele bir de katmanlaşmanın nedeni az bulunan bir özellikse. Aynı insanla Berlin'de, İtalya'nın tanınmamış bir köşesinde ya da Buenos Aires'te bir kitapçıda karşılaşmışlığım vardır. Tüm bu karşılaşmaları şansa bağlamak olası mı? Ben son derece olağan bir durumdan söz ediyorum: Kim ki müziğe sevdalıdır, esperantoya da sevdalıdır, ispritizmaya da.

Tabii ki beni en korkutan başıma gelmeli ve onunla sokakta karşılaşmalıydım! Hangi iblisler bazı adamları bir kadına yaklaşmaya, onunla sohbet hatta bir macera başlatmaya yetkin kılıyor acaba?

Doğal olarak benim girişim gücümü gerektiren bir olasılığı göz ardı etmiştim: Sokak tekniklerindeki yetkesizliğim ve yüzüm bu karamsar ve kesin kararı almama yetmiş de artmıştı.

Yine de milyonda bir gerçekleşme olasılığı olan mutlu bir rastlantı beklemiyor değildim: Konuşmaya ilk onun başlaması. İki turlu bir piyangoda büyük ikramiyeyi kazanacak kadar şansım vardı doğrusu! Hem ilk turda hem de ikinci turda kazanmam gerekiyordu! Yani önce onunla karşılaşacak kadar şanslı olmalıydım, sonra da o benimle konuşmaya başlayacaktı! Garip bir sersemlik, üzüntü, umutsuzluk duymama rağmen yine de durumumu kurgulamaya çalıştım.

Bana yol ya da bir otobüsün nereye gittiğini sorduğunu düşleyerek, bu başlangıç tümcesi üzerine aylar boyunca düşünerek karamsarlık, öfke, terk, umut bileşenlerinden oluşan sonsuz olasılıklar geliştirdim. Kiminde çalçene, ağzı bozuk, kiminde sözü kıt, kimindeyse güleryüzlü, şendim. Bazen sorduğu soruyu gereksiz ya da gelişigüzel bulduğum için kabalıkla ve içimde tuttuğum öfkeyi kusarak yanıt veriyor, böylece konuşma (yani hayali karşılaşmalarımızın bazıları) benim nedensiz öfkem yüzünden başarısızlığa uğruyordu. Bu başarısızlıklar beni acılaştırıyor, aramızda bir ilişki kurulmasına yol açacak bu ender fırsatı kaçırdığım için günlerce kendime kızıyordum; ne mutlu ki tüm bunların düşsel olduğunu, gerçek fırsatın hâlâ avcumun içinde olduğunu düşünerek kendimi uyarıyordum. Böylece yeni bir heyecanla yeni ve daha verimli sokak konuşmaları kurmaya başlıyordum. İşin en zor yeri onun sorusuyla yani bu denli sıradan bir şeyle, sanatın özü ya da tablomdaki penceredeki ne bulduğu gibi gündelik yaşamın son derece uzağındaki bir konu arasında bir bağ oluşturmaktı. Eğer insan sakin bir ortamdaysa ve bol zamanı varsa karşısındakini sarsmadan bu tür bir bağ kurması zor olmazdı tabii ki; örneğin şu sosyal toplantılarda bol bol zaman vardır ve birbirleriyle ilgisiz konular arasında her türlü bağlar kurulabilir; ama Buenos Aires'in bir caddesinde, gündelik itiş kakışın orta yerinde, sağa sola koşuşturan insanlar arasında bu tür sohbetleri bir kenara bırakmak gerekir. Öte yandan, böyle çaresiz bir duruma düşmekten kurtulmama pek olanak da yoktu. Konuşma-

yı olası en kısa, çabuk sorulardan, örneğin "Postane hangi tarafta" gibi bir sorudan gerçeküstücülük ya da süpergerçekçiliğin sorunlarına kaydırmanın öyle kolay bir şey olduğunu sanmayın!

Bir gece uykusuz kaldıktan sonra, konuyu istediğim yere getirmenin olanaksız ve yapay olduğuna, doğrudan bir soru sorarak konunun tam ortasına atlamanın en iyi yöntem olduğuna karar verdim. Örneğin; "Neden yalnızca pencereden görünen manzaraya baktınız?" Uykusuz geçirdiğimiz geceler boyunca tasarladıklarımızın gündüzleri gerçekleşenlerden, yani gerçekten yaptıklarımızdan daha kararlı olması kuramsal olarak son derece sıradandır. Ertesi gün kararımı soğukkanlılıkla gözden geçirirken böyle damdan düşer gibi bir soru sorarak hiçbir yere ulaşamayacağımın ayırdına vardım. Her zamanki gibi umutsuzluk beni diğer uca sürüklemişti: Bu kez o kadar dolaylı bir soru tasarladım ki, öğrenmek istediğim şeyi, yani pencereyi öğrenene kadar aramızda sıkı bir arkadaşlığın gelişmesini beklemem gerekecekti. Şöyle bir şey: "Sanatla ilgilenir misiniz?" Gerçekten gülünç!

Bu sonuca vardığımda çeşitli bağdaşmalar kurmaktan yorgun düşmüş, bir süredir dinleniyordum.

VI

Onu kaldırımda yürürken gördüğümde tüm bu değişkenler yeniden başıma üşüştüler. O uzun hazırlık dönemi boyunca ince ince işleyip öğrendiğim tüm tümceler karmakarışık bir halde bilincime düştüler: "Sanatla ilgilenir misiniz?", "Neden yalnızca pencereden görünen manzaraya baktınız?" falan filan. Kaba olduğu için boş verdiğim bir tümce diğerlerinden daha baskın çıkıyor, beni utanca boğarak kendimi olduğumdan da gülünç hissetmeme neden oluyordu: "Castel'den hoşlanır mısınız?"

Oradan buradan fırlayan karmakarışık tümceler beynimin içinde uğuldarken birden boşu boşuna endişelendiğimin ayırdına vardım: Konuşma nasıl gelişirse gelişsin ilk girişimin ondan gelmesi gerektiğini hatırladım. O andan sonra kendimi olağandışı sakin his-

setmeye başladım, öyle ki, şaşırarak "Görelim bakalım her şey nasıl gelişecek" diye düşündüğümü anımsıyorum.

Her şeye, tüm bu akıl yürütmelerime rağmen o kadar heyecanlı ve sinirliydim ki elimden diğer kaldırımdan onu takip etmekten başka bir şey gelmiyor, hatta ona bana yol sorması fırsatını vermem için karşıya geçip yanına yaklaşmam gerektiğini bile düşünemiyordum. Öteki kaldırımdan bağıra çağıra bana yol soracağını düşünmek kadar gülünç bir şey olabilir mi!

Ne yapmalıydım? Bu durum ne kadar sürecekti? Kendimi çok çaresiz hissediyordum. Epeyce yürüdük. Kararlı adımlarla yürümeye devam ediyordu.

Çok hüzünlüydüm ama sonuna dek devam etmem gerekiyordu: Aylarca bekledikten sonra bu fırsatı göz göre göre elden kaçıramazdım. Ayrıca ben böyle bocalarken onun hızlı hızlı yürümesi kendimi garip hissetmeme yol açıyordu: Düşüncelerimi hızla giden bir aracın içindeki kör ve uyuşuk bir solucana benzetiyordum.

San Martín Meydanı'nın köşesini dönerek birkaç adım attı ve T. Şirketi'ne girdi. Çabuk karar vermem gerektiğini anladığımdan, saçma ve aşırı bir davranış olduğunu gördüğüm halde ben de arkasından binaya daldım.

Asansör bekliyordu. Ortalıkta başka kimse görünmüyordu. İçimden benden daha cesur olduğu su götürmez bir ses şu inanılmaz derecede aptalca soruyu sordu:

"Burası T. Şirketi mi?"

Binanın ön cephesini tümüyle kaplayan metrelerce uzunluktaki tabelada binanın T. Şirketi olduğu yazılıydı.

Pek şaşırmamıştı, dönerek soruma olumlu yanıt verdi. (Daha sonra sorumu ve onun beni yanıtlayışındaki doğallık ve basitliği düşündüğümde, sorumun belki de başında düşündüğüm kadar aptalca olmadığı, bazen insanın devasa tabelaları da gözden kaçırabileceği sonucuna vardım.)

Bana doğru döner dönmez öyle bir gülümsedi ki beni tanıdığını anladım. Hiç düşünmemiş olduğum bir olasılık, halbuki ne kadar basit, ne kadar mantıklı, üstelik de gazete ve dergilerde sık sık fotoğrafım çıkarken!

O kadar heyecanlandım ki ilkinden daha aptal bir sorunun dudaklarımdan dökülmesine engel olamadım ve aniden:

"Neden gülümsüyorsunuz?" dedim.

Gülümsemesi genişledi ve belki de ben özdenetimimi tümüyle kaybedip abuk sabuk zırvalamasaydım yanıt vermek üzereydi.

"Gülümsüyorsunuz çünkü beni tanıdınız. Üstelik bunun bir rastlantı olduğunu sanıyorsunuz ama bu bir rastlantı değil çünkü rastlantı diye bir şey yoktur. Aylardır sizi düşünüyorum, sokakta görür görmez izlemeye başladım. Size sormam gereken bir şey var, pencereyle ilgili, anladınız mı?"

Korkmuştu.

"Pencere mi?" diye kekeledi, "Hangi pencere?"

Dizlerimin bağının çözüldüğünü hissettim. Hatırlamaması olası mıydı? O zaman hiç önemsememiş, yalnızca meraktan uzun uzun bakmış demekti. Kendimi gülünç hissettim, kulaklarım uğuldayarak aylardır düşündüğüm ve yaptığım her şeyin (tablodaki pencerecik de dahil) aptallığın, gülünçlüğün son kertesi olduğunu, tıpkı kırık bir omurgadan yola çıkarak inşa ettikleri dinozor heykelleri gibi benim düş gücümün bir ürünü olduğunu düşündüm.

Kız ağlamak üzereydi. Ne yapmam gerektiğini kestiremiyordum, dünya başıma yıkılıyormuş gibi geldi, şu anda yazarken beni utandıran bir şey söyledim.

"Yanıldığımı görüyorum. İyi günler."

Aceleyle kendimi dışarı atıp, arkamdam beni çağıran sesi duyana kadar bilmediğim bir yöne doğru koşar adım birkaç blok yürüdüm.

"Senyor! Senyor!"

Oradaydı, peşimden gelmiş ama beni yakalayamamıştı, ne düşünmem gerektiğini bilemiyordum.

"Özür dilerim, senyor... aptallığımı bağışlayın... o kadar korkmuştum ki..."

Bir an dünya nesnelerin ve gereksiz canlıların birbiri üstüne yığıldığı bir karmaşaya dönüştü. Ama düzenin yeniden kurulacağını hissettim. Bir dilsiz gibi onu dinledim.

Titrek bir sesle, "Tablodaki pencereden söz ettiğinizi birden an-

layamadım" dedi.

Kolunu kavrayarak, "O halde hatırlıyorsunuz?" diye bağırdım.

Bir an sustu ve gözlerini yere dikti, sonra yavaşça:

"Sürekli onu düşünüyorum" dedi.

Sonra garip bir şey oldu: Sanki söylediğine pişman olmuş gibi döndü ve koşar adım uzaklaştı, bir an şaşkınlığa düşerek peşinden koştum ama sahnenin gülünçlüğünün ayırdına varınca durdum; dört bir yanıma bakarak hızlı ama normal adımlarla yürümeye başladım. İki nedenle bu kararı vermiştim: Birincisi tanınmış bir adamın caddelerde bir kızın ardından koşması saçmaydı; ikincisi, *buna gerek yoktu*. Aslolan bu sonuncusu: Onu ofisine girip çıkarken istediğim zaman görebilirdim. O zaman deli gibi koşmanın ne anlamı vardı? Önemli olan, gerçekten önemli olan, pencere resmini anımsıyor olmasıydı: "Sürekli onu düşünüyorum." O kadar memnundum ki kendimi büyük işlere kalkışacak güçte hissediyordum, tek şikâyetim asansörü beklerken özdenetimimi kaybetmiş olmaktı ama şimdi öyle mi ya? Onu ofisinde istediğim zaman görebilecekken neden deliler gibi ardından koşturayım?

VII

Yeniden dizlerimin bağı çözülüyormuş gibi oldu ve yüksek sesle, neredeyse bağırarak "Ofisinde?" diye kendi kendime sordum. Peki kim bana o şirkette çalıştığını söylemişti! Yalnızca çalışanları mı bir şirkete girip çıkar! Onu yeniden aylar boyunca, belki de tümüyle yitirmek korkusu içimi bulandırdı ve sonuçlarını düşünmeden umutsuzca koşmaya başladım; bir süre sonra kendimi T. Şirketi'nin kapısında buldum. Etrafta görünmüyordu, asansöre mi binmişti acaba? Asansörcüye sormayı düşündüm ama nasıl? Yukarı pek çok kadın çıkmış olabilirdi, bu durumda onu tarif etmem gerekecekti, asansörcü ne düşünürdü? Kararsız bir şekilde bir süre kaldırımda dolaştıktan sonra anlayamadığım bir nedenle karşı kaldırıma geçtim ve binanın cephesine baktım. Belki de kızı pencerede görmeyi umuyordum. Yalnızca dev tabelayı gördüm:

Tabela yirmi metre falan uzunluğundaydı, bu hesaplama yalnızca kendimi daha kötü hissetmeme yol açtı ama şimdi bu hisle uğraşacak durumum yoktu; bu konuda kendime ileride rahat rahat işkence yapabilirdim nasıl olsa. O anda içeri girmekten başka çare düşünemedim. Hızlı adımlarla binaya girdim ve asansörü beklemeye başladım; asansör inerken yavaş yavaş kararlılığımı yitiriyordum ve alışageldik çekingenliğim gümbürtüyle geri dönüyordu. Asansörün kapısı açıldığında ben ne yapacağıma çoktan karar vermiştim bile: *Tek bir sözcük bile etmeyecektim*. Ayrıca neden asansör bekliyordum ki? Bu kadar insanla birlikte asansörü bekleyip de binmemenin çok ters kaçacağını düşündüm. Böyle bir davranış nasıl yorumlanabilir ki! Bu durumda asansöre binmekten başka bir çare düşünemedim, asansöre binecek ve tek bir sözcük bile etmeme kararlılığını gösterecektim, aslında son derece uygun bir davranış, asıl tersi aptalca olurdu; genellikle insanlar bindikleri asansördekilerle sohbet etmek zorunda değillerdir, yani, eğer saati ya da asansörcünün hasta çocuğunun nasıl olduğunu öğrenmek istemiyorlarsa. Ama benim asansörcüyle hiçbir yakınlığım olmadığına göre, hatta o ana dek onu hayatımda görmediğime göre ağzımı açmama kararım hiçbir zorluk çıkarmayacaktı.

Asansöre bindim ve her şey beklediğim şekilde gelişti, biri asansörcüye sıcak ve nem hakkında bir şeyler söyledi, bu durum yürüttüğüm mantığı onayladığı için kendimi daha iyi hissettim. Gerçi "Sekizinci kat" derken hafif bir sinirlilik hali içinde olduğum yadsınamaz ama, ancak çok duyarlı ve içinde bulunduğum durumu bilen biri sezebilirdi bunu.

Sekizinci kata ulaştığımızda birinin daha benimle birlikte asansörden indiğini gördüm; bu, durumu biraz zorlaştırdı; yavaş adımlarla koridorda yürüyerek onun ofislerden birine girmesini bekledim. Rahat bir soluk alır almaz koridorun diğer ucuna giderek pencereden bir süre Buenos Aires'i izledikten sonra geri döndüm ve tekrar asansörü çağırdım. Kısa bir süre sonra korktuklarımın hiçbiri başıma gelmemiş olarak (asansörcünün garip soruları gibi) binanın kapısındaydım. Bir sigara yaktım, sigaramı yakmamla, dingin-

liğimin aptalca olduğunun ayırdına varmam bir oldu: Tatsız hiçbir şey olmamıştı, evet, ama *hiçbir şey olmamıştı ki*! Daha açık seçik ifade etmeye kalkarsak: Kız kaybolmuştu, tabii eğer bu binada çalışmıyorsa ve yalnızca bir toplantı için ofislerden birine gelmişse ve asansörle inerken birbirimizle karşılaşmamışsak. "Son derece açık," diye düşündüm, "eğer bu binaya bir toplantıya katılmak için gelmişse, bu kadar kısa bir sürede binadan çıkmamış olması doğaldır." Bu düşünce beni yeniden canlandırdı ve binanın girişinde onu beklemeye başladım.

Bir saat kadar onu bekleyerek durumu inceledim ve şu sonuçları çıkardım:

1- Uzun süren bir toplantı; bu durumda beklemeye devam etmeliyim.

2- Belki olanlardan sonra fazla heyecanlandı ve toplantıdan önce dolaşmaya çıktı; bu durumda beklemeye devam etmeliyim.

3- Bu binada çalışıyor; bu durumda çalışma süresinin sonuna dek beklemem gerekecek.

"Her üç şık da beklememi gerektiriyor" diye mantık yürüttüm.

Bu mantık bana demir kadar sağlam göründüğü için kapının önünde dikilmek yerine köşedeki binayı gören barda, dinginlik içinde beklemeye karar verdim, bira ısmarladım ve saate baktım: Üçü çeyrek geçiyordu.

Zaman geçtikçe üçüncü varsayımım güçleniyordu: O binada çalışıyordu. Saat altıda binadan çok fazla kişi çıkacağını ve arada onu gözden kaçırabileceğimi düşünerek binanın kapısında beklemeye devam etmek üzere bardan çıktım.

Saat altıyı birkaç dakika geçe çalışanlar binadan çıkmaya başladı.

Saat altı buçuğa doğru binadan çıkanlar giderek azalmış olduğu için çoğunluğun çıkmış olduğu hükmüne vardım. Yediye çeyrek kala binadan hemen hemen kimse çıkmıyordu, yalnızca arada bir yönetici kılıklı birinin çıktığı oluyordu, yönetici olabilir mi ("aptalca" diye düşündüm) ya da yönetici sekreteri (umudum kırılıyordu)? Zayıf bir umutla "Bu olabilir," diye düşündüm.

Saat yedide her şey sona ermişti.

VIII

Mahvolmuş bir halde evime dönerken her şeyi açık seçik düşünmeye çalıştım. Beynim kaynıyordu sanki, üstelik sinirli olduğumda düşünceler beynimin içinde başı dönen bir balet gibi yalpalarlardı; böyleyken bile ya da bu yüzden onlara hükmedip, düşüncelerimi düzene sokmaya alışmıştım, yoksa deli olmam işten bile değildi.

Dediğim gibi, eve derin bir depresyon içinde vardım ama düşüncelerimi düzenleyip sınıflandırmayı da ihmal etmiyordum; açık seçik düşünebilme yetimi yitirmemem gerekiyordu yoksa resmimi anlayan tek kişiyi de kaybedebilirdim.

Ya orada çalışıyordu, ya da oraya bir toplantı için gitmişti, başka bir olasılık olamazdı. İlki daha çok hoşuma giden bir olasılıktı ya. Eğer orada çalışıyorsa benden ayrıldıktan sonra altüst olmuş,

evine gitmek istemiş olabilirdi: Ertesi gün yeniden girişin önünde beklemem gerekecekti.

Daha sonra diğer olasılığı inceledim: toplantı. Yine benden ayrıldıktan sonra altüst olmuş olduğu için toplantıyı başka bir güne bırakmış ve evine dönmüş olabilirdi: Bu durumda da bir gün daha girişin önünde beklemem gerekecekti.

Bu ikisi hoş olasılıklardı, diğeriyse korkunçtu: Ben binaya girdiğim ve asansöre binme inme macerasına atıldığım sırada toplantısı bitmiş olabilir ve birbirimizi görmeden teğet geçmiş olabilirdik. Sürenin toplantının olup bitmiş olması için yeterli olmadığını bilsem de, yine de her şey olasıydı; örneğin şu ünlü toplantıya yalnızca bir mektup bırakarak katılmış olabilirdi. Bu durumda ertesi gün girişin önünde beklememe gerek yoktu.

Çaresiz bir halde daha uygun bulduğum ilk iki seçeneğe tutundum.

Evime karmakarışık duygular içerisinde vardım: Bir yandan durmadan bana söylediği tümceyi düşünüyordum ("Sürekli onu düşünüyorum."), kalbim hızla çarpıyor, önümde karanlık ama geniş bir bakış açısının açıldığını görüyordum; içimde o ana kadar uyuyan büyük bir güç zincirlerinden boşanıyordu. Diğer yandan, onunla tekrar karşılaşana kadar çok zaman geçecek olması beni endişelendiriyordu. Onunla tekrar karşılaşmam gerekiyordu. Kendimi yüksek sesle "Gerekiyor, gerekiyor" diye tekrarlarken buldum.

IX

Ertesi gün erkenden T. ofislerinin girişinde beklemeye başladım. Bütün çalışanlar girdiler ama o gözükmedi: Eğer hasta ve birkaç gün çalışamayacak olması gibi zayıf bir olasılığı göz ardı edersek, orada çalışmıyordu.

Toplantı olasılığı hâlâ geçerli olduğu için sabahı köşedeki kahvede bekleyerek geçirmeye karar verdim.

Onu metrodan çıkarken gördüğümde artık tüm umutlarımı yitirmeye başlamıştım (saat on bir buçuk dolaylarındaydı). Yerimden fırlayarak onu karşılamaya koştum. Beni gördüğü zaman taş kesti diyebilirim, belli ki tekrar karşısına çıkmamı ummuyordu. Garip ama aklım bildiğinden şaşmaz bir kesinlikte çalışmaya başladı, içim alışmadığım bir enerjiyle doldu: Kendimi güçlü hissediyor-

dum, içimi bir kararlılık hali bürümüştü ve her şeye hazırdım. Onu kolundan sertçe çekerek San Martín Meydanı yönünde sürüklemeye başladım. Tüm iradesi yok olmuş gibiydi, tek bir sözcük bile etmedi.

Birkaç blok boyunca yürüdükten sonra bana, "Beni nereye götürüyorsunuz?" diye sordu.

Kolunu bırakmadan ilerlemeye devam ederek "San Martín Meydanı'na, sizinle kesinlikle konuşmam gerek" diye yanıtladım.

T. Şirketi'yle ilgili bir şeyler söyledi ama onu sürüklemeye devam ettim, söylediklerinden hiçbir şey anlamamıştım.

"Sizinle konuşmam gereken çok şey var" diye üsteledim.

Karşı koymadı, kendimi bir dal parçasını sürükleyen bir ırmak gibi hissediyordum. San Martín Meydanı'na varınca gözlerden uzak bir bank aradım.

İlk işim "Neden kaçtınız?" diye sormak oldu. Bana, yüzünde bir gün önce "Sürekli onu düşünüyorum" derken baktığı ifadeyle baktı; garip, delici, sabit, sanki uzaklardan gelen bir bakıştı; bu bakış bana tam da onunkiler gibi bir çift göz anımsattı ama nerede görmüş olduğumu çıkartamıyordum.

"Bilmiyorum" dedi, "Aslında şimdi de kaçmak istiyorum."

Kolunu yakaladım, "Bana bir daha asla gitmeyeceğinize söz verin, size gereksinme duyuyorum, size çok gereksinme duyuyorum" dedim.

Dikkatle inceliyormuş gibi yüzüme baktı ama hiçbir yorum yapmadı, daha sonra bakışlarını uzaktaki bir ağaca sabitledi.

Profilden bana hiçbir şey hatırlatmıyordu. Yüzü sevimli olmasına karşın sert bir şey gizliyordu. Uzun kestane rengi saçları vardı. Yirmi altı yaşından daha büyük göstermemesine karşın onda yaşını aşan bir şey vardı; çok şey yaşamış insanlara özgü o tipik hava. Beyaz saçlar, kırışıklıklar ya da benzer bedensel şeyler değil, tam tersine belirsiz ve kesinlikle ruhsal bir şeydi bu havanın nedeni; belki bakışı; bir insanın bakışının fiziksel bir şey olduğunu iddia edebilir miyiz? Belki ağzını büzüşü; ağız ve dudaklar fiziksel olsa da insanın ağzını büzüşünde ve ağzının çevresinde meydana gelen kırışıklıklarda ruhsal bir yan vardır. Ne o zaman ne de şimdi ona bu yaşa-

mışlık havasını verenin ne olduğunu söyleyebilirim ama kesinlikle yaşı aşan bir şeydi, belki de konuşma biçimiydi.

"Size çok gereksinme duyuyorum" diye tekrarladım.

Yanıt vermedi, ağaca bakmaya devam ediyordu.

"Neden konuşmuyorsunuz?" diye sordum.

Gözlerini ağaçtan ayırmadan yanıtladı:

"Siz büyük bir sanatçısınız, ben hiçkimseyim. Neden bana gereksinme duyduğunuzu anlamıyorum."

Kaba bir tavırla bağırdım.

"Size gereksinme duyuyorum diyorum, anlamıyor musunuz?"

Gözlerini ağaçtan ayırmadan fısıldadı: "Ne için?"

Anında yanıt veremedim, kolunu bırakarak düşünmeye başladım. "Ne için?" O zamana dek bu soruyu açık açık düşünmemiş, kendimi bir tür içgüdünün akışına bırakmıştım. Bir dal parçasıyla toprağa geometrik şekiller çizmeye başladım. Epeyce düşündükten sonra, "Bilmiyorum," diye yanıtladım, "henüz bilmiyorum."

Elimdeki dal parçasıyla, toprağa çizdiğim desenleri giderek daha karmaşık bir hale sokuyordum.

"Kafamın içi karanlık bir labirent gibi. Zaman zaman bazı koridorları aydınlatan şimşekler çakıyor. Bazı şeyleri neden yaptığımı hiç bilemiyorum. Hayır bu değil..."

Kendimi aptal hissediyordum ve aptal olmak hiçbir biçimde benim varoluş biçimim değildi. Kendimi zorladım, ya açıklamayı beceremezsem, kafam çalışmazsa? Tam tersine kafam bir hesap makinesi gibi çalışıyordu; örneğin aynı konuda, aylardır varsayımlar üretip, çıkarımlarda bulunup onları sınıflandırmakla uğraşmıyor muydum? Ve María'yla benim mantıklı çalışmalarım sonucunda karşılaşmamış mıydım? Gerçeğin yakınında, çok yakınında olduğumu hissediyor ve onu kaybetmekten korkuyordum. Bunun için çok çaba harcamıştım.

"Açıklamayı beceremediğimi sanmayın," diye haykırdım, "tam tersine her zaman mantıklı açıklamayı bulurum, ama siz karşınızda durumunun matematiksel değerlerini izleyen ve şaşmaz bir kararlılıkla rotasında seyreden bir kaptan olduğunu mu sanıyorsunuz? Ama kaptan o rotada gitmesinin nedenini bilmez ki? Anlatabildim mi?"

Bir an şaşkın bir ifadeyle bana baktıktan sonra tekrar ağaca bakmaya başladı.

"Hissediyorum ki benim yapacağım bir şeyde çok önemli bir rol oynayacaksınız, ama bunun ne olduğunu henüz bilemiyorum," dedim.

Tekrar dal parçasıyla çizdiğim desenlerime döndüm, hâlâ beynimi zorluyordum, bir süre sonra ekledim:

"Şimdilik bunun pencereden görünen manzarayla ilgili bir şey olduğunu biliyorum o kadar, o manzarayı önemseyen tek kişi siz oldunuz."

"Ben sanat eleştirmeni değilim," diye fısıldadı.

Öfkeyle, "Bana o salakların sözünü etmeyin," diye bağırdım.

Şaşkınlıkla bana doğru döndü, sesimi alçaltarak ona neden sanat eleştirmenlerine saygı duymadığımı açıkladım; bildiğiniz şey işte, ameliyat, bistüri konusu. Yüzüme bakmadan beni dinledikten sonra:

"Yakınıp duruyorsunuz ama eleştirmenler her zaman sizden yana oldular" dedi.

"Benim için daha kötü ya! Anlamıyor musunuz, bu beni kızdıran ve bana kötü yolda olduğumu düşündürten bir şey. Örneğin o gün sergide olanlara bakalım. O şarlatanlardan hiçbiri pencereden görünen manzaranın öneminin ayırdına varmadılar. O salonda pencereye dikkat eden tek bir insan vardı: siz. Ve siz bir eleştirmen değilsiniz. Hayır, biri daha vardı ama olumsuz eleştirdi, pencerenin kaygı verici olduğunu, onu neredeyse iğrendirdiğini söyledi, ama siz, siz..."

Gözlerini önünden ayırmayarak, "Ben de aynı şeyi düşünmüş olamaz mıyım?" diye sordu.

"Nasıl yani?"

"Yani o kişiyle aynı şeyi düşünmüş olamaz mıyım?"

Sıkıntıyla ona baktım ama profilden görünen yüzünden ve birbirine kilitlediği çene kemiklerinden bir şey anlamak olanaksızdı. Kararlılıkla, "Siz benim gibi düşünüyorsunuz" dedim.

"Peki siz ne düşünüyorsunuz?"

"Bilmiyorum, bu sorunuzu da yanıtlayamayacağım. Belki de siz

benim gibi hissediyorsunuz demeliydim. Pencerede resmedilmiş manzaraya ancak benim bakabileceğim gibi bakıyordunuz. Ne sizin ne düşündüğünüzü, ne de kendimin ne düşündüğümü biliyorum ama aynı şeyi düşündüğümüzü biliyorum."

"O halde siz resimleriniz üzerine düşünmüyorsunuz."

"Önceleri çok düşünürdüm, onları tıpkı bir ev inşa eder gibi inşa ederdim. Ama o pencereyi düşünmedim, sadece öyle çizmem gerektiğini hissettim ve nedenini bilmeden çizdim. Gerçekten de o geri zekâlılardan birinin de yazmış olduğu gibi resmin geri kalanıyla bir ilgisi yok. El yordamıyla ilerliyorum ve yardımınıza gereksinme duyuyorum, çünkü benim gibi düşündüğünüzü biliyorum."

"Ben sizin ne düşündüğünüzü tam olarak bilmiyorum ki!"

Yavaş yavaş sabrım taşıyordu, kuru bir sesle, "Size ne düşündüğümü bilmediğimi söylemedim mi?" dedim. "Keşke ne hissettiğimi açık seçik ifade edebilseydim, o zaman ne düşündüğümü de hemen hemen ifade etmiş olurdum, öyle değil mi?"

"Evet, öyle."

Bir an susup düşündükten sonra, "Diyebilirim ki daha önceki tüm eserlerim yüzeyseldi," diye ekledim.

"Hangi eserler?"

"Pencereden öncekiler."

Biraz daha düşündüm, "Tam olarak böyle değil, yok bunu söyleyemem, daha yüzeysel değillerdi," dedim.

Peki nasıldılar gerçekten? O ana kadar bu sorun üzerinde düşünmemiştim; birden pencereden görünen manzarayı bir uyurgezer gibi çizmiş olduğumun ayırdına varıyordum.

Kendi kendimle konuşur gibi, "Hayır sorun daha yüzeysel olmaları değil" diye ekledim. "Bilmiyorum, belki de tüm bunların insanlığın genel durumuyla bir ilgisi vardır, anlayabiliyor musunuz? Onu çizmeden bir süre önce, bir toplama kampında yemek isteyen birini canlı bir fare yemeğe zorladıklarını okumuştum. Zaman zaman her şey anlamsız geliyor. Milyonlarca yıldır hiçliğe doğru koşan minyatür bir gezegende, acılar içine doğuyoruz, büyüyoruz, dövüşüyoruz, hastalanıyoruz, acı çekiyoruz, acı çektiriyoruz, bağırıyoruz, ölüyoruz, ölüyorlar ve aynı anlamsız komediyi baştan oyna-

mak için başkaları doğuyor."

Gerçekten böyle miydi? Bu anlam yoksunluğu üzerine düşünmeye başladım. Tüm yaşamımız kayıtsız gök cisimlerinden oluşmuş bir çölde attığımız ortak çığlıklardan mı oluşuyordu?

Susuyordu.

Uzunca bir süre sonra, "Sahildeki o manzara beni korkutuyor," diye ekledim. "Daha derin bir şey olduğunu biliyorum. Hayır, demek istiyorum ki beni bana daha iyi anlatıyor... İşte bu. Tabii ki bir mesaj değil, henüz değil, hayır, ama beni bana betimliyor."

"Belki bir umutsuzluk mesajıdır?" dediğini duydum. Sıkıntıyla ona baktım, "Evet," diye yanıtladım. "Ben de bir umutsuzluk mesajı olduğunu sanıyorum. Gördünüz mü nasıl da benim gibi hissediyorsunuz?"

Bir süre sonra, "Peki sizce bir umutsuzluk mesajı övülesi bir şey mi?" diye sordu.

Şaşkınlıkla yüzüne baktım. "Hayır," diye karşı çıktım, "Bence değil, peki siz ne düşünüyorsunuz?"

Uzunca bir süre sorumu yanıtlamadı; sonunda yüzünü bana döndü ve gözlerini yüzüme dikerek sanki kendi sorusunu yanıtlarmış gibi, "Burada övülesi sözcüğünün hiçbir anlamı yok" dedi. "Önemli olan gerçek."

"Peki o manzaranın gerçek olduğuna inanıyor musunuz?"

Neredeyse sertçe onayladı:

"Tabii ki gerçek."

Kaygıyla sert yüzüne, bakışlarının sertliğine baktım, kendi kendime "Bu sertlik neden?" diye sordum, "Nedeni ne?" Sanki kaygımı hissetmiş, düşünce ve duygu ortaklığı kurma gereksinmemin ayırdına varmış gibi bir an için bakışları yumuşadı, sanki aramızda bir köprü kurmak istiyordu ama ben bu köprünün geçici, çürük, dipsiz bir uçurumun üzerine kurulmuş olduğunu hissediyordum. Konuştuğunda sesinin tonu bile kulağıma farklı geldi.

"Yine de benimle görüşerek ne kazanabileceğinizi bilmiyorum," dedi. "Bana yaklaşan herkese kötülüğüm dokunuyor."

X

Arayı fazla açmadan tekrar görüşmek konusunda anlaştık. Onu hemen ertesi gün görmek istediğimi söylemek bana utanç veriyor, onu görmeyi sürdürmek istiyordum, benden hiç ayrılmamasını diliyordum. Belleğim çok güçlü olmasına rağmen açıklamam olanak dışı olan birtakım boşluklar var, o anda ne sorduğumu anımsamıyorum ama onun gitmek zorunda olduğunu söyleyerek yanıt verdiğini anımsıyorum.

Hemen o gece ona telefon ettim, telefonu bir kadın yanıtladı, María Ibarne'yle konuşmak istediğimi duyunca bana bir an bocaladı gibi geldiyse de, orada olup olmadığına bakacağını söyledi. Az sonra María'nın sesini duydum ama öyle resmi bir tonda konuşuyordu ki yüreğim ağzıma geldi.

"Sizi görmem gerek, María" dedim, "Ayrıldığımızdan beri her saniye sizi düşünüyorum."

Tir tir titriyordum, yanıt vermedi.

Sinirlerim boşanıyordu, "Neden yanıt vermiyorsunuz?" diye sordum.

"Bir saniye bekleyin" dedi.

Almacı elinden bıraktığını duydum. Birkaç saniye sonra tekrar sesini duydum; bu kez gerçek sesiyle konuşuyordu, bana o da titriyormuş gibi geldi.

"Konuşamıyordum" dedi.

"Neden?"

"Buraya pek çok insan girip çıkıyor."

"Peki şimdi nasıl konuşuyorsunuz?"

"Kapıyı kapattım öyle konuşuyorum, insanlar kapım kapalı olduğu zaman beni rahatsız etmemeleri gerektiğini bilir."

Neredeyse şiddetle "Sizi görmem gerek María," diye tekrarladım, "Öğleden beri sizi düşünmekten başka bir şey yapmadım."

Yanıt vermedi.

"Neden yanıtlamıyorsunuz?"

Kararsızlıkla "Castel..." diye söze başladı.

Öfkeyle "Bana Castel demeyin" diye bağırdım.

Bu kez çekingen bir sesle "Juan Pablo..." dedi.

Bu iki sözcüğü onun ağzından duyar duymaz içimi nasıl bir mutluluğun kapladığını anlatamam.

Ama María yeniden gerilmişti.

"Ne oldu?" diye sordum, "Neden konuşmuyorsunuz?"

"Ben de" diye fısıldadı.

Kaygıyla "Ben de ne?" diye sordum.

"Ben de düşünmekten başka bir şey yapmadım."

Açgözlü bir tonda "Ama ne düşündünüz?" diye sordum.

"Her şeyi."

"Nasıl yani? Neyi?"

"Her şeyin ne kadar garip olduğunu... sizin resminizi... dünkü karşılaşmamızı... bugünkünü... ne bileyim!"

Belirsizlik beni her zaman tedirgin eder.

"Evet... ama ben sizi düşündüğümü söyledim, siz beni düşündüğünüzü söylemiyorsunuz."

Bir an sonra yanıtladı:

"Ben her şeyi düşündüğümü söyledim."

"Ayrıntılara girmediniz."

"Her şey çok garip, o kadar garip ki, altüst olmuş durumdayım... Tabii ki sizi düşündüm."

Kalbim hızla çarpmaya başladı. Ayrıntılara gereksinmem vardı, beni genellemeler değil, ayrıntılar heyecanlandırır. Artan bir kaygıyla, "Ama nasıl, nasıl..." diye sordum. Ben onun tüm hatlarını, ağaca baktığı zamanki profilini, kestane renkli saçlarını, sert ifadeli gözlerini ve o ifadenin birden yumuşayışını, yürüyüşünü... Her şeyi düşünmüştüm.

Aniden "Artık kapatmak zorundayım," dedi, "gelenler var."

Ancak umutsuzca "Yarın erkenden arayacağım" diyebildim.

Çabucak, "İyi" diye yanıtladı.

XI

Huzursuz bir gece geçirdim. Pek çok kez yeni bir şeye başlamayı denediysem de ne çizebiliyor, ne de boyayabiliyordum. Biraz dolaşmaya çıktım ve kendimi Corrientes Sokağı'nda buldum. Çok garip bir şey hissediyordum: Tüm dünyaya sevecenlikle bakıyordum. Bu öyküyü tümüyle yansız anlatmaya kendi kendime söz verdim ve şimdi size bunu kanıtlayacağım, en kötü kusurlarımdan birinden söz edeceğim: Dünyayı asla sevemedim ve insanlardan hep tiksindim, özellikle de insan kalabalıklarından; yazları plajlar en katlanamadığım yerlerdir. Bazı adamlar ve kadınlar benim için çok sevgili varlıklar, bazılarına hayranlık duyuyorum (kıskanç biri değilim), bazılarına karşı gerçek bir sevecenlik hissediyorum, oğlanlara karşı her zaman şefkatli ve anlayışlıyımdır (diğerlerine benzer adam-

lar olacaklarını anımsamamak için özel çaba harcarım); ama genel olarak, insanlıktan her zaman nefret etmişimdir. Zaman zaman yalnızca iğrenç bir ize tanık olduğum için gün boyu ağzıma bir lokma koyamadığım ya da bir hafta resim yapamadığım olmuştur; korkaklığın, imrenmenin, küstahlığın, kabalığın, hırsın, genel olarak insanlık durumunu oluşturan tüm bu niteliklerin bir yüze, bir bakışa ya da yürüyüşe ne denli sinmiş olabileceklerini düşleyemezsiniz bile. Böyle bir ize rastladıktan sonra birinin yemek yiyememesi, resim yapamaması hatta yaşamak bile istememesini son derece doğal buluyorum. Bu özelliğimle gurur duymadığımı hemen belirtmek isterim. Kendi ruhumun da pek çok kez kibre, korkaklığa, küstahlığa, hırsa ev sahipliği yapmış olduğunu biliyorum. Söylediğim gibi, bu öyküyü tümüyle yansız anlatıyorum.

O gece insanlığa karşı duyduğum küçük görme epeyce yumuşamış ya da geçici olarak ortadan kalkmıştı. Marzotto Kahvesi'ne girdim. Sanırım insanların oraya tango dinlemeye gittiklerini biliyorsunuz, ama öyle bir dinlerler ki, tıpkı inançlı birinin *La pasión según San Mateo* ilahisini dinlediği gibi.

XII

Ertesi sabah saat on sularında telefon ettim. Telefonu bir gün önceki kadın açtı. Senyorita María Iribarne'yi sorduğumda o sabah taşraya gittiğini söyledi. Dondum kaldım.

"Taşraya mı?" diye sordum.

"Evet, senyor. Siz Senyor Castel misiniz?"

"Evet, ben Castel'im."

"Buraya sizin için bir mektup bıraktı. Özür dilerim, adresinizi bilmediğim için gönderemedim."

Onu o sabah göreceğimden öylesine emindim, öyle düşler kurmuştum ve bu buluşmadan öyle çok şey umuyordum ki mahvoldum. Aklıma bir alay soru üşüştü: Neden taşraya gitmişti? Bu kararı kesinlikle telefon konuşmamızdan sonra vermiş olmalıydı yok-

sa bana yolculuğuyla ilgili bir şey söyler, en azından bu sabah telefonla konuşmayı kabul etmezdi. Bu kararı telefon görüşmesinden sonra verdiyse eğer, acaba bu telefon görüşmemizin sonucunda verilmiş bir karar mıydı? Eğer öyleyse neden? Benden bir kez daha kaçmak istemiş olabilir miydi? Karşılaşmamız onu korkutmuş olabilir miydi?

Taşraya yaptığı bu beklenmedik yolculuk ilk kuşkuları uyandırdı. Her zaman yaptığım gibi önceleri dikkatimi bile çekmemiş olan ayrıntılardan kuşkulanmaya başladım. Neden telefonda konuşurken sesi değişmişti? Onun doğal konuşmasını engelleyen ve "içeri girip çıkan" o insanlar kimlerdi? Ayrıca demek ki rol yapabiliyordu. Telefonu açan kadın Senyorita Iribarne'yi istediğim zaman neden bocalamıştı? Ama asit kadar yakıcı bir tümceydi asıl aklımı kurcalayan: "İnsanlar kapım kapalı olduğu zaman beni rahatsız etmemeleri gerektiğini bilir." María'nın etrafında çok fazla gölge olduğunu düşündüm.

Tüm bunları onun evine koşarken düşündüm. Benim adresimi almamış olması da garipti. Ben daha ilk karşılaşmamızda onun hem adresini hem de telefon numarasını almıştım. Posadas Caddesi'nde, Seaver Köşesi'nin çok yakınında oturuyordu.

Beşinci kata vardığım zaman zili çaldım, çok heyecanlıydım. Kapıyı Polonyalı olduğunu sandığım bir hizmetçi açtı, adımı söylediğim zaman beni kitaplarla dolu küçük bir odaya aldı: Duvarlar, tavana kadar kitap dolu raflarla kaplıydı, iki küçük masanın ve hatta kanepenin üzerinde bile kitaplar vardı. Bu kadar çok cildin kapladığı yerin büyüklüğü dikkatimi çekti.

Kütüphaneye bir göz atmak için ayağa kalktım, birden sırtımdan birinin beni gözlediği duygusuna kapıldım. Döndüm ve salonun öteki ucunda bir adam gördüm, uzun boylu, zayıf, yakışıklı bir adam. Olduğum yöne doğru bakarak gülümsüyordu, ama boş bir bakıştı bu, bakışlarında bir kesinlik, sabitlik yoktu. Gözleri açık olmasına rağmen kör olduğunu ayırt ettim; bu, neden bu kadar fazla kitap olduğunu anlamama yetti.

Elini uzatarak candan bir tavırla, "Siz Senyor Castel olmalısınız" dedi.

Bocalayarak ben de elimi uzattım ve "Evet Senyor Iribarne" dedim, bir yandan da María'yla arasında ne gibi bir aile bağı olabileceğini düşünüyordum.

Bir yandan oturmam için işaretler yaparken diğer yandan hafif alaycı bir ifadeyle gülümsedi ve, "Adım Iribarne değil ve beni senyor diye çağırmayın. Ben Allende'yim, María'nın kocası," dedi.

Suskunlukları değerlendirmeye ve hatta yorumlamaya alışkın bir tavırla ekledi: "María daima kızlık soyadını kullanır."

Bir heykel gibi donakalmıştım.

"María bana pek çok kez resimlerinizden söz etti. Yalnızca bir kaç senedir kör olduğum için henüz düş kurma yetimi yitirmedim."

Kör olduğu için özür diler gibi bir hali vardı, ne diyeceğimi bilemedim; kendimi dışarı atmak, yalnız kalmak ve tüm bu olanları düşünmek için can atıyordum.

Cebinden bir mektup çıkartarak bana uzattı.

Sanki her şey olağanmış gibi basitçe, "İşte mektup burada," dedi.

Mektubu aldım ve elimde tuttum, davranışımı görmüş gibi, "Okuyun," dedi, "María'dan olmasına rağmen ivedi bir şey olduğunu sanmıyorum."

Ben titreyerek zarfı açarken, o bana da bir tane ikram ettikten sonra bir sigara yaktı. Mektubu zarftan çıkarttım; tek bir tümceden ibaretti.

Ben de sizi düşünüyorum.
MARÍA

Kör adam kâğıdı katladığımı duyunca, "İvedi değildir umarım," dedi.

Büyük çaba göstererek "Hayır, ivedi bir şey değil," diye yanıtladım.

Gözleri ardına kadar açık körün bana gülümsediğini görünce kendimi bir tür canavar gibi hissettim.

Kendi kendine konuşur gibi, "María böyledir işte," dedi, "kendi itkilerini ivedilikle karıştırır. Her şeyi aceleyle yapar ama durumda bir değişiklik olmaz, size nasıl açıklasam?"

Sanki daha net bir açıklama ararmış gibi boş gözlerle tavana

baktı, biraz düşündükten sonra:

"Çölün ortasında kalakalmış ama hızla yer değiştirmek isteyen biri gibi, anlatabildim mi? Hızın bir önemi yoktur çünkü nereye giderseniz gidin manzara değişmeyecektir."

Sigarasından bir soluk çekerek sanki orada değilmişim gibi bir süre daha düşündükten sonra:

"Yani tam olarak böyle mi bilemiyorum," dedi. "Metaforlar konusunda pek iyi sayılmam."

O allahın cezası salondan kaçacak bir yol arıyordum, kör hiç de sıkılıyormuş gibi görünmüyordu, "Burada ne tür bir oyun oynanıyor?" diye düşündüm.

"Örneğin şimdi," diye devam etti Allende, "erkenden kalktı ve bana çiftliğe gideceğini söyledi."

Bilinçsizce, "Çiftlik mi?" diye sordum.

"Evet, bizim çiftliğimiz. Yani eskiden büyükbabamın çiftliğiydi ama şimdi kuzenim Hunter'in yönetiminde. Sanırım onu tanıyorsunuz."

Bu yeni bilgi beni endişelendirdi ve içimi bir hüzün kapladı. María bu alaycı körde ne buluyor olabilirdi ki? Sakin olmaya çalıştım, kendimi María'nın çiftliğe Hunter için değil, kırların yalnızlığını özlediği için, çiftlik ailenin bir parçası olduğu için gittiğini düşünmeye zorladım. Ama çok hüzünlüydüm.

Acı bir tonla, "Ondan söz edildiğini duydum," dedim. Kör tekrar söze başlamadan önce aceleyle, "Benim gitmem gerekiyor," diye ekledim.

"Hay aksi, buna üzüldüm," dedi Allende. "Umarım birbirimizi tekrar görürüz."

"Kesinlikle."

Beni kapıya kadar geçirdi, elini sıktım ve koşar adım çıktım. Asansörle inerken kendi kendime öfkeyle "Burada ne tür bir oyun oynanıyor?" diye söylendim.

XIII

Kafamı boşaltmaya ve sakin sakin düşünmeye ihtiyacım vardı, Posadas Caddesi boyunca, Recoleta'ya kadar yürüdüm. Aklım karmakarışıktı, binlerce fikir, aşk ve nefret, sorular, pişmanlıklar ve anılar birbirine karışıyor, hepsi teker teker gözümün önüne geliyordu.

Örneğin bir mektup bırakarak beni evine gitmek zorunda bırakmak ve mektubu kocasının vermesini sağlamak ne biçim bir fikirdi? Ayrıca bana neden evli olduğunu söylemedi? Çiftlikte utanmaz Hunter'le ne halt karıştırıyordu? Neden telefon etmemi beklememişti? Ya kör adam, ne biçim bir yaratıktı? Hani insanlıktan hiç hazzetmediğimi söylemiştim ya, özellikle de körlerden hoşlanmam ve körlerin yanında her zaman engerek yılanı gibi soğuk, nemli ve sessiz bir hayvanın yanındaymışım duygusuna kapılırım. Onun ya-

nında bir kadının vermiş olduğu, içinde *Ben de sizi düşünüyorum* yazan bir mektubu okumanın beni nasıl tiksindirdiğine varın siz karar verin.

Düşüncelerimin yol açtığı karmaşayı düzenlemeye ve alışık olduğum gibi sistemli bir şekilde düşünmeye çabaladım. En başından başlamam gerekiyordu ve en başı (en azından şu anda) telefon konuşmamızdı. Bu konuşmada pek çok karanlık nokta vardı.

Eğer onun için böyle bir mektubu kocası aracılığıyla ulaştırmak ya da erkeklerle ilişkiye girmek çok doğalsa, o halde neden telefonda konuşurken kapısını kapatana kadar resmi ve sıradan bir sesle konuşmuştu? Sonra, "Kapım kapalı olunca beni rahatsız etmemeleri gerektiğini bilirler" türünden bir açıklama ne anlama geliyordu? Şu çok açıktı ki, telefonla konuşurken sık sık kapısını kapatması gerekiyordu. Arkadaşlarıyla sıradan görüşmeler yaparken kapısını kapatmadığı apaçık ortadaydı: Demek ki bizimkine benzer konuşmalar için kapısını kapatıyordu, bu da hayatında başka erkeklerin de olduğu anlamına geliyordu. Kaç tane? Ve kimler?

İlk önce Hunter'i düşündüysem de anında bertaraf ettim: Eğer canı istediğinde çiftliğe gidip onu görebiliyorsa neden gizlice telefonla konuşsun ki? Diğerleri kimlerdi o halde?

Telefon üzerine bu kadar kafa yormanın yeterli olacağını düşündüysem de caydım: Benim son derece açık ve kesin olan soruma verdiği yanıt ortadaydı. Acıyla beni düşünüp düşünmediğini sorduğumda, pek çok belirsizlikten sonra "Ben her şeyi düşünüyorum" dediğini anımsadım. Bu yanıtla pek bir şey söylemiş olmuyordu, kendi bile ertesi gün (belki de aynı gece) yanıtını bir mektupla kesinleştirmek gereksinimini duymuştu.

Kendi kendime, "Mektuba geçelim," dedim. Mektubu cebimden çıkartarak tekrar okudum.

Ben de sizi düşünüyorum.
MARÍA

Harfler sinirli yazılmıştı ya da en azından sinirli birinin harfleriydi. Bunların ikisi aynı kapıya çıkmaz; ilki o anda yaşanan bir heyecanın göstergesi olduğu için benim sorunum göz önüne alındı-

ğında olumlu bir işarettir. Ne olursa olsun María imzası beni çok heyecanlandırmıştı. Yalnızca María. Bu sadelik bana bir aitlik duygusu verdi. Sanki kız benim hayatımdaymış, bana aitmiş gibi.

Ah! Mutlu zamanlarım o kadar kısa sürüyor ki... En basit bir inceleme bile mutluluk duygumu yerle bir etmeye yetiyor. Kocası da ona María demiyor muydu? Kesinlikle Hunter de onu María diye çağırıyor olmalıydı, başka nasıl çağırabilir ki? Ya kapalı kapılar ardından konuştuğu diğer insanlar? Kimse kendisine "Senyorita Iribarne" diye hitap eden biriyle kapalı kapılar arkasında gizlice görüşmez.

"Senyorita Iribarne!" Şimdi hizmetçi kızın neden bocaladığını anlıyorum. Ne bayağı! Besbelli bu tür bir telefon ilk kez gelmiyordu. Biraz düşününce hizmetçi kızın "senyorita"yı "senyora" diye düzeltmemiş olduğunu anımsıyorum, bu da bu tür telefonların yeni bir şey olmadığını kanıtlıyor. Hizmetçi kız ilk kez "senyora" yerine "senyorita" dendiğinde, kendini zorlayarak da olsa düzeltmiş olmalı ama besbelli bu olay o kadar çok tekrarlanmış ki zavallı hizmetçi omuzlarını silkip "Bana ne" demiş ve düzeltmekten vazgeçmiş. Hâlâ bocaladığı açık, ama beni düzeltmeye yeltenmedi.

Tekrar mektuba döndüm. Pek çok çıkarım yapmaya yetecek kadar zengin bir veriydi mektup. En garip olandan başladım: Mektubu bana ulaştırış biçiminden. Hizmetçinin sözlerini anımsadım: "Özür dilerim ama adresinizi bilmiyorum." Ne o bana adresimi sormuştu, ne de benim aklıma adresimi vermek gelmişti; ama onun yerinde olsaydım ilk yapacağım telefon defterinde aramak olurdu. Bu davranışını basit bir tembellik olarak nitelemek yanlış olur, o zaman kaçınılmaz olan tek sonuç şuydu: María evine gidip kocasıyla karşılaşmamı istemişti. Ama, neden? Bu çok karmaşık bir durumdu: Belki María kocasını aracı olarak kullanmaktan zevk alıyordu; belki koca aracı olmaktan hoşlanıyordu, belki de ikisi birden. Bu hastalıklı nedenleri göz ardı edebilirsem geriye tek bir doğal neden kalıyordu: María evli olduğunu, durumunun uygunsuz olduğunu görmemi ve böylece başka adımlar atmamı engellemeye çalışmış olabilirdi.

Eminim ki bu satırları okuyan pek çok kişi bu üçüncü varsayı-

mı benimseyecek ve ilk ikisini ancak benim gibi birinin aklına getirebileceğini düşünecektir. Arkadaşlarımın olduğu zamanlarda pek çok kez kulağımı tersten göstermekle suçlanmışımdır. Kendi kendime, gerçeğin neden basit olması gerektiğini soruyorum. Benim kişisel deneyimlerim pek çok kez gerçeğin sanılanın tam tersine hiç de basit olmadığını kanıtladı, eğer bir şey açık seçik görülebiliyorsa ve basit bir nedeni varmış gibi gözüküyorsa inanın bana altında çok daha karmaşık nedenler yatıyordur. Gündelik yaşamdan bir örnek vereyim: Sadaka veren insanların vermeyenlere oranla daha iyi kalpli ve cömert olduğu düşünülür. Bu teorinin kolaycı ve uydurma olduğunu söylemeliyim. Herkes bir dilencinin (gerçek bir dilencinin) sorunlarının birkaç peseta ya da bir parça ekmekle çözülmeyeceğini bilir, sadaka yalnızca verenin kendini iyi ve cömert hissetmesine yarar, veren ruh huzurunu ve "cömert" unvanını satın alır. Oysa ruh huzurunu ve cömert biri olduğu düşüncesini satın almak için günde birkaç pesetadan fazlasını harcamayan bu insanların aslında ne cimri, ne dar kafalı olduğunu bir düşünün! Önemli olan insanın ruhunun gerçekten ne kadar temiz olduğu ve ikiyüzlülük yapmadan (ve sömürmeden) insanlığın yokluğunu ortadan kaldırmak için ne verebileceğidir!

Neyse, biz mektuba geri dönelim.

Yalnızca yüzeysel bir ruh, hiç incelemeden sonuncu varsayımın doğru olacağını kabul edebilir: "María evli olduğunu, durumun uygunsuz olduğunu görmemi ve böylece başka adımlar atmamı engellemeye çalışmış olabilirdi." Ne kadar iyi! Peki ama neden bu kadar kaba ve zalim bir yöntem seçmiş olsun? Bana evli olduğunu telefonda kendi söyleyemez miydi? Söyleyememiş olsa bile yazamaz mıydı? Tartışacak bir konu daha kalıyordu. Eğer durum buysa neden bana evli olduğunu yazmıyor ve bir anlamda ilişkimizi daha sakin yaşamamızı rica etmiyordu. Hayır baylar. Tam tersine, mektubu kışkırtıcı, ilişkimize cesaret veren ve bizi tehlikeli yollara iten bir mektuptu.

Geriye yalnızca hastalıklı nedenler kalıyordu. María, Allende'yi aracı olarak kullanmaktan zevk alıyor olabilir miydi? Ya da Allende bu fırsatı kolluyor olamaz mıydı? Belki de kader birbirine ben-

zer bu iki yaratığı birleştirmişti.

Birden olayları ve sözcükleri inceleme yöntemim beni bu kadar uç noktalara götürdüğü için pişmanlık duydum. María'nın meydanda beni dinlerken gözlerini ağaçtan ayırmayışını, utangaçlığını, ilk kaçışını anımsadım. İçimi bir şefkat duygusu kaplamaya başladı. Onun bu çirkinlik ve sefillik dolu zalim dünyanın ortasında kırılgan bir varlık olduğunu düşünüyordum. Onunla sergide karşılaştığım andan beri pek çok kez düşündüğüm şeyi tekrar düşündüm: María tıpkı bana benzeyen bir insandı.

Kısır akıl yürütmelerimi ve acımasız çıkarımlarımı unuttum. Yüzünü, bakışını –bana ne olduğunu bilmediğim bir şey hatırlatan bakışını–, akıl yürütüşündeki derinliği ve karamsarlığı düşünmeye başladım. Yıllar süren yalnızlığım boyunca içimde büyüyen aşkımın María'ya yöneldiğini hissediyordum. Nasıl o kadar saçma şeyler düşünmüş olabilirdim ki?

Telefon, mektup, çiftlik ve Hunter hakkındaki bütün o aptal çıkarımlarımı unutmaya çalıştım. Ama başaramadım.

XIV

Sonraki günler epey huzursuz geçti. Acelem yüzünden María'nın çiftlikten ne zaman döneceğini sormamıştım; evine gittiğim gün telefon ederek ne zaman döneceğini sordum ama hizmetçi kız hiçbir bilgisi olmadığını söyledi, bu yanıt üzerine çiftliğin adresini sordum.

Aynı gece María'ya umutsuz bir mektup yazarak döneceği tarihi bildirmesi, Buenos Aires'e döner dönmez beni araması ya da bana yazması için yalvardım. Merkez postaneye kadar giderek mektubu iadeli taahhütlü attım ki başına bir şey gelme riski en aza insin.

Dediğim gibi, çok huzursuz günler geçirdim, Posadas Caddesi'ne yaptığım ziyaretten beri bana işkence eden uğursuz düşünceleri

bin kez kafamda evirip çevirdim. Şu garip düşü gördüm: Geceleyin eski ve boş bir eve gidiyorum. Bir şekilde bildiğim ve çocukluğumdan beri beni kaygılandıran bir yer. İçeri girdiğim zaman bazı anıları hatırlıyorum; beni tedirgin eden anılar bunlar, bazen karanlıkta kayboluyorum ve çevremde gizli düşmanların varlığını seziyorum; bana arkamdan saldıracak düşmanların ya da fısıldaşan, benimle, samimiyetimle alay eden insanların varlığını. Kim bu insanlar ve bundan ne istiyorlar? Ve her şeye rağmen bu eski evde ergenlik aşklarımın yeniden doğduğunu, o tatlı delilik duygusunun, titremelerin, korku ve sevincin içimi kapladığını duyuyorum. Uyandığım zaman gördüğüm düşler evinin María olduğunu anladım.

XV

María'nın mektubu gelmeden önceki günlerde siste kaybolmuş bir kâşif gibiydim: Büyük çaba harcayarak şurada burada insanların ve nesnelerin silik siluetlerini, tehlikenin ve dipsiz, karanlık uçurumların varlığını sezebiliyordum.

Mektubu dünyamı güneş gibi aydınlattı.

Ama bu güneş karanlık bir güneş, bir gece güneşiydi. Böyle bir şey söylenebilir mi bilmiyorum ama ben bir yazar olmadığıma ve böyle bir şey olup olmadığından da emin olmadığıma göre gece sözcüğünü geri almayacağım; belki de kusurlu dilimizi oluşturan tüm sözcükler içinde María'ya en uygun olanı "gece" sözcüğüdür.

İşte bana yolladığı mektup:

Çok garip bir üç gün geçirdim. Deniz, sahil ve yürüdüğüm yollar bana geçmiş zamanları anımsatıyor. Yalnızca imgelerle değil, seslerle, çığlıklarla ve geçmiş zamanların uzun sessizlikleriyle. Çok ilginç ama yaşamak geleceğe anılar inşa etmekten başka bir şey değil; ben burada denizi seyrederken, bana karamsarlık ve umutsuzluk getirecek olan anıların inceden inceye tasarlandığını biliyorum.

Deniz her yerde, sürekli ve öfkeli. Benim çağrılarımsa boşuna, inatla denize bakarak bu ıssız sahilde beklemem boşuna. Merak ediyorum, o resmi benim bu anımı tahmin ederek mi yaptın yoksa pek çok insanın anısını mı çizdin, tıpkı sen ve ben gibi?

Şimdi seni görüyorum. Denizle aramdasın. Bakışlarını görüyorum, sakin ve avuntusuzsun, bana yardım isteyerek bakıyorsun.

MARÍA

Onu nasıl da anlıyorum ve bu mektup içimde nasıl da olağanüstü duygular yaratıyor! Bana senli benli yazdığına göre demek ki María bana ait, benim, yalnızca benim! "Denizle aramdasın", orada başka birisi yok; yok, yalnızca ikimiz varız; tıpkı penceredeki manzaraya baktığını gördüğümden beri hissettiğim gibi. Eğer birbirimizi sonsuzdan beri tanıyorsak, bin yıldır tanıyorsak, tabii ki bana senli benli hitap edecek! Tablomun önünde durup çevresindeki kalabalığın ve gürültünün ayırdına varmadan uzun uzun penceredeki manzarayı seyrettiği anda birbirimize "sen" demiştik zaten, nasıl olduğunu, kim olduğunu biliyordum ve ona nasıl gereksinmem olduğunu ve onun bana nasıl gereksinme duyduğunu.

Ah! Ve seni öldürdüm! Seni öldüren ben oldum, ben, camdan bir duvarın arkasından bakıyorum, sessiz ve kaygılı yüzüne dokunamıyorum! Ben; aptal, kör, bencil ve zalim ben!

Bu kadar coşmak yeter. Bu öyküyü yalın bir şekilde anlatacağımı söyledim ve öyle de yapacağım.

XVI

María'yı umutsuzca seviyordum ama henüz aşk sözcüğünü ağzımıza almamıştık. Söylemek için çiftlikten dönmesini bekliyordum.

Bir türlü gelmek bilmiyordu, günler geçtikçe içimde deliliğe benzer bir şey büyüyordu. Ona yalnızca "Seni seviyorum, María, seni seviyorum, seni seviyorum!" yazdığım ikinci bir mektup gönderdim.

İki gün sonra, sonunda, tek bir tümceden oluşan yanıtı geldi: "Sana çok kötülük yapmaktan korkuyorum." Hemen kaleme sarılıp, "Bana ne yapacağın umurumda bile değil. Eğer seni sevemezsem ölürüm. Seni görmeden geçen her saniye büyük bir işkence," diye yazdım.

Günler geçti, María'nın yanıtı gelmedi. Umutsuzluk içinde "Bu

aşkı ayaklarının altında çiğniyorsun," diye yazdım.

Ertesi gün telefonda uzak, titreyen sesini duydum. María sözcüğü dışında tek bir şey söyleyemedim, söylemem olası değildi, boğazım öyle kasılmıştı ki konuşamıyordum bile.

"Yarın Buenos Aires'e dönüyorum. Dönünce konuşuruz," dedi.

Ertesi gün öğleden sonra beni evinden aradı.

"Seni hemen görmek istiyorum," dedim.

"Evet, bugün görüşelim," dedi.

"Seni San Martín Meydanı'nda bekleyeceğim."

María biraz bocaladıktan sonra, "Recoleta'yı yeğlerim, saat sekizde orada olacağım," dedi.

O anı nasıl beklediğimi, belki zaman daha hızlı geçer diye sokaklarda nasıl dolandığımı bilemezsiniz! Kalbimde inanılmaz bir şefkat duyuyordum, dünya gözüme öyle güzel görünüyordu ki! Bir yaz akşamüstü, kaldırımlarda oynayan çocuklar. Aşk nasıl da insanın gözünü boyuyor, her şeyi nasıl da değiştiriyor. Dünyanın güzelliğiymiş! Gülmekten katılacağım!

María'yı gördüğümde saat sekizi birkaç dakika geçiyordu; karanlıkta beni arıyordu. Yüzünü seçebilmem için çok karanlıktı ama yürüyüşünü tanıdım.

Oturduk. Kolunu yakaladım, durmaksızın adını söylüyordum; ağzımdan başka sözcük çıkmıyordu, María'ysa susuyordu.

Sonunda hiddetle "Neden çiftliğe gittin?" diye sordum. "Neden beni yalnız bıraktın? Neden o mektubu evine bıraktın? Neden bana evli olduğunu söylemedin?"

Yanıt vermedi. Kolunu sıktım. İnledi.

Tatlı bir sesle, "Canımı yakıyorsun Juan Pablo," dedi.

"Neden bir şey söylemiyorsun, neden sorularımı yanıtlamıyorsun?"

Konuşmuyordu.

"Neden? Neden?"

"Neden her şeyin bir yanıtı olmalı? Benden söz etmeyelim, senden konuşalım, işinden, endişelerinden. Sürekli senin resmini, San Martín Meydanı'nda bana söylediklerini düşündüm. Şimdi ne yaptığını bilmek istiyorum, yeni bir şey çizdin mi?"

Yeniden öfkeyle kolunu sıktım.

"Hayır," dedim, "Benden söz etmek istemiyorum, bizden, ikimizden söz etmek istiyorum, beni sevip sevmediğini öğrenmek istiyorum. Başka hiçbir şey istemiyorum; yalnızca beni sevip sevmediğini bilmek."

Yanıtlamadı. Hem sessizlik, hem de yüzünü görmemi, böylece düşüncelerini tahmin etmemi engelleyen karanlık yüzünden tedirgin olmuştum. bir kibrit yaktım. Yüzünü çevirerek gizledi, diğer elimle yüzünü tuttum ve bana bakmaya zorladım: Sessizce ağlıyordu.

Acıyla, "Ah... demek ki beni sevmiyorsun" dedim.

Kibrit sönerken bana nasıl yumuşaklıkla baktığını gördüm. Yeniden karanlık çöktü. Başımı okşadığını hissettim, yavaşça "Tabii ki seni seviyorum... Apaçık ortada olan şeyleri söylemek gerekir mi?" dedi.

"Evet," diye yanıtladım, "Nasıl seviyorsun beni? Sevmenin birçok şekli vardır. Köpeğini seversin, çocuğunu seversin. Ben aşktan söz ediyorum, gerçek aşktan, anlıyor musun?"

Garip bir duyguya kapılarak bir kibrit daha yaktım. Hissettiğim gibi María gülümsüyordu. Yani gülümsemiyordu ama saniyenin onda biri kadar bir süre önce gülümsemişti ve yüzünde izi duruyordu. Sanki beni izliyorlarmış gibi bir duyguya kapılıp dönmüş ve kimseyi görememiştim, beni saran bu yalnızlık hissi yeniydi; sanki uçucu bir şey yok olmuş ve ortalıkta çınlayan hafif bir tını kalmış gibi. Öyle bir duygu işte.

Öfkeyle "Gülümsüyordun," dedim.

Şaşırarak "Gülümsemek mi?" diye sordu.

"Yüzünde bir şey vardı. Bir gülümsemenin izi."

Sertçe "Peki neden gülümseyeyim?" diye sordu.

"Saflığıma, genç bir delikanlı gibi ısrarla beni sevip sevmediğini sormama, ne bileyim... ama gülümsüyordun, bundan en ufak bir şüphem bile yok."

Aniden ayağa fırladı.

Şaşkınlıkla "Ne oldu?" diye sordum.

Kuru bir sesle "Gidiyorum," dedi.

Ok gibi yerimden fırladım.

"Ne demek gidiyorum? Neden?"

"Korkarım sen de beni anlamıyorsun."

Sinirlenmiştim.

"Nasıl yani? Burada benim için ölüm kalım meselesi olan bir şeyden söz ediyoruz, bana yanıt vereceğin yerde gülümsüyorsun, üstelik bir de öfkeleniyorsun. Doğal olarak seni anlamıyorum."

Yine kuru bir sesle, "Gülümsediğimi sanıyorsun" dedi.

"Gülümsediğinden eminim."

"Yanılıyorsun, böyle düşünmüş olman beni çok incitiyor."

Ne düşüneceğimi bilemiyordum, aslında bir gülümseme değil, ciddi ifadeli bir yüzde gülümsemenin izini görmüştüm.

Yenilmiş bir halde "Bilmiyorum, María, beni bağışla," dedim. "Gülümsemiş olduğundan emindim."

Sustum. O kadar yorgundum ki! Eliyle yavaşça kolumu tuttu, zayıf ve acılı sesini duydum:

"Ama... Nasıl böyle düşünebilirsin?"

Neredeyse ağlayacaktım, "Bilmiyorum, bilmiyorum."

Beni yerime oturttu ve tekrar başımı okşadı. "Sana çok kötülüğüm dokunacağını söylemiştim, nasıl haklı olduğumu görüyorsun işte."

"Benim suçumdu," dedim.

Düşünceli bir sesle, kendi kendine konuşur gibi, "Hayır, benim suçumdu," diye yanıtladı.

"Ne garip," diye düşündüm.

María "Garip olan nedir?" diye sordu.

Şaşkınlıktan donakaldım, çok sonraları aklımdan geçirdiklerimi okuyabildiğini düşünecektim. Bugün bile bu sözcükleri farkına varmadan yüksek sesle söyledim mi bilemiyorum.

Şaşkınlıktan yanıt verememiş olduğum için tekrar "Garip olan nedir?" diye sordu.

"Senin yaşın."

"Yaşım mı?"

"Evet yaşın. Kaç yaşındasın?"

Güldü, "Sence kaç yaşındayım?"

"İşte garip olan bu," dedim. "Seni ilk gördüğümde yirmi altı yaşlarında bir genç kız olduğunu düşündüm."

"Peki ya şimdi?"

"Hayır, hayır anlamadın, başında fiziksel görünümün yüzünden bunu düşünmüştüm, görünümünde bir değişiklik yok, fiziksel olmayan bir şey..."

"Nedir o fiziksel olmayan şey?"

"Pek çok yıl. Bazen senin yanında kendimi bir çocuk gibi hissediyorum."

"Sen kaç yaşındasın?"

"Otuz sekiz."

"Çok gençsin, gerçekten."

Yine şaşkınlık içindeydim, çok yaşlı olduğumu düşündüğümden değil, yine de her şeye rağmen ondan çok büyük olmalıydım; yirmi altı yaşından büyük olamazdı.

Şaşkınlığımın ayırdına vararak "Çok genç" diye tekrarladı.

"Peki sen, sen kaç yaşındasın?"

Ciddi bir sesle "Bunun ne önemi var?" diye sordu.

Sinirlenerek "O zaman sen niye benim yaşımı sordun?" dedim.

"Bu saçma sapan bir konuşma," diye yanıtladı. "Hepsi zırvalık, böyle şeylere endişelenmen beni şaşırtıyor."

Ben mi endişeleniyorum? Gerçekten bu konuşanlar ikimiz miyiz? Tüm bunlar nasıl gerçek olabilir? O kadar şaşkındım ki sorumu bile unuttum. Hayır, ilk sorumun nedenini araştırmayı unuttum. Evime vardıktan saatler sonra, bana bu son derece sıradan gelen konuşmanın önemini kavradım.

XVII

Bir ay boyunca birbirimizi hemen hemen her gün gördük. Aynı zamanda hem olağanüstü hem de korkunç olan bu zamanlarda neler yaptığımızı ayrıntılarıyla anımsamak istemiyorum. Tekrar tekrar anımsamaya dayanamayacağım kadar hüzünlü şeyler yaşandı.

María atölyeye gelmeye başlamıştı. Kibrit ışığında yaşanan sahne iki üç kez daha tekrarlandı, bana duyduğu aşkın en iyi koşullarda bir annenin ya da bir kız kardeşin duyduğu aşktan farklı olmadığı takıntısına saplanmış kalmıştım. Bedensel birleşmeyi gerçek aşkın bir garantisi olarak algılıyordum.

Şimdi bu fikrin benim saflıklarımdan biri olduğunu, María'nın arkamdan gülümsemesine yol açan saflıklarımdan biri olduğunu söyleyebilirim. Bedensel aşk beni sakinleştireceğine daha beter al-

lak bullak ediyor, bana işkence eden yeni kuşkulara, anlayışsızlıktan kaynaklanan üzücü sahnelere, María'yla yaşanan yeni zalim deneylere neden oluyordu. Atölyede geçirmiş olduğumuz zamanları hiçbir zaman unutmayacağım. Duygularım en saf aşkla en koyu nefret arasında gidip geliyor, María'nın çelişkileri ve anlaşılmaz davranışları kafamı karıştırıyordu; bir süre sonra yaşadığımız her şeyin sahte olduğu izlenimine kapıldım. Bazen gözüme iffetli bir genç kız gibi görünüyor, ertesi an herhangi bir kadın izlenimi veriyor, kuşkuların oluşturduğu bir geçit töreni belleğimden akıp gidiyordu: Nerede? Nasıl? Kimler? Ne zaman?

Sık sık María'nın çok kurnaz ve vahşi bir oyun oynadığını, beni parmağının ucunda döndürdüğünü, saf bir çocuğu yemek yemesi ya da uyuması için kandırdıkları gibi kandırdığını düşünüyordum. Bazen korkunç bir utanç duygusuyla giyiniyor, tekrar tekrar kuşkularımı ve kavrayışımı gözden geçirmek için kendimi sokaklara vuruyordum. Bazen de çok kaba oluyordum, kendimi María'nın üzerine atıyor, kollarını kıskaca alınmış gibi büküyor, gözlerimi gözlerine dikerek orada aşkı, gerçek aşkın garantisini arıyordum.

Bunlardan hiçbiri söylemek istediğim şey değil. "Gerçek aşk" diye tutturarak ne demek istediğimi kendimin bile bilmediğini itiraf etmeliyim; ilginç olan, sorgulamalarda pek çok kez bu tanımı kullandığım halde, ne anlama geldiğini bugüne kadar derinlemesine düşünmemiş olmam. Bu ne anlama geliyor? Bedensel tutkuyu içeren bir aşk mı? Belki María'yla daha sağlam bir iletişim kurabilmek için peşindeydim "gerçek aşkın". Zaman zaman birbirimizi çok iyi anladığımıza emin oluyordum, ama o kadar kırılgan, o kadar geçici, o kadar değersiz zamanlardı ki bunlar, hemen ardından bir düşten kesin aşklar yaratmaya çalışmanın belirsiz tatminsizliğiyle kıvranmaya başlıyor ve kendimi öncekinden beter hissediyordum. Bir süre için birbirimize ulaşabildiğimizin ayırdına varıyordum, aynı şeyi düşünmüş ya da hissetmiş olduğumuzu anlamamız için birbirimize bakmamız yetiyordu ama bu güzelim anlar çok kısa sürüyor ve çoğunlukla içinde yaşadığımız anlatamama ve anlaşılamama durumu korkunç bir karamsarlığın eşliğinde geri dönüyordu..

Bu anların diyetini çok zalim bir şekilde ödüyorduk, ardından ne yaşarsak yaşayalım kesinlikle kaba ve yavan oluyordu. Yaptığımız her şey (konuşmak, kahve içmek) bize acı veriyor, o güzelim uyum anının geçiciliğini vurguluyordu. Ve en kötüsü bu uyum anını sürdürebilmek için umutsuzca her şeyi yapmaya hazır olan ben María'yı fiziksel birleşmeye zorluyor; böylelikle hiçbir maddesel aracının o anı uzatmaya ya da sağlamlaştırmaya yaramayacağını bir kez daha anlıyorduk. María benim bu sabit fikrimi yok etmek istediği için olsa gerek, neredeyse inanılmaz bir zevk alıyormuş gibi yapıyor ve bu her şeyi daha da kötüleştiriyordu; apar topar giyiniyor ve kendimi sokağa atıyordum, ya da onu kollarından yakalayıp duygularının ve hislerinin gerçekliğini itiraf etmesi için gözlerimi gözlerine dikiyordum. Her şey o kadar vahşiydi ki o bedensel aşka niyetlendiği zaman ben kaçıyordum. Sonunda her şeyden kuşkulanmaya başladı ve bana bu davranışın aşkımız için yalnızca gereksiz değil aynı zamanda tehlikeli olduğunu anlatmayı denemeye girişti.

Bu davranışı aşkının doğası üzerine kuşkularımı artırmaktan başka bir işe yaramadı. Onun, bedensel ilişkinin zararlı olduğu sonucuna varıp, bunları gelecekte benimle bedensel ilişkiye girmekten kurtulmak için tezgâhladığına inanmaya başladım; öyle ki aslında başından beri bedensel ilişkiden nefret ediyor ama zevk alırmış gibi yapıyordu. Doğal olarak bu nedenle de tartışmaya başladık, beni tersine ikna etmeye çalışması boşunaydı. İçimde yeni, daha incelikli kuşkular doğdu ve her şeyi daha karmaşık bir biçimde sorgulamaya başladım.

Bu aldatma varsayımı karşısında beni en çok kızdıran kendimi savunmasız bir yaratık gibi ona teslim etmiş olmamdı. Öfkeyle, "Eğer beni aldattığından kuşkulanırsam seni bir köpek gibi öldürürüm" diyordum.

Kolunu büküyor ve bir işaret, kuşkulu bir parlama, belli belirsiz bir alay görmek için gözlerine bakıyorum. Her seferinde korkmuş bir çocuk gibi boyun eğerek ya da hüzünle bana bakıyor, sessizce giyinmeye koyuluyordu.

Bir gün her zamankinden daha şiddetli tartıştık ve ona "Oros-

pu!" diye bağırdım. María sanki felce uğramış gibi kalakaldı. Daha sonra sessizce modellerin giyindiği paravanın arkasına giyinmeye gitti; nefretim ve pişmanlığım arasında bocaladıktan sonra özür dilemek için ardından koştuğumda göğsünün gözyaşları içinde olduğunu gördüm. Ne yapacağımı bilemedim: Şefkatle, ağlayan gözlerinden öptüm, utanç içinde özür diledim, ağladım, kendimi zalim, haksız, öç alıcı bir canavar olmakla suçladım. O avunmazken her şey böyleydi ama sakinleşip de mutlulukla gülümsemeye başladığı zaman hüzünlü halinin sürmemesini yadırgadım: Sakinleşmiş olmasını doğal karşılayabilirdim ama kendisine böyle hitap edildikten kısa bir süre sonra neşelenebilmesi ve gülümsemesi son derece kuşku uyandırıcıydı. Her kadın, hatta fahişeler bile böyle bir sınıflandırma karşısında kendilerini aşağılanmış hissederdi ama gerçekten o sınıfa dahil olmayan hiçbir kadın korkunç hakareti unutup bu kadar çabuk neşelenemezdi.

Benzer sahneler her gün tekrarlanıyordu. Bazen sakinleşiyor ve birbirine âşık iki kişi gibi Francia Meydanı'nda gezinmeye çıkıyorduk. Ama bu şefkatli anlar, giderek kararan fırtınaya gebe bir gökyüzünde güneşin yüzünü göstermesi gibi kısalıyor ve seyreliyordu. Kuşkularım ve sorgulamalarım, bir parkın ağaçlarını saran ve boğan korkunç bir sarmaşık gibi her şeyi kaplıyordu.

XVIII

Sorgulamalarım her geçen gün artıyor ve çarpılıyordu, suskunluklarını, yarım bıraktığı sözcükleri, çiftliğe yaptığı bir yolculuğu, aşklarını, her şeyi kurcalıyordum. Bir gün "Allende" soyadı yerine neden kızlık soyadı olan "Iribarne"yi kullandığını sordum. Gülümseyerek "Amma da çocuksun, bunun ne önemi var ki?" dedi.

Gözlerine bakarak "Benim için çok önemi var," dedim.

Gülümsemekten vazgeçerek "Bu bir aile alışkanlığı," dedi.

"Kesinlikle öyledir," diye alay ettim, "Seni ilk aradığımda 'Senyorita Iribarne'yle konuşmak istiyorum' dediğim zaman hizmetçi kız beni yanıtlamadan önce bocaladı."

"Sana öyle gelmiştir."

"Olabilir. O zaman neden düzeltmedi?"

María tekrar gülümsedi.

"Sana açıkladım, bu bizim bir alışkanlığımız, hizmetçi kız da bunu biliyor, herkes bana María Iribarne der."

"María Iribarne bana doğal geliyor, benim anlamadığım hizmetçinin sana 'senyorita' denmesini yadırgamamasıdır."

"Ah... bunun seni şaşırttığının ayırdına varmadım. Neyse, bu bir alışkanlık değil ve belki de bu nedenle bocalamıştır hizmetçi kız."

Sanki ilk kez bir sorun olduğunun ayırdına varıyormuş gibi düşünceli bir tavır takındı.

"Kesinlikle beni düzeltmedi" diye ısrar ettim.

Sanki bilincine yeni kavuşmuş gibi "Kim?" diye sordu.

"Hizmetçi. Senyorita dediğimde beni düzeltmedi."

"Ama Juan Pablo, bunların hepsi o kadar anlamsız ki! Ne demek istiyorsun?"

"Demek istiyorum ki belki de sana ilk kez senyorita diye hitap etmiyorlardı. İlk keresinde hizmetçi kız kesinlikle düzeltmiştir!"

María kahkahalarla gülmeye başladı, beni şefkatle okşayarak "Gerçekten de olağanüstüsün," dedi.

Ciddiyetimi korudum.

"Ayrıca," diye devam ettim, "benimle ilk kez konuştuğunda sesin kapıyı kapatana kadar sıradan, neredeyse resmiydi. Sonra sıcak bir tonda konuştun. Neden öyle değiştin?"

"Ama Juan Pablo, seninle hizmetçinin önünde rahat konuşamazdım ki!"

"Evet bu mantıklı; ama, 'Kapıyı kapatınca beni rahatsız etmeyeceklerini bilirler' demiştin. Seni ilk kez aramış olduğuma göre bu benim için söylenmemişti. Hunter olduğunu da sanmıyorum, çünkü onu ne zaman istersen gidip görüyorsun. Bence seni arayan başkaları da var ya da vardı. Öyle değil mi?"

María hüzünle bana baktı.

Kızgınlıkla, "Öyle üzgün üzgün bakacağına yanıt versene" dedim.

"Saçmalıyorsun Juan Pablo, tabii ki başkaları da beni arıyor, kuzenlerim, aile dostları, annem, ne bileyim ben..."

"Sanırım onlarla gizlenerek konuşmana gerek yoktur."

Hiddetle "Sana kim gizlediğimi söyleme hakkını verdi ki!" diye bağırdı.

"Heyecanlanma. Bir keresinde bana ne kuzen, ne aile dostu ne de annen olan bir Richard'dan kendin söz etmiştin!"

María bitkin bir halde kalakaldı. Yavaşça "Zavallı, zavallı Richard," dedi.

"Neden zavallı?"

"İntihar ettiğini biliyorsun, üstelik ben de suçluyum. Bana korkunç mektuplar yazıyordu ama hiçbir zaman ona yardımcı olamadım. Zavallı, zavallı Richard."

"Bu mektuplardan bazılarını görmek hoşuma giderdi."

"Neden? O öldüğüne göre."

"Yine de hoşuma giderdi."

"Hepsini yaktım."

"O halde neden yaktığını başından söylemedin de 'o öldüğüne görc' dedin? Hep aynı şey. Ayrıca gerçekten yaktıysan neden o mektupları yaktın? Bir keresinde bana tüm aşk mektuplarını sakladığını söylemiştin. Yaktığına göre Richard'ın mektupları çok baştan çıkarıcı olmalı. Öyle değil mi?"

"Onları baştan çıkarıcı oldukları için değil, hüzünlü oldukları için yaktım. Beni üzüyorlardı."

"Neden seni üzüyorlardı?"

"Bilmiyorum... Richard karamsar bir adamdı. Sana çok benziyordu."

"Ona âşık mıydın?"

"Tanrı aşkına..."

"Tanrı aşkına ne?"

"Juan Pablo, saçmalı...."

"Saçmalamıyorum. Sana âşık oldu, yakmanı gerektirecek kadar ateşli mektuplar yazdı, intihar etti ve sen hâlâ benim saçmaladığımı düşünüyorsun. Neden?"

"Çünkü her şeye rağmen ben ona asla âşık olmadım."

"Neden olmadın?"

"Bilmiyorum, gerçekten, belki de benim tipim değildi."

"Bana benzediğini söylemiştin."

"Tanrı aşkına. Bazı yönleri sana benziyordu ama senin ikizin değildi. Herhangi bir şeye inanmayı beceremeyen, yıkıcı, ölümcül bir zekâsı olan, nihilist bir adamdı. Senin ters yüzün gibi."

"Yine de mektupları neden yaktığını anlamıyorum."

"Çünkü beni üzüyorlardı!"

"Ama onları saklayabilirdin ve okumazdın. Demek ki onları yakmadan önce tekrar okudun. Ve eğer yeniden okuduysan bunun bir nedeni, onda seni çeken bir yan olmalı."

"Beni çeken bir yanı olmadığını söylemedim."

"Senin tipin olmadığını söyledin."

"Tanrım. Tanrım. Ölüm de benim tipim değil ama bana pek çok bakımdan çekici geliyor. Richard beni ölümün ya da hiçliğin çektiği gibi çekiyordu. Ama insanın edilgen bir tavırla kendini bu duygulara teslim etmemesi gerektiğini düşünüyorum. Bu nedenle onu istemedim. Bu nedenle mektuplarını yaktım. Öldüğü zaman onun varlığını sürdüren her şeyi yok etmek istedim."

Tükenmişti ve Richard hakkında tek bir sözcük bile edecek hali kalmamıştı. Bu adamın bana çok işkence yapmadığını söylemeliyim, önünde sonunda onun hakkında her şeyi öğrenmiştim işte. Tanımadığım insanlar, hayatında sessizce ve karanlıkta hareket ettiğini bildiğim, hiç sözünü etmediği gölgelerdi asıl canımı sıkan. María hakkındaki en kötü şeyleri bu gölgelerin varlığına bağlıyordum. Örneğin sevişme sırasında María'nın dudaklarından kaçan bir sözcük bana çok işkence etti ve hâlâ da ediyor.

Ama tüm bu karmaşık sorgulamaların içinde biri var ki, María'nın ve aşkının gerçek yüzünü epeyce aydınlatmıştı.

XIX

Allende'yle evlenmiş olduğuna göre bir zamanlar bu adamdan hoşlanmış olması doğaldı. "Allende sorunu" olarak adlandırabileceğimiz bu sorun benim en ciddi takıntılarımdan biriydi. İrdelemek istediğim pek çok değişken olmasına rağmen en çok şu ikisi kafamı kurcalıyordu: Onu hiç sevmiş miydi? Onu hâlâ seviyor muydu? Tabii bu iki soruyu diğerlerinden bağımsız düşünmek olanaksızdı: Eğer Allende'yi sevmiyorsa kimi seviyor? Beni mi? Hunter'i mi? Onu telefonla arayan şu gizemli kişilerden birini mi? Ya da bazı erkeklerin yaptığı gibi farklı kişileri farklı biçimlerde mi seviyor? Tabii hiç kimseyi sevmemesi ve bizlerin her birini, tek olduğumuzu, diğerlerinin hepsinin yüzeysel ya da göstermelik ilişkiler sürdürdüğü birer gölge olduğunu söyleyerek kandırması da pek olasıydı.

Bir gün "Allende sorununu" çözümlemeye karar verdim ve işe onunla neden evlenmiş olduğunu sorarak giriştim.

"Onu seviyordum" diye yanıtladı.

"O halde artık onu sevmiyorsun?"

"Onu sevmekten vazgeçtiğimi söylemedim."

"Ama onu seviyordum dedin, onu seviyorum demedin."

"Sürekli sözcüklerle oynuyor ve her şeyin anlamını kurcalıyorsun. Onunla onu sevdiğim için evlendiğimi söyledim, şimdi onu sevmediğimi söylemedim."

Daha önceki soruşturmalarımda yanlış bir ifadesini yakalamış gibi "Ah! Demek ki onu hâlâ seviyorsun" dedim.

Sustu. Yenilmiş görünüyordu.

"Neden yanıtlamıyorsun?" diye bastırdım.

"Çünkü gerek görmüyorum. Bu konuşmanın hemen hemen aynını defalarca yaptık."

"Aynı değil! Sana Allende'yi şimdi sevip sevmediğini sordum, sen de 'evet' dedin. Yanlış hatırlamıyorsam daha önceleri, limanda örneğin, bana ilk sevdiğin erkeğin ben olduğumu söylemiştin!"

Yeniden sustu. Yalnızca birbirleriyle çelişkili ifadeleri değil, ağzından bir bilgi koparmanın zorluğu da sinirimi bozuyordu.

"Bunu nasıl yanıtlayacaksın bakalım?" diye sıkıştırdım.

Yorgun bir tavırla, "Âşık olmanın ve sevmenin pek çok biçimi vardır" dedi. "Allende'yi hâlâ yıllar önce ilk evlendiğimizdeki gibi sevdiğimi mi düşünüyorsun?"

"Ya nasıl seviyorsun?"

"Ne demek 'ya nasıl seviyorsun'. Ne söylemek istediğimi anladığına eminim."

"Ben hiçbir şey anlamıyorum!"

"Sana kırk kere söyledim!"

"Söyledin ama ne demek istediğini açıklamadın!"

Acıyla "Açıklamak!" Diye bağırdı. "Binlerce kere bazı şeyleri açıklamanın olanaksız olduğunu söyledim ama hâlâ benden bu kadar karmaşık konularda açıklama bekleyebiliyorsun. Sana bin kere Allende'nin çok iyi bir dost olduğunu ve onu kardeşim gibi sevdiğimi, ona baktığımı, ona karşı büyük bir şefkat duyduğumu, ruhu-

nun dinginliğine saygımın sonsuz olduğunu, onu her anlamda kendimden üstün gördüğümü, kendimi onunla kıyasladığımda sığ ve suçlu bulduğumu söyledim. Nasıl olur da onu sevmediğimi düşünebilirsin?"

"Onu sevmediğini söyleyen ben değilim. Biraz önce ilk evlendiğinizdeki gibi sevmediğini kendin söyledin. Sanırım bundan onunla evlendiğin zaman onu beni şimdi sevdiğin gibi sevdiğin sonucunu çıkarabilirim. Öte yandan, daha birkaç gün önce, limanda, gerçekten sevdiğin yegâne insanın ben olduğumu söyledin."

María üzüntüyle yüzüme baktı.

"Neyse şimdi bu çelişkileri bir yana bırakalım da, Allende'ye dönelim. Onu bir kardeş gibi sevdiğini söyledin, o zaman soruma yanıt ver: Onunla yatıyor musun?"

María bu kez yüzüme derin bir üzüntüyle baktı. Konuştuğunda sesi acı yüklüydü.

"Bu soruyu yanıtlamam gerçekten gerekli mi?"

Ödün vermez bir sesle, "Kesinlikle gerekli" dedim.

"Beni bu şekilde sorguya çekmen korkunç bir şey."

"Çok basit: Evet ya da hayır diyeceksin."

"Yanıt o kadar basit değil, verilebilir de, verilemez de."

Soğuk bir sesle, "İyi ya, demek ki yanıtın evet," dedim.

"İyi ya: Evet!"

"O zaman onu arzuluyorsun?"

Bunu gözlerimi gözlerine dikerek kötücül bir biçimde söyledim; niyetim bir dizi sonuç çıkartmaktı; onu gerçekten arzuladığını sanmıyordum aslında (gerçi María'nın gösterdiği tepki arzuladığının kanıtı da olabilirdi); amacım bu "kardeş sevgisi"nin ne anlama geldiğini çözmekti. María tam da umduğum gibi yanıt vermekte gecikti. Kesinlikle söyleyeceklerini ölçüp biçiyordu. Sonunda:

"Onunla yattığımı söyledim, onu arzuladığımı söylemedim," dedi.

Zafer kazanmış bir edayla "Ah! Bu demektir ki sen onu arzulamadan yatıyorsun ama onu kendisini arzuladığına inandırıyorsun" diye bağırdım.

Dilsiz gibi kalakaldı. Sessiz gözyaşları yanaklarından süzülü-

yordu. Bakışları kırık camlara benziyordu.

"Ben böyle bir şey demedim," diye fısıldadı.

"Çünkü her şey apaçık ortada," diye devam ettim. "Eğer hiçbir şey hissetmediğini gösterirsen, eğer onu arzulamadığını ve bedenini ona duyduğun şefkat onuruna, üstün ruhu onuruna, vesaire, vesaire fedakârca ona sunduğunu sezdirirsen, Allende seninle asla yatmaz! Başka bir deyişle onunla hâlâ yatıyor olman onu yalnızca duygularınla değil, sezgilerinle de aldatacak yetenekte olduğunu kanıtlıyor! Kusursuz biçimde zevk alma taklidi yapabiliyorsun demek ki!"

María sessizce ağlayarak yere bakıyordu.

Sonunda "İnanılmayacak kadar zalimsin," diyebildi.

"Görünüşe aldırma, beni her şeyin aslı ilgilendiriyor. Aslolan senin yıllardır kocanı kandırıyor olman, hem de yalnızca duygularınla değil, sezgilerinle de. O zaman beni neden kandırmayasın ki? Bu yüzden defalarca hislerinin doğru olup olmadığını sorguluyorum! Aklıma hep *Otello*'daki Desdémona'nın babasının sözleri takılıyor; eğer bir kadın babasını aldatabiliyorsa başka bir adamı da rahatça aldatır. Bu yaptığını aklımdan çıkaramıyorum: Yıllardır sürekli Allende'yi aldatıyorsun!"

Bir an zalimliğimi vardırabileceğim son noktaya kadar vardırmak istedim ve kabalığımın, sığlığımın ayırdında olarak ekledim:

"Bir körü kandırıyorsun!"

XX

Bu tümceyi söylemeden önce biraz pişman olmuştum: Tümceyi söyleyip sapıkça bir tatmine ulaşmak isteyenin altında daha temiz, daha yumuşak bir varlık, daha tümcenin zalimliği etkisini göstermeden; henüz bu aptal ve gereksiz sözcükleri (böyle konuşarak ne elde edebilirdim ki?) ağzıma almadan María'nın tarafını tuttu. Sözcükler dudaklarımdan dökülmeye başladığında bu alt-varlık sanki diğerinin bunları söyleyebileceğini asla gerçekten ummazmış gibi kulaklarına inanamadı. Sözcükler ağzımdan çıkar çıkmaz bilincimin ve irademin yönetimini ele alarak tümcenin tamamını söylememi engellemeye çalıştı. Tümce ağzımdan çıkar çıkmaz (her şeye rağmen tümünü söylemeyi başarmıştım), beni tümüyle denetimine alarak, özür dilememi, sığlığımı ve zalimliğimi kabullenerek Ma-

ría'nın önünde kendimi küçük düşürmemi emretti. Daha kaç kez bilincimin böyle ikiye bölünmesi yüzünden vahşi davranışlarda bulunacaktım! Bir parçam hoş bir davranışa girişirken diğeri başarısızlığımı, ikiyüzlülüğümü ve yalancı cömertliğimi ele veriyordu; biri bir insana hakaretler yağdırırken öteki o insan için acı çekiyor ve başkalarına söylediğim münasebetsizlikler nedeniyle beni suçluyordu; biri dünyanın güzelliklerini görürken diğeri bana dünyanın çirkinliğini ve mutlulukla ilgili tüm duyguların gülünçlüğünü işaret ediyordu. Neyse, her bakımdan María'nın yüreğinde açtığım yarayı onarmak için çok geçti. (Bu arada, murdar bir karga gibi yukarılara yerleşmiş olan diğer parça, inceden inceye kötücül bir tatmin duymuyor da değildi.) María tek bir sözcük bile etmezken bakışlarıyla (o tanıdığım bakışları!) ruhlarımızın arasında kurulmuş olan iner-kalkar köprüyü kaldırdı: anlaşılması olası olmayan sert bakışlarla. Aniden bu köprünün sonsuza kadar kalktığı duygusuna kapıldım ve apansız bir umutsuzluk içinde kendimi korkunç bir şekilde küçük düşürmekte tereddüt etmedim: Örneğin ayaklarını öptüm. Yalnızca bir an bana acımayla bakmasını sağlamayı başardım, bakışları bir an için yumuşadı. Ama acıyarak, yalnızca acıyarak.

Atölyeden çıkarken ve bir kez daha bana kin duymadığını söylerken orada öylece, tüm irademden yoksun, atölyenin ortasında, hiçbir şey yapamadan, gözlerim bir noktaya dikili, sersem gibi kalakaldım. Ta ki bir şeyler yapmam gerektiğinin ayırdına varana kadar.

Koşarak caddeye fırladım ama María ortalıkta görünmüyordu. Doğrudan evine gitmeyeceğini düşünerek bir taksiye atladım ve evinin girişinde onu beklemeye karar verdim. Bir saatten fazla kapının önünde bekledim. Bir kahveden telefon ettim. Evde olmadığını, saat dörtten beri (benim atölyemden çıktığı saat) aramadığını söylediler. Birkaç saat daha bekledim. Tekrar telefon ettim: María'nın gece geç saate kadar eve dönmeyeceğini söylediler.

Umutsuzca onu her yerde, yani buluştuğumuz ve gezindiğimiz yerlerde aramaya başladım: Recoleta'ya, Centenario Bulvarı'na, Francia Meydanı'na, Puerto Nuevo'ya gittim, ama onu bulamadım. Birden, en iyi zamanlarımızda gezdiğimiz bu yerler dışında her

yerde olabileceğini düşündüm. Tekrar evine koştum ama artık çok geçti ve muhtemelen çoktan eve girmişti. Yeniden telefon ettim, evde ama yatakta olduğunu, telefona gelmesinin olanaksız olduğunu söylediler. Tabii ki ismimi vermiştim.

Aramızda bir şeyler paramparça olmuştu.

XXI

Eve kesif bir yalnızlık duygusu içinde döndüm.

Genellikle bu dünyada yapayalnız olma duygum gururlu bir üstünlük hissinin eşliğinde ortaya çıkar: İnsanların değersiz olduğunu düşünürüm; kirli, çirkin, beceriksiz, cimri, kaba, sığ yaratıklardır. Yalnızlığım beni korkutmaz, hatta görkemlidir.

Ama o anda tıpkı diğer insanlar gibi kendimi kötü özelliklerim, alçak davranışlarım nedeniyle yalnız hissediyordum. Dünya değersiz ve kötüydü ama ben de onun bir parçasıydım; böyle durumlarda kendimi yeryüzünden silmek isterim, intihar fikri hoşuma gider, sarhoş olurum, fahişeleri ararım. Kendi alçaklığımı ve beni çevreleyen diğer kirli canavarlardan bir farkım olmadığını düşünmekten açıkça tatmin duyarım.

O gece limanda bir barda içtim. Sarhoşluğumun doruk noktasında hem yanımdaki kadından, hem de çevremdeki denizcilerden öyle bir tiksinti duydum ki koşarak caddeye çıktım, Viamonte boyunca yürüyerek dalgakıranlara kadar indim. Oturdum ve ağladım. Altımdaki pis su beni çağırıp duruyordu. "Acı çekmeye ne gerek var?" İntihar etmek yok olmanın en kolay yöntemiydi: Bir an bu saçma dünyanın gökdelenleriyle, tanklarıyla, hapishaneleriyle bir kurgudan başka bir şey olmadığını; kötü bir kâbusun gökdelenleri, tankları ve hapishanelerinden daha fazla bir gerçekliği olmadığını düşündüm.

Bu mantık yürütmenin çerçevesinden bakınca yaşamın kendisi de uzun bir kâbusa indirgeniyordu. Bu kâbustan kurtulmanın tek çaresi ölümdü, ölüm bir tür uyanıştı. Ama neye uyanmak? İşte bu kesin ve sonsuz hiçe uyanmanın çözümsüzlüğüydü beni intihar etmekten alıkoyan. Her şeye rağmen insanın var olana bir tutunmuşluğu vardı. İnsan kusurlarını, çirkinliğinden kaynaklanan acılarını, kendi arzusuyla kendini yok etmeye yeğliyordu. Ayrıca, bizi intiharın eşiğine getiren umutsuzluğun sınırına geldiğimizde, bizi bu sınıra getiren tüm kötülüklerin bir muhasebesini yapıyoruz ve bu kötülükler ne denli katlanılmaz olurlarsa olsunlar iyi bir şey, çok küçücük ama iyi bir şey bu kötülüklerle orantısız bir değere sahip bir biçimde ortaya çıkıyor ve korkunç bir uçurumdan düşmek üzere olan birinin önüne gelen her dala tutunması gibi bu küçücük iyiliğe sarılıyoruz.

Eve dönmeye karar verdiğimde gün ağarmak üzereydi. Nasıl olduğunu hatırlamıyorum ama bu kararı verdikten sonra (bu kararı verdiğimi çok iyi hatırlıyorum) kendimi Allende'nin evinin önünde buldum. Garip olan, arada neler yaptığımı hatırlamamam. Kendimi dalgakıranın üzerine oturmuş, "Artık yatmalıyım" diye düşünürken hatırlıyorum ve sonra da Allende'nin evinin önünde görüyorum. Beşinci kata baktım. Neden baktım? O saatte birini göreceğimi ummam çok saçmaydı. Aklıma şu fikir gelene kadar uzunca bir süre evin önünde kalakaldım: Caddeye kadar indim, açık bir kahve buldum ve telefon ettim. O saatte aramamın özrü olacak bir bahane düşünmeden aramıştım. Beş dakika kadar çaldıktan sonra telefon

açıldı. Ağzımı açamadan kalakaldım, almacı dehşetle yerine koydum, kahveden çıktım ve amaçsız dolaşmaya başladım. Kısa bir süre sonra kendimi yeniden aynı kahvede buldum, dikkati çekmemek için cin istedim, içerken kendimi yavaş yavaş eve dönmeye razı ettim.

Uzunca bir süre sonra sonunda atölyeye girdim, giysilerimi çıkartmadan kendimi yatağın üzerine attım. Uyumuşum.

XXII

Çığlık atmaya çalışırken uyandım, atölyenin ortasında, ayaktaydım. Bir düş görmüştüm: Birçok insan, bize randevu vermiş olan bir adamın evine gitmek zorundayız. Dışarıdan bakıldığında diğerlerinden farklı görünmeyen eve giriyorum ama girer girmez öyle olmadığının, bu evin farklı olduğunun ayırdına varıyorum. Ev sahibi "Sizi bekliyorduk" diyor.

Bir tuzağa düşürüldüğümü hissediyorum ve kaçmak istiyorum. Büyük çaba harcıyorum ama boşuna, bedenime söz geçiremiyorum. Sanki başıma kötü bir şey gelmemiş gibi bunun geçeceğini düşünüyorum, bu arada beni karşılayan adam yavaş yavaş beni bir kuşa, insan büyüklüğünde bir kuşa dönüştürüyor. Ayaklarımdan başlıyor, ayaklarımın bir tavuk ya da benzer bir kuş ayağına dönü-

şüşünü izliyorum, daha sonra tüm bedenim, tıpkı suyun bir tankın içinde yükselmesi gibi kuşa dönüşüyor. Tek umudum arkadaşlarımın gelmesi ama bir türlü gelmiyorlar. Sonunda geldikleri zaman beni dehşete düşüren bir şey oluyor, bendeki değişikliği fark etmiyorlar, bana her zaman davrandıkları gibi davranıyorlar, bu da beni her zamankinden farklı görmediklerini kanıtlıyor. Sakinleşip olaya büyücüyü kızdırmadan bir çözüm aramaya karar veriyorum, avaz avaz bağırarak başıma geleni anlatmaya çalışıyorum ama çok kötü iki şey daha oluyor: Sesim tiz bir kuş çığlığı olarak çıkıyor, umutsuz ve belki de insandan dönüşme bir kuş olduğum için garip bir çığlık; ikinci ve çok daha kötü olansa arkadaşlarım tıpkı bedenimin kuşa dönüştüğünün ayırdında olmadıkları gibi sesimi de duymuyorlar; tam tersine alışıldık şeyler söylüyormuşum gibi hiçbir şaşkınlık belirtisi göstermeden benimle sohbet ediyorlar. Susuyorum, ev sahibi gözlerinde salt benim görebildiğim alaycı bir pırıltıyla yüzüme bakıyor ve anlıyorum ki asla, hiçkimse bir kuşa dönüştüğümü bilmeyecek. Sonsuza kadar kayboldum ve bu sır benimle mezara kadar gidecek.

XXIII

Söylemiş olduğum gibi uyandığımda salonun ortasında, ayakta, soğuk terler döküyordum.

Saatime baktım: Sabahın onuydu. Telefona koştum. María'nın çiftliğe gitmiş olduğunu söylediler. Mahvolmuştum. Uzun bir süre öylece, hiçbir şey düşünemeden yattım, sonunda ona bir mektup yazmaya karar verdim.

Bu mektubun içeriğini tam olarak anımsayamıyorum ama çok uzun bir mektuptu, ondan özür dilemiş, çöp kadar değerim olmadığını, onun aşkını hak etmediğimi, yalnızlıkların en kesifi içinde ölmeye lanetli olduğumu söylemiştim.

Acı dolu günler geçti ama bir yanıt gelmedi, bir mektup daha gönderdim. Sonra üçüncüyü ve dördüncüyü de. Aşağı yukarı aynı

şeyleri söylüyordum ama her seferinde daha büyük bir umutsuzluk içinde. Son mektubumda ondan ayrıldığım gece yaptıklarımı anlatmaya karar verdim, hiçbir ayrıntıyı atlamadan intihar girişimimi anlattım. Bunu bir silah olarak kullanmak beni utandırıyordu ama kullandım. O geceki davranışlarımı, Posadas Caddesi'ndeki evinin önündeki çaresiz yalnızlığımı anlatırken kendime o kadar acıdım, o kadar şefkat duydum ki hüngür hüngür ağladım. Mektubumu okuyunca María'nın da aynı şekilde duygulanacağını düşünerek umutlandım ve bu umut beni neşelendirdi. Mektubu iadeli taahhütlü atarken açıkça iyimserdim.

Karşılığında María'dan şefkat dolu bir mektup geldi. Aslı kadar görkemli olmasa da aşkımızın başlangıcındaki zamanların geri geldiği, en azından aslolan bazı noktaların geri geldiği duygusuna kapıldım, vefasız ve hain derebeyleri ihanet etse ve şerefini lekelese bile, kral her zaman kraldır.

Çiftliğe gitmem gerektiğini düşündüm, deli gibi bavulumu hazırladım, bir çantaya da resim malzemelerimi doldurarak Constitución İstasyonu'na koştum.

XXIV

Allende İstasyonu, şu alışageldiğimiz köy istasyonlarından biriydi; çevrede birkaç köylü, gömleğinin kollarını kıvırmış bir istasyon şefi, bir araba ve birkaç süt güğümünden başka bir şey göze çarpmıyordu.

İki şey sinirlerimi bozdu: María'nın yokluğu ve bir sürücünün varlığı.

Sürücü, trenden iner inmez yanıma gelerek, "Siz Senyor Castel misiniz?" diye sordu.

"Hayır," dedim soğukkanlılıkla, "Ben Senyor Castel değilim."

Birden istasyonda oturup dönüş trenini beklemenin zor olacağını düşündüm; yarım günden fazla beklemem gerekebilirdi. Neşesiz

bir şekilde kimliğimi kabullenmenin daha akıllıca olduğuna karar verdim. "Evet" diye atıldım. "Ben Senyor Castel'im."

Sürücü şaşkınlıkla yüzüme baktı.

"Alın," diyerek bavulumu ve resim çantamı uzattım, arabaya kadar yürüdük.

Adam, "Senyora María kendini pek iyi hissetmiyor," diye açıkladı.

Tembelce, "Bir rahatsızlık," diye söylendim. Bu bahaneleri iyi bilirim! Yeniden Buenos Aires'e geri dönmeye karar verdim ama bu kez treni beklemenin yanı sıra, sürücüyü de yeniden Senyor Castel olmadığıma ya da Senyor Castel olduğuma ama deli olmadığıma inandırmam gerekecekti. Çeşitli olasılıkları tarttım ve sürücüyü ikna etmenin zor olacağı sonucuna vardım. Beni çiftliğe sürüklemesine razı oldum. Ayrıca geri dönerek ne kazanacaktım ki? Önceden yaşamış olduğum şeylerin tekrarlanacağına kuşkum yoktu: María'ya boşaltamayacağım için artan öfkemle baş başa kalacaktım, onu görmeyeceğim için acı çekecektim, yine çalışamayacaktım ve tüm bunlar María'mn varsayılı bir rahatsızlığı şerefine olacaktı. Varsayılı diyorum çünkü bu tür misillemelerin onu gerçekten rahatsız edip etmediğini bilemiyorum.

Hunter gerçekten de Allende'ye benziyordu (Allende kuzen olduklarını söylemişti zannederim); uzun boylu, esmer, zayıf, yılışık bakışlı bir adamdı. İkiyüzlü ve iradesiz bir adam olduğunu düşündüm ve bu düşünce beni neşelendirdi (en azından o sırada öyle sandım).

Beni alaycı bir kibarlıkla karşılayıp, zayıf ve inanılmaz uzun bir ağızlıkla sigara içen bir kadınla tanıştırdı. Paris aksanıyla konuşan kadının adı Mimi Allende'ydi, miyop ve rezil bir tipi vardı.

Peki ama María hangi cehennemdeydi Tanrı aşkına? Belki de gerçekten rahatsızlanmıştı. O kadar sıkıntılıydım ki çevremdeki yaratıkların varlığını neredeyse unuttum. Birden aklım başıma geldi ve denetlemek istercesine aniden Hunter'e döndüm. Onun gibi adamlarda her zaman iyi sonuçlar veren bir yöntemdir bu.

Hunter ben döner dönmez saklamaya çalıştığı alaycı bakışlarla beni süzüyordu.

"María rahatsızlandı ve biraz uzandı" dedi. "Sanırım birazdan iner."

Dikkatimi dağıtmak için içimden söylenmeye başladım: Bu tür adamlarlayken insanın sürekli kendini sakınması gerekir. Ayrıca düşünce biçimlerini, şakalarını, tepkilerini ve duygularını da incelemeliydim, sonradan María'yla ilişkimde çok işime yarayabilirlerdi. Kendime olabildiğince rahat bir insan süsü verdikten sonra onları dinlemeye ve izlemeye başladım. Hunter'in ve öteki sıskanın genel ikiyüzlülükleri beni yine neşelendirdi. Benim varlığımsa kasvetliydi kuşkusuz.

Sıska kadın, rüzgâr tozları savurduğunda yaptığımız gibi gözlerini kısarak yüzüme baktı ve "Demek ressamsınız?" dedi. Gözlük takmadan miyobunu azaltmayı amaçlayan bu hareketi (sanki gözlüklerle daha çirkin olabilirmiş gibi) ikiyüzlü ve küstah havasını artırdı.

Öfkeyle "Evet senyora," dedim. "Senyorita" olduğuna emindim.

Hunter, "Castel olağanüstü bir ressamdır," dedi.

Sonra eleştirmenlerin yazdığı "Sağlam bir zemine oturmuş" gibi tanımlamalarla dolu bir dizi açıklamaya girişti. Bu sıradan açıklamalara belli bir tat kattığını inkâr edemeyeceğim. Mimi'nin yarı kapalı gözleriyle beni süzdüğünü görerek hakkımda konuşacağını sandım ve tedirgin oldum, onu henüz yeterince tanımıyordum.

Sanki bir sınav yapıyormuş gibi, "Hangi ressamları beğeniyorsunuz?" diye sordu.

Hayır, yanılmıyorsam bunu biz aşağıya indikten sonra sormuştu. Hunter bahçede çay saati için hazırlanmış bir masanın yanında oturan kadınla beni tanıştırdıktan hemen sonra içeri girmiştik ve bana odamı göstermişti. Yukarıya çıkarken (ev iki katlıydı) bana evin bir iki yeni düzenleme dışında büyük büyükbabasının inşa ettirdiği evin aynısı olduğunu söyledi. Bunun beni neden ilgilendirmesi gerektiğini bilemiyordum. Sanırım sade ve açık bir adam gibi görünmek istiyordu ama niyetini anlayamamıştım. O güneş ve bir güneş saati üzerine bir şeyler gevelerken ben María'nın da bu odalardan birinde olması gerektiğini düşünüyordum. Hunter kaygılı suratımı görünce:

"Bu katta pek çok yatak odası var," dedi. "Ev sevimlilik esas alınarak yapılmasına rağmen son derece rahattır."

Hunter'in mimar olduğunu hatırladım. "Sevimlilik esas alınarak" yapılmayan evlerden ne anlıyordu acaba!

Merdivenleri çıkarken karşımıza gelen üç kapıdan ortadakini göstererek, "Burası büyükbabamın yatak odası," dedi. "Şimdi ben kullanıyorum."

Bir odanın kapısını açtı ve "Burası da sizin odanız," dedi.

Beni aşağıda çaya beklediklerini söyleyerek yalnız bıraktı. Tek başıma kalır kalmaz kalbim deli gibi çarpmaya başladı, María kesinlikle bu odalardan birinde olmalıydı, belki de hemen yanımdaki odadaydı. Odanın ortasında ne yapacağımı bilemeden öylece kalakaldım. Aklıma bir fikir geldi: Öbür odayla bitişik olan duvara (Hunter'inkine değil) yumruğumla hafifçe vurdum. Yanıt bekledim ama gelmedi. Koridora çıkarak çevrede kimse olup olmadığına baktıktan sonra yandaki odanın kapısına yaklaştım ve çalmak için elimi kaldırdım. Cesaret edemeyerek koşar adım odama döndüm, kendimi o kadar kaybolmuş hissediyordum ki, aşağıya inmeye karar verdim.

XXV

Masaya oturduğumda sıska kadın hangi ressamı beğendiğimi sordu. Kabaca bazı adlar söyledim: Van Gogh, el Greco. Alayla yüzüme bakarak:

"*Tiens*"* dedi ve ekledi: "Fazla ünlü insanlardan nefret ederim." Hunter'e dönerek, "Hani sana söylemiştim ya Miguél Angel ya da el Greco gibi insanlar beni rahatsız eder. Ünleri ve dramatik halleri! Neredeyse terbiyesizce, sana da öyle gelmiyor mu? Ben sanatçının dikkat çekmemesi gerektiğini düşünüyorum. Fazla özgün, fazla dramatik eserlerden hoşlanmıyorum. Özgün olmak bir yerde diğerlerinin sıradanlığını vurgulamaktır ki, bu da bana hiç hoş gelmi-

* (Fr.) Al bakalım! Bak işte! (ç.n.)

yor. Eğer yazı yazsaydım ya da resim yapsaydım kimsenin dikkatini çekmeyecek eserler verirdim."

Hunter kötücül bir sesle, "Buna kuşkum yok" dedi ve ekledi: "Eminim ki *Karamazov Kardeşler*'i yazmış olmaktan hoşlanmazdın!"

Mimi gözlerini gökyüzüne doğru kaldırarak, "*Quelle horreur!*"* diye bağırdı, "hepsi de bilincin *nouveaux-riche*'leri** değil mi? Hatta şu *moine**** bile... Adı neydi, hah! Zozime."

"Neden Zozimo demiyorsun Mimi? En azından Rusça söylemiş olursun!"

"Şu takıntılarından vazgeç artık. Biliyorsun ki Rusça adlar pek çok şekilde söylenebilir. Tıpkı şu *farce*'ta***** dedikleri gibi Tolstoi ya da Tolstua, her iki şekilde de söylenebilir ve söylenmelidir de!"

Hunter, "Bu nedenle olmalı" dedi, "yeni bitirdiğim bir İspanyolca çeviride –yayınevine göre doğrudan Rusça'dan yapılmış– Tolstoi yazarken "i"nin üzerine iki nokta koymuşlardı."

Mimi neşeyle "Ah! Bu tür şeyler çok hoşuma gidiyor," dedi. Tchékhov'un Fransızca bir çevirisinde ichvochnik ya da buna benzer bir sözcüğün açıklaması için dipnota baktım *porteur****** yazıyordu. O zaman neden *malgré******* ya da *avant******** gibi sözcükler de Rusça yazılıp açıklamaları dipnotta verilmiyor? Saçma değil mi? Çevirmenlerin bu gariplikleri beni çok eğlendiriyor, özellikle de Rusça'dan yapılmış çevirileri okurken. Hiç aslı Rusça bir romana katlanmak zorunda kaldınız mı?"

Soruyu beklenmedik bir biçimde bana yöneltmişti ama yanıt falan beklediği yoktu, Hunter'e dönerek sözüne devam etti:

"Rusça bir romanı asla bitirememişimdir. O kadar emek vermek gerekiyor ki... Milyonlarca insan varmış gibi geliyor, sonunda bir bakıyorsun yalnızca üç beş karakter var. Nedeni ortada, adı Alex-

---

* (Fr.) Ne korkunç! (ç.n.)
** (Fr.) yeni zengin (ç.n.)
*** (Fr.) keşiş (ç.n.)
**** (Fr.) fars, kaba güldürü (ç.n.)
***** (Fr.) kapıcı (ç.n.)
****** (Fr.) karşın (ç.n.)
******* (Fr.) önce (ç.n.)

andre olan bir adamın öyküsünü okumaya başlıyorsun, derken bir bakıyorsun adı Sacha, bir süre sonra Sachka, sonra Sachenka olmuş, derken Alexandre Alexandrovitch Bunine gibi abartılı bir şeye dönüşmüş, tam yönünü buluyorsun, seni yine şaşırtıyorlar. Üstelik bunun sonu yok, her karakter bir aileyi andırıyor. Bunun seni bile sıktığını inkâr etme."

"Tekrar ediyorum Mimi, Rusça adları Fransızca söylemenin hiçbir gerekçesi yok. Neden Çehov yerine Tchékhov diyorsun? Sana daha mı özgün geliyor? Yoksa bu Fransızca'ya özgü bir züppelik mi?"

"Lütfen," diye yalvardı Mimi, "sıkıcı olma Luisito. Ne zaman bilgini gizlemeyi öğreneceksin? O kadar bunaltıcı, o kadar *épuisant*'sın ki*, siz de öyle düşünmüyor musunuz?" Aniden bana sormuştu.

Ne dediğimin ayırdında olmadan "Evet," dedim.

Hunter alayla bana baktı.

O kadar hüzünlüydüm ki! Sonra da tutup sabırsız olduğumu söylüyorlar! Bugün bile o kadar heyecanlıyken tüm bu zırvalıkları dinlemiş olduğum, daha da önemlisi sadakatle anımsadığım için bana hayranlık duymalısınız. İlginç olan, tüm bu zırvalıkları dinler ve bir yandan neşelenmeye çalışırken bir yandan da, "Bu insanların tutar tarafı yok, yüzeyseller. Bu tür insanlar María'nın kendini yalnız hissetmesinden başka bir işe yaramazlar. BANA RAKİP OLAMAZLAR" diye düşünüyordum. Bir türlü neşelenmeyi beceremiyordum. Sanki derinlerde biri bana hüzünlü kalmamı öneriyordu. Bu hüzün keyfimi kaçırıyor, beni sinirlendiriyordu; yatışabilmek için kendi kendime yalnız kalınca durumu irdeleyeceğime söz verdim. Hüznümün nedeni María'nın yokluğu da olabilirdi, ama birden María'nın yokluğunun beni üzmekten çok kızdırdığının ayırdına vardım. Hüznümün nedeni María'nın yokluğu değildi.

Şimdi de polisiye romanlardan konuşuyorlardı. Kadının Hunter'e *Yedinci Daire*'yi okuyup okumadığını sorduğunu duydum.

"Neden okuyayım ki?" dedi Hunter, "Tüm polisiye romanlar birbirinin aynı. Senede bir tane okumak yeter de artar. Ama hafta-

* (Fr.) yorucu (ç.n.)

da bir tane okumak, okuyucunun pek bir düş gücünün olmadığını gösterir."

Mimi kızdı. Yani *kızar gibi yaptı* demek istiyorum.

"Saçmalama," dedi, "şu sıralar yalnızca polisiye okuyabiliyorum ve çok da hoşuma gidiyorlar. Her şey öyle karmaşık ve dedektifler öyle akıllı ki her şeyi biliyorlar: Ming Devri'nin sanatı, Einstein'in teorileri, arkeoloji, beyzbol, ekonomi, politika, Hindistan'da yetiştirilen tavşanlar hakkında istatistikler. Ayrıca hiç yanılmamaları da hoşuma gidiyor. Sizce de öyle değil mi?" Yine bana sormuştu.

Beni öyle gafil avladı ki ne diyeceğimi bilemedim, salt bir şey söylemiş olmak için:

"Evet öyle," dedim.

Hunter bana yine alayla baktı.

Mimi ciddi bir ifadeyle Hunter'i süzerek, "Georgie'ye polisiye romanların içini bulandırdığını söyleyeceğim," dedi.

"Ben içimi bulandırdıklarını söylemedim. Yalnızca hepsinin aynı olduklarını söyledim."

"Yine de Georgie'ye söyleyeceğim. Allahtan herkes senin kadar ukala değil. Örneğin Senyor Castel, siz polisiyeden hoşlanıyorsunuz, öyle değil mi?"

Dehşetle "Ben mi?" diye sordum.

Mimi "Tabii ki siz," dedi ve yanıtımı beklemeden tekrar Hunter'e döndü. "Herkes senin gibi *savant** değil allahtan, yoksa dünya yaşanmaz olurdu. Eminim ki polisiye roman üzerine geliştirdiğin bir kuramın bile vardır."

"Elbette var" diye kabullendi Hunter.

Tanıklık etmemi istermişçesine yeniden bana dönen Mimi, "Dememiş miydim," dedi, "onu iyi tanıyorum, hadi anlat bakalım, çekinme, anlatmak için yanıp tutuştuğuna eminim."

Hunter bizi pek fazla yalvartmadan "Benim kuramım şöyle" diye anlatmaya başladı. "Cervantes'in devrinde macera romanları neyse, yirminci yüzyılda da polisiye roman o, hatta *Don Kişot* gibi polisiye romancılığı alaya alan bir roman bile yazılabilir. Bir insan

---

* (Fr.) bilge/burada bilgiç anlamında (ç.n.)

düşünün, yaşamını polisiye romanlar okuyarak geçirmiş ve sonunda dünya düzeninin Nicholas Blake ya da Ellery Queen romanlarındaki gibi işlediğine inanacak kadar aklını oynatmış olsun. Bu zavallının bir cinayeti çözmek uğruna gerçek yaşamda tıpkı bir dedektif gibi davrandığını düşünün şimdi de. Kuşkum yok ki eğlenceli, trajik, simgesel, alaycı ve güzel bir eser olacaktır."

Mimi dalga geçerek "O zaman sen neden yazmıyorsun?" diye sordu.

"İki nedenle: Ben Cervantes değilim ve çok tembel bir adamım."

Mimi, "Bence ilk neden yeter de artar bile," dedi ve hoşnutsuzca bana dönüp uzun ağızlığıyla Hunter'i işaret ederek, "Bu adam," dedi, "polisiye romanlar hakkında atıp tutuyor ama oturup da bir tane bile yazamaz, dünyanın en sıkıcı romanını bile yazmayı beceremez."

Hunter kuzenine dönerek, "Bana da bir sigara versene," dedi ve ekledi: "Ne zaman şu abartma huyundan vazgeçeceksin, ben polisiye romanlar hakkında atıp tutmadım bu bir, yalnızca çağımızın Don Kişot'ları olabilirler dedim. Ayrıca benim yeteneksizliğim konusunda yanılıyorsun bu da iki. Bir kere aklıma çok güzel bir fikir gelmişti."

Mimi, "*Sans blague*"* demekle yetindi.

"Evet işte! Dinle. Bir adamın annesi, karısı ve bir oğlu var. Bir gece esrarengiz bir biçimde anneyi öldürüyorlar. Polis soruşturmalarında hiçbir sonuç elde edilemiyor. Bir süre sonra karısını da öldürüyorlar. Sonuç yine aynı. Sonunda oğlan öldürülüyor. Adam üzüntüsünden kahroluyor çünkü öldürülenlerin hepsini seviyor, en çok da oğlunu. Umutsuzca cinayetleri kendi soruşturmaya başlıyor. Alışıldık dedektif yöntemleriyle, analitik, çıkarımcı, birleşimli ve saire, yani tipik polisiye roman cinlikleriyle şu günde, şu saatte, şurada, dördüncü bir cinayet daha işleneceğine ve bu kez kurbanın kendi olduğuna kanaat getiriyor. Cinayetin işleneceği gün ve saatte cinayet yerine giderek katilini beklemeye başlıyor ama katil bir türlü gelmiyor. Çıkarımlarını gözden geçiriyor: Yeri yanlış tahmin et-

* (Fr.) kuşkusuz (ç.n.)

miş olabilir ama hayır, yer doğru; saati yanlış tahmin etmiş olabilir ama saat de doğru. Böylece korkunç bir sonuca ulaşıyor: Katil orada olmalı, yani başka bir deyişle katil kendisi, cinayetleri bilinçsiz bir haldeyken kendi işlemiş. Dedektif ve katil aynı kişi!"

"Oldukça sıra dışı" dedi Mimi. "Peki nasıl sonlanıyor, dördüncü bir cinayet daha işleneceğini söylemiştin?"

Hunter tembel bir tavırla, "Sonuç besbelli değil mi," dedi, "adam intihar ediyor. Kendini öldürmesinin nedeninin pişmanlık olup olmadığı ya da dedektifin mi katili yoksa katilin mi dedektifi öldürmüş olduğu aydınlanamıyor."

"Bence eğlenceli ama anlatmak başka şey, yazmak başka."

Hunter sakin bir tavırla "Kesinlikle," dedi.

Daha sonra kadın Mar del Plata'da karşılaştığı, el falı bakan bir adamla, medyum olan bir senyora hakkında konuşmaya başladı. Hunter bir şaka yaptı, Mimi sinirlendi.

"Kesinlikle ciddi bir açıklaması olmalı," dedi, "kocası mühendislik fakültesinde öğretmen."

Daha sonra telepati hakkında tartışmaya başladılar. María ortalarda görünmediği için benim umutsuzluğum giderek artıyordu. Tekrar onları dinlemeye başladığımda bu kez gündelikçilerden konuşuyorlardı.

Mimi ağızlığını bir orkestra şefi havasında sallayarak, "Olan biten şu," dedi, "artık insanlar daha çok çalışmak istemiyor."

Bu sohbetin sonuna doğru beynimde anlaşılmaz hüznümü seyreltен bir ışık çaktı: Belli ki şu Mimi denilen kadın son anda çıkıp gelmişti ve María onun fikirlerine katlanmak zorunda kalmamak için aşağı inmiyordu. Mimi'nin ve kuzeninin artık adı gibi bildiği sohbetlerine. Anımsıyorum da bu akıl yürütme hiç mantıksız değildi çünkü çiftliğe giderken sürücü o anda hiç ilgimi çekmeyen bir şey; senyorun kuzininin çay içmeye geldiği gibi bir şey söylemişti. Her şey apaçıktı: Bu kadının ani gelişiyle umutsuzluğa kapılan María rahatsızlandığını bahane ederek kendini odasına kapatmıştı. Besbelli bu tiplere dayanamıyordu. Bu çıkarımımla üzüntüm hafiflerken hüznümün kaynağı da aniden açıklığa kavuştu: Eve gelip de Hunter ve Mimi'nin ikiyüzlü ve uçarı davranışlarını görünce rahat-

lamış ve Hunter bana rakip olamayacağı için sevinmiştim; ama aslında derinlerde bir yerde hüzne kapılmıştım, çünkü düşünmüştüm ki (ya da daha doğrusu hissetmiştim ki) María da önünde sonunda bu insanların oluşturduğu çevreye dahil ve şu ya da bu şekilde benzer özellikleri olabilir.

XXVI

Bahçede dolaşmak için masadan kalktığımızda María'nın bize doğru gelmekte olduğunu gördüm, bu da varsayımımı güçlendirdi: Çay masasındaki anlamsız sohbetten kurtulmak için bu anı beklemişti.

María yaklaşırken diğer ikisinin ortasında olan ben "Bu olağanüstü varlıkla aramda gizli bir bağ var" diye düşünüyordum, daha sonra duygularımı incelediğimde María'nın benim için vazgeçilmez olmaya başladığını hissettim (tıpkı ıssız bir adada karşılaştığınız biri gibi), yalnızlığın o mutlak korkusu geçtiğinde aşkımın ikinci evresine girmiştim ve güçlükler de başlamıştı; tıpkı açlıktan ölen bir insanın her koşulu kabul edip gereksinimlerini giderdikten sonra olumsuzluklardan ve sorunlardan söz etmeye başlaması gibi. Son yıllarda toplama kamplarından kaçan bazı göçmenlerin yaşa-

mak için her şeyi kabul ettiklerini ve en aşağılık işleri hiç yakınmadan yaptıklarını görmüştüm; ama insanların memnun yaşaması için işkence ve ölümden kurtulmuş olmaları yetmiyordu: Kendilerini bir parça güvende duymaya başlar başlamaz, tıpkı bir şeyden korkup kaçmış hayvanlarda olduğu gibi tümüyle yok olmuş görünen kibir, gurur, övünme gibi huyları; üstelik eşi benzeri görülmemiş bir terbiyesizlik ve küstahlıkla yeniden kendini göstermeye başlıyordu, sanki o kadar alçaldıklarına pişman oluyorlardı. Bu gibi durumlara nankörlüğün ve değer bilmezleğin eşlik etmesi de kaçınılmaz oluyordu tabii. Dediğim gibi, tıpkı bir şeyden korkup kaçmış hayvanlarda olduğu gibi.

Şimdi duygularımı sakin bir şekilde incelediğimde María'yla olan ilişkimde de böyle bir yön olduğunu ve María'nın beni yalnızlıktan kurtardığı kadarıyla yetinmeme çılgınlığının diyetini ödediğimi görüyorum. Gururum ve ona sahip olmak için duyduğum aşırı istek, bana kibrin ve övünmenin çizdiği kötü yolda olduğumu göstermeliydi.

O anda, María'nın bize doğru yaklaşmasını izlerken, atölyemde yaşanan vahşi olay ve onu "bir körü kandırmakla" suçlamaya kadar vardırdığım aptal ve zalim davranışlarım nedeniyle duyduğum suçluluk ve pişmanlık, gururumu yumuşatmıştı. Bacaklarımın titrediğini, yüzümün solduğunu ve üşüdüğünü duyumsadım. Ve burada, bu insanların arasındaydım! Kendimi beni bağışlaması, duyduğum korku ve değersizlik hissini yatıştırması için ayaklarının altına atamazdım!

María'nın hiç de beklediğim gibi yolunu şaşırmış bir hali yoktu, öğleden sonra hissettiğim hüznün yeniden yoğunlaşmaya başladığını duydum.

İki kuzenine de aramızda arkadaşlıktan başka hiçbir şey olmadığını kanıtlamak istermiş gibi bana son derece sıradan bir selam verdi. Nedense aramızda birkaç gün önce geçen bir olayı anımsadım, bana gülünç ve kötücül geldi. Umutsuzluk anlarımdan birinde ona günün birinde, şafak sökerken bir tepeden San Gemignano Kuleleri'ni izlemek istediğimi söylemiştim. Ateşli bakışlarla yüzüme bakıp, "Ne olağanüstü Juan Pablo" demişti. Ama ona aynı gece bir-

likte kaçmamızı önerdiğimde, ürkmüş, ifadesi sertleşmiş ve ters bir tavırla "Yalnızca kendimizi düşünmeye hakkımız yok, dünya çok karmaşık," demişti. Bu sözlerle ne demek istediğini sormuştum. Bana daha da ters bir tavırla "Mutluluk acıyla çevrilidir," yanıtını vermişti. Onu selamlamadım bile. Hiçbir zaman olmadığı kadar onunla asla ruh birliğine varamayacağımızı, bir bütünlüğe ulaştığımız nadir ve kırılgan anlarla yetinmem gerektiğini, bu anların bazı düş kırıntıları ya da bazı müzik parçalarındaki mutluluk kadar ulaşılmaz olduğunu hissettim.

Her hareketini denetliyor, her sözcüğünü, yüzünün her mimiğini hesaplıyordu. Hatta şu kadına bile gülümseyebiliyordu!

Bana desenleri getirip getirmediğimi sordu.

Karmaşık ve bizim yararımıza bir manevrayı bertaraf ettiğimi bilerek öfkeyle "Ne desenleri?" dedim.

Son derece sakin bir ifadeyle "Bana göstermeye söz verdiğiniz desenleri," diye ısrar etti. "Liman desenlerini."

Ona nefretle baktım ama bakışımı sukûnetle karşıladı, hatta bir an için gözlerindeki ifade "Lütfen benimle işbirliği yap" dercesine yumuşadı. Sevgili, sevgili María! O yalvarma, aşağılanma anında nasıl da acı çekmişti. Ona şefkatle baktım ve "Tabii ki getirdim, hepsi odamda" dedim.

Önceki soğukluğuna bürünerek "Onları görmek için sabırsızlanıyorum" dedi.

Aklındakini sezerek "İsterseniz şimdi bakabiliriz" dedim.

Bir an Mimi'nin de bize katılmak isteyeceğini düşünerek titredim, ama belli ki María onu benden daha iyi tanıyordu. Onlara dönüp öyle bir biçimde "Birazdan döneriz" dedi ki, tüm araya girme girişimlerini engelledi.

Tümcesini bitirir bitirmez kararlı bir tavırla koluma girdi ve beni eve doğru yöneltti. Geride kalanlara kaçamak bir bakış attım, Mimi'nin Hunter'e bakan gözlerinde kasıtlı bir parıltının çaktığını gördüm.

XXVII

Çiftlikte birkaç gün geçirmeyi düşünmüştüm ama yalnızca bir gece kaldım. Geldiğimin ertesi günü, güneş yükselir yükselmez, bir elimde bavulum, bir elimde çantam, yaya olarak oradan kaçtım. Bu size delilik gibi görünse de nedenini anlattığım zaman bana hak vereceksiniz.

Hunter ve Mimi'den ayrılır ayrılmaz içeri girdik, sözde desenlere bakmak için odama çıktık ve bir süre sonra resim çantam ve içinde güya desenlerin olduğu bir dosyayla aşağıya indik. Bu numarayı María planlamıştı.

Kuzenleri ortalıkta yoktu. María neşelenmeye başladı, bahçeden sahile doğru yürürken gerçekten heyecanlıydı. O zamana kadar, yani şehrin hüznü içinde tanıdığımdan daha farklı bir kadındı:

daha canlı, daha hareketli. Ayrıca önceden onda ayırdına varmadığım bir duyarlılık keşfettim, renklere ve kokulara olan düşkünlüğünü. Bir ağaç gövdesinin, bir kuru yaprağın, herhangi bir böceğin rengi; denizin okaliptüslerin kokusuna karışan kokusu onu garip (benim için garip, çünkü salt imgeleme dayanan, içe dönük bir duyarlılığım vardır) bir biçimde heyecanlandırıyordu. Bu ruh hali beni neşclendireceğine üzüyordu çünkü bu uzak, tanımadığım María'nın benden çok Hunter'e ya da başka birine ait olduğunu düşünüyordum.

Hüznüm giderek arttı; belki de dalgaların yaklaştıkça daha iyi duyduğumuz sesiydi beni hüzünlendiren. Tepeyi tırmanıp da gözlerimin önünde sahil ve gökyüzü belirdiği zaman üzüntüm önüne geçilmez olmuştu, güzellikle karşılaştığımda ya da belli güzelliklerle karşılaştığımda hep böyle olur. Hepiniz böyle mi hissedersiniz yoksa bu durumun yeni öğrendiğiniz bir kusurum olduğu konusunda hemfikir misiniz?

Kayaların üzerine oturduk ve uzun bir süre susarak çılgın dalgaların aşağıdaki kayaları dövmesini dinledik, sarp kayalıkların taa tepesine dek ulaşan deniz köpüklerini yüzümüzde hissettik. Gökyüzünün fırtınalı görüntüsü bana Tintoretto'nun *'El salvamento del sarraceno*'sunu anımsattı.

María, "Kaç kez bu denizi ve bu gökyüzünü seninle paylaştığımı düşündüm," dedi. "Bazen bu manzarayı hep birlikte yaşamış olduğumuzu düşünüyorum. Senin pencerene resmettiğin o manzarayı ilk gördüğümde benim gibi olduğunu, benim gibi körcesine dilsiz bir konuşmacı aradığını düşündüm. O günden sonra sürekli seni düşündüm, seni burada, yanımda, yaşamımın pek çok saatini geçirdiğim bu yerde düşledim. Hatta bir gün seni bulmayı ve her şeyi itiraf etmeyi bile düşündüm. Ama yanılacağımdan, hayatımda bir kez yanılmış olduğum gibi yanılacağımdan korkuyordum ve bir şekilde senin beni arayacağını düşünüyordum. Ama ben de sana çok yardım ettim, her gece seni çağırdım, bir gün karşılaşacağımızdan o kadar emindim ki, o aptal asansörü beklerken seni görüverince korkudan donakaldım, bir yumruk yemiş gibi oldum. Yanıldığını sanarak acı içinde kaçtığın zaman deli gibi peşine düştüm. Sonra

San Martín Meydanı'nda konuştuğumuz zamanlar geldi, sen bana bir şeyler açıklamanın gerekliliğine inanıyordun, bense seni sonsuza dek yitirmekle, sana bir kötülüğüm dokunması arasında sıkıntıyla bocalıyor, seni yolundan saptırmaya çalışıyordum. Senin heyecanını köreltmeye, sözcüklerini, bana gönderdiğin şifreli mesajı anlamadığımı düşünmeni istiyordum."

Hiçbir şey söylemedim. Güzelim sesini, harika sesini dinlerken olağanüstü duygular ve karanlık fikirler kafamın içinde dönüp duruyordu. Bir tür huşu içindeydim. Batan güneş günbatımı bulutlarının arasında dev bir demir eriyiği gibi yanıyordu. Bu sihirli anın bir daha asla tekrarlanmayacağını hissettim. Sarp kayalıkların baş döndürücü yüksekliğini duyumsadım, onu kendimle beraber bu sonsuz uçuruma sürüklemenin ne kadar kolay olacağını düşünürken bir yandan da "bir daha asla, bir daha asla" diye düşünüyordum.

Parça parça sözcükler duyuyordum: "Tanrım... bu sonsuzluğun içinde hep birlikteyiz... korkunç şeyler... yalnızca bu manzara değil aynı zamanda etten kemikten, önemsiz ve çirkinliklerle dolu varlıklarız..."

Deniz karanlık bir canavara dönüşmüştü. Birazdan ortalığı kesif bir karanlık kaplayacak, yalnızca aşağıdaki dalgaların çıkardığı uğultunun karanlık çekiciliği duyulacaktı. Düşünmek ne kadar da kolaydı! Madem ki çirkinliklerle dolu önemsiz varlıklar olduğumuzu söylüyordu. Ne kadar onursuz bir yaratık olduğumu düşünürken onun da aynı derecede onursuz ve çirkinliklerle dolu olması beni avutuyordu. Kesinlikle öyleydi. "Nasıl," diye düşündüm, "kimlerle birlikte, ne zaman?" İçimde üzerine atılmak, onu tırnaklarımla parçalamak, boğulana kadar boğazını sıkmak ve altımızdaki denize savurmak için giderek çoğalan çılgın bir arzu duymaya başladım. Yeniden sözcük parçaları duydum. Adı Juan ya da onun gibi bir şey olan bir kuzeninden, taşrada geçirdiği çocukluğundan söz ediyordu: Kuzeniyle arasında geçen şeyleri anlatmak için "fırtınalı, zalim" gibi sözcükler kullanıyormuş gibi geldi. Birden María'nın değerli bir itirafta bulunduğunu ama dinlemediğim için tıpkı bir aptal gibi kaçırdığımı düşündüm.

"Fırtınalı ve zalim olan neydi?" diye bağırdım.

Ne gariptir ki, o da beni duymuyordu, o da bir tür uyku halindeydi, sanki yalnızmış gibi.

Uzunca bir süre geçti, yarım saat kadar.

Birden benzer zamanlarda yaptığı gibi yüzümü okşadığını hissettim. Konuşamıyordum. O bir anne ve ben onun çocuğuymuş gibi başımı göğsüne koydum, öylece kaldık, sessiz, konuşmadan, ölüm ve çocukluktan gelme.

Açıklanamaz kuşkularla dolu olmam ne yazık! Yanılmış olmayı, María'nın yaşadığımız o andan ibaret olmasını öyle arzuluyordum ki! Ama olanaksızdı, kulağımın dibinde yüreğinin atışlarını duyarken; o, bir eliyle saçlarımı okşarken, sisli düşünceler de tıpkı bataklık çamuru dolu bir bodrum gibi karanlık olan kafamın içinde cirit atıyorlar, ortaya çıkmak için uygun anı kollayarak çamurun içinde homurdanıyor, debeleniyorlardı.

XXVIII

Çok garip şeyler oldu. Eve döndüğümüz zaman Hunter çok huzursuzdu (hani şu hislerini göstermeyi ayıp sayan tiplerden olmasına karşın); saklamaya çalışıyordu ama bir şeyler olup bittiği apaçıktı. Mimi gitmişti ve yemek odası akşam yemeği için hazırlanmıştı. Çok geç kalmıştık, biz eve girer girmez hızlı ve randımanlı bir yemek servisi başladı. Yemek boyunca hemen hemen hiç konuşulmadı. Başıma gelen ya da anlamakta zorlandığım pek çok şeye ışık tutacaklarını sezdiğim için Hunter'in her davranışını izliyordum. María'nın yüzünü de gözetliyordum; ulaşılmaz görünüyordu. María ortamın gerginliğini azaltmak için Sartre'ın bir kitabını okuduğunu söyledi. Keyifsiz olduğu her halinden belli olan Hunter:

"Bu çağın romanları... Hadi yazanlar neyse de, bir de şu oku-

yanlar..." yorumunu yaptı.

Hepimiz sustuk, Hunter tümcesinin yarattığı kötü etkiyi azaltmak için hiçbir çaba göstermedi. María'ya karşı olduğu sonucuna vardım. Sahile gezinmeye gitmeden önce dikkatimi çeken bir şey olmamıştı, demek ki şu María'ya karşı olan şey her neyse bizim uzun konuşmamız süresince oluşmuştu; ayrıca bizim uzun sohbetimiz, daha doğrusu ortadan uzun süre kaybolmamızın Hunter'in bu duygusunun nedeni olmadığını söylemek de çok zordu. Şu sonuca vardım: Hunter kıskanıyordu, demek ki ikisinin arasında akrabalık ve arkadaşlıktan öte bir şeyler vardı. İlla ki María'nın ona âşık olması gerekmezdi, Hunter María'nın başka insanlara ilgi göstermesine sinirleniyordu besbelli. Ne olursa olsun, Hunter'in huzursuzluğunun nedeni kıskançlıksa eğer, aramızda başka hiçbir duygu olmadığına göre bana düşmanca davranması gerekirdi. Öyle de oldu. María'nın kayalıklar üzerine yaptığı bir yorumu duyan Hunter'in iç çekmesi benim için yeterli bir kanıttı.

Masadan kalkar kalkmaz, yorgunluğumu bahane ederek odama çekilmek istediğimi belirttim. Amacım bu sorun hakkında mümkün olduğunca çok delil toplamaktı. Merdivenleri çıktım, odamın kapısını açtım, ışığını yaktım ve sanki içeri girmiş gibi kapıyı gürültüyle kapattım ve sahanlıkta kalarak aşağıyı dinlemeye başladım. Birden Hunter'in huzursuz sesini duydum ama ne söylediğini anlayamadım. María hiçbir yanıt vermedi; Hunter öncekinden daha huzursuz bir sesle çok daha uzun bir tümce söyledi; María çok alçak bir sesle yanıtladı, sözleri Hunter'in son sözlerine karıştı, iskemlelerin çekildiğini duydum ve biri merdivenleri çıkmaya başladı. Kendimi odama attım ve anahtar deliğinden dinlemeye devam ettim; odamın önünden geçen ayak sesleri duydum; bir kadına aittiler. Uzun bir süre uyanık kalarak ikisinin arasında ne geçtiğini düşündüm ve yeni fısıltılar duymaya çalıştım ama bütün bir gece çıt çıkmadı.

Uyuyamıyordum: Önceden düşündüğüm pek çok şey bana işkence yapmaya başladı. İlk çıkardığım sonucun fazlasıyla iyi niyetli olduğunu düşündüm. Hunter'in kıskanması için María'nın Hunter'e âşık olması gerekli değildi (ki gerçek bu); bu sonuç beni sa-

kinleştirmişti. Birden ayırdına vardım ki gerekli olmamasına karşın olabilirdi de!

María Hunter'i sevdiği için bu kıskançlık doğmuş olabilirdi.

Peki María'yla kuzeni arasında bir şey olduğuna ilişkin kanıtlar var mıydı? İnanıyordum ki vardı! İlk olarak eğer Hunter kıskançlığıyla María'yı rahatsız ediyorsa ve María da Hunter'i sevmiyorsa neden ikide bir çiftliğe geliyordu? Çiftlikte normal olarak Hunter'den başka kimse yaşamıyordu ve Hunter de yalnızdı (bekâr mıydı, dul muydu, boşanmış mıydı bilemiyordum, galiba María karısından ayrılmış olduğundan söz etmişti; önemli olan bu adamın çiftlikte yalnız olmasıydı). Kuşkulanmak için ikinci nedenimse María'nın Hunter'den her zaman kayıtsız bir tavırla, yani ailesinin herhangi bir üyesinden söz eder gibi söz etmiş olmasıydı, hiçbir zaman Hunter'in ona âşık olduğunu ya da onu kıskandığını söylememişti. Üçüncü nedenime gelince; María o akşamüstü bana zayıflıklarından söz etmişti. Ne anlatmak istemiş olabilirdi? Ben ona yazdığım mektupta pek çok değerli ayrıntıyı anlatmıştım (fahişeler, sarhoşluğum), bana beni anladığını, kendinin de etten kemikten yapıldığını söylemişti. Kendi hayatında da benimkinde olduğu gibi karanlık ve zayıf noktalar olduğundan başka ne demek istemiş olabilirdi ki? Hunter'e böyle aşağılık bir tutku duyuyor olamaz mıydı?

Bütün çıkarımlarımı birleştirdim ve gece boyunca değişik bakış açılarından inceledim. Vardığım kesin sonuç hep aynıydı: María Hunter'in sevgilisiydi.

Hava aydınlanır aydınlanmaz elimde bavulum ve çantamla merdivenleri indim. Temizlik yapmak için kapıları ve pencereleri açan bir hizmetçiyle karşılaştım: Evin beyine çok önemli bir işim çıktığı için erkenden Buenos Aires'e dönmem gerektiğini söylemesini istedim. Hizmetçi kız bana şaşkınlıkla baktı, hele istasyona kadar yürüyerek gideceğimi öğrenince şaşkınlığı büsbütün arttı.

Küçük istasyonda saatlerce bekledim. Bu süre boyunca kendini odasına kitleyen küçük bir çocuğun, onu aramaya, ona yanılıp haksızlık ettiklerini söylemeye gelen bir büyüğü beklemesi gibi acı bir tatmin duyarak María'nın gelmesini umdum. Ama María gelmedi. Tren geldiğinde son kez dönüp yola baktım. Son anda geleceğini

umuyordum ama gelmedi, tarifsiz bir kedere kapıldım.

Tren Bucnos Aires'e doğru yol alırken pencereden dışarıyı izliyordum. Bir çiftlik evinin yanından geçtik; sundurmada duran bir kadın trene bakıyordu. Aklıma aptal bir fikir geldi: "Bu kadını yaşamımda ilk kez görüyorum ve bir daha görmeyeceğim." Düşüncem bilinmedik bir ırmağın sularında yüzen bir mantara benziyordu. Bir süre sundurmadaki kadının çevresinde yüzdü. Bu kadının benim için ne önemi vardı ki? Ama bu anın yaşamımda bir kereye mahsus var olduğunu ve bir daha tekrarlanmayacağını düşünmeden edemiyordum; benim açımdan bakıldığında o kadın tıpkı ölmüş gibiydi: Birisi içeriden çağırmış olsaydı ya da tren azıcık gecikmiş olsaydı o kadın yaşamımda hiç yer almayacaktı.

Her şey gözüme geçici, uçucu, gereksiz, değersiz göründü. Artık kafam çalışmıyor, María silik ve karamsar bir görüntü gibi bir belirip, bir yok oluyordu. Ancak saatler sonra yeniden eskisi gibi duru ve keskin düşünebildim.

XXIX

María'nın ölümünden önceki günler yaşamımın en acımasız günleriydi. Duygularımı netlikle anlatabilmem olası değil; düşündüm, yargıladım, anımsadığım tüm olayları en ince ayrıntılarına kadar tekrar tekrar gözden geçirdim, şu anda bana soluk ve şekilsiz bir düş gibi gelen saatler hatta günler geçti. Günlerimi yatağımda ya da Puerto Nuevo'da bir bankın üzerinde alkolün etkisi altında geçirdim. Constitutión İstasyonu'na gelir gelmez bir bara daldığımı ve art arda pek çok viski yuvarladığımı çok iyi anımsıyorum. O bardan çıkışımı, bir taksiye binip 25 Mayıs Caddesi'nde ya da Leandro Alem'de bir bara gidişimi de hayal meyal anımsıyorum. Gürültüler, müzik, çığlıklar, kırık şişeler ve çok parlak ışıklar anımsıyorum. Karakolda bir hücrede korkunç bir baş ağrısıyla uyandığımı,

bir polisin kapıyı açtığını, başka bir polisin bana bir şeyler söylediğini, yeniden yollara düştüğümü ve çok kaşındığımı da anımsıyorum. Sanırım başka bir bara daha girdim. Saatler (günler) sonra biri beni atölyeme bıraktı. Bir katedralin damında dolaştığımı sandığım kâbuslar gördüm. Bir keresinde karanlıkta uyandığımı ve odamın boyutlarını çok büyük olarak algıladığımı anımsıyorum, o kadar büyük ki ne kadar koşarsam koşayım odadan çıkamıyordum. Penceremden şafağın ilk ışıklarını görene dek ne kadar zaman geçti bilemiyorum. Sürünerek banyoya gittim ve giysilerimle küvete girdim. Soğuk su beni biraz olsun yatıştırdı, birbirlerinden soyutlanmış ve kopuk kopuk da olsalar, büyük bir sel felaketinden sonra suyun yüzüne ilk çıkan nesneler gibi bazı olayları anımsamaya başladım: Kayalıklarda María, uzun ağızlığı elinde Mimi, Allende İstasyonu, istasyondaki La confienza ya da La estancia adlı dükkân. María'nın bana desenleri getirip getirmediğimi sorması ve "Ne desenleri!" diye bağırmam, Hunter'in sert bakışları, kaygı içinde üst kattan kuzenler arasında geçen konuşmayı duymaya çalışmam, kırık şişeyi boğazından kavrayan bir denizci, María'nın anlaşılmaz bakışlarla bana doğru gelmesi, Mimi'nin Çehov deyişi, iğrenç bir kadının beni öpüşü ve yüzüne savurduğum yumruk, tüm bedenimi ısıran bitler, polisiye romanlardan söz eden Hunter, çiftliğin sürücüsü... Ayrıca düş parçaları da düşüyordu aklıma: karanlık bir gecede katedral, sonsuz boyutlara sahip bir oda.

Daha sonra, bedenim buz kestiğinde, bu parçalar bilincime çıkan başka parçalarla birleştiler ve tıpkı sel sularının süzüldüğü hüzünlü ve umutsuz manzaralara benzeyen manzaram yavaş yavaş kendini tamamlamaya başladı.

Banyodan çıktım, soyundum, kuru giysiler giydim ve María'ya bir mektup yazmaya koyuldum. Önce çiftlikten ani kaçışımın nedenlni açıklamak istiyordum ("kaçış" sözcüğünü karaladım, yerine "gidiş" yazdım). Bana gösterdiği ilgiden ne denli hoşnut olduğumu ekledim ("bana"yı karaladım, "kişiliğime" yazdım). Bana açıklamış olduğu gibi zaman zaman "aşağılık tutkuların" esiri olsa da aslında iyi kalpli, tertemiz duygularla dolu bir insan olduğunu anladığımı yazdım. İyi niyetinden kuşkum olmadığını, onun da etten ke-

mikten olduğunu bildiğimi ama tüm bunların bir aşkı sürdürmeye ya da kanıtlamaya yeterli olmadığını hissedebileceğini ("hissedebileceğini"yi karaladım, "hesaplayabileceğini" yazdım); onun gibi bir kadının hem kocasına, hem bana aşk sözcükleri söylerken aynı zamanda Hunter'le yatmayı nasıl içinin kaldırdığını anlamadığımı yazdım. Ayrıca kocasıyla ve benimle yatmayı sürdürdüğünü de eklemeyi unutmadım. Bu tür davranışların üzerinde çok düşünmek gerektiğini falan ekleyerek bitirdim.

Mektubu tekrar okudum ve belirttiğim düzeltmeleri de yaptıktan sonra yeterince incitici olduğuna karar verdim. Zarfı kapattım, Merkez Postanesi'ne giderek iadeli taahhütlü gönderdim.

XXX

Postaneden çıkar çıkmaz iki şeyin ayırdına vardım: Mektubumda onun Hunter'in sevgilisi olduğu sonucunu nasıl çıkarttığımı yazmamıştım; ve onu böyle yaralamak istememe yol açan nedenleri bilmiyordu. Yazdıklarımın doğru olduğunu varsayarsak: Acaba onun değişmesi miydi istediğim? Bu son derece gülünç. Kollarıma atılmasını mı sağlamaya çalışıyordum? Tüm yaptıklarımdan sonra bunu başaramayacağım apaçık. Kuşkusuz ruhumun derinliklerinde tek istediğim María'nın bana dönmesiydi. Peki onu kırmak yerine, neden Hunter'in kıskançlığının ayırdına vardıktan sonra apar topar çiftlikten ayrıldığımı doğrudan açıklamamıştım? Kısacası onu yaralamam bir yana, Hunter'in onun sevgilisi olduğu da benim araştırmalarım sonucu ulaştığım bir varsayımdan ibaretti.

Bir kez daha enine boyuna düşünmeden alelacele mektup yazıp gönderme alışkanlığım yüzünden saçmalamıştım. Önemli mektupları yazdıktan sonra yol açabileceği tüm sonuçları tasarlayana kadar en az bir gün elde tutmak gerekir.

Tek bir umutsuz çarem vardı, makbuz! Bütün ceplerimde aramama rağmen bir türlü bulamadım, belli ki bir köşeye fırlatmıştım. Koşar adım postaneye gidip iadeli taahhütlü mektuplar kuyruğuna girdim. Sıram geldiğinde gülümsemek için ikiyüzlü bir çaba harcayarak memura "Beni anımsadınız mı?" diye sordum.

Kadın şaşkınlıkla yüzüme baktı: Belli ki deli olduğumu düşünüyordu. Biraz önce Ombúes Çiftliği'ne mektup gönderen kişi olduğumu söyledim. Aptal kadın bu kez şaşkınlığı daha da artarak yüzüme baktı, anlamadığı bir şeyi paylaşmak ya da fikir sormak istermiş gibi yüzünü arkadaşına döndü; tekrar bana baktı.

"Makbuzumu kaybettim" diye açıkladım.

Yanıtlamadı.

"Mektubumu geri almam gerekiyor ama makbuzumu kaybettim" diye ekledim.

İki kadın tıpkı iskambil destesindeki maça kızı gibi birbirlerine baktıktan sonra biri çok şaşırmış bir insanın ses tonuyla:

"Size mektubu geri vermemizi mi istiyorsunuz?" diye sordu.

"Tam da öyle."

"Ve makbuzunuz da yok!"

Ne yazık ki bu önemli evraka sahip olmadığımı itiraf etmek zorundaydım. Kadının şaşkınlığı sınırlarım zorlamaya başladı. Anlamadığım bir şey mırıldandıktan sonra tekrar arkadaşına baktı.

"Ona bir mektubu vermemizi istiyor" diye kekeledi.

Öteki, kendini parlak zekâlı göstermek amacıyla inanılmaz bir aptallıkla gülümserken kadın bana döndü ve:

"Bu kesinlikle olanaksız," dedi.

Cebimden kâğıtlar çıkararak "Size bazı belgeler gösterebilirim" dedim.

"Yapacak hiçbir şey yok. Kurallar son derece kesin."

"Sizin de kabul edeceğiniz gibi kuralların mantıkla uyumlu olması gerekir," diye söylendim, kadının yanağındaki üzeri tüylü ben

sinirimi bozmaya başlamıştı.

Tembel bir tavırla, "Sizin kurallardan haberiniz var mı?" diye sordu.

Buz gibi bir sesle "Haberim olması gerekmez senyora," dedim.

"Senyora" sözcüğünün onu ölümcül bir biçimde yaralayacağını biliyordum.

Cadalozun gözleri kızgınlıkla parlamaya başladı.

"Anlamanız gereken şu ki, senyora, kurallar mantıksız olamaz: Kuralları mantıklı bir insan belirlemiştir, bir deli değil. Eğer bir mektup atmışsam ve çok önemli bir şeyi eklemeyi unuttuğumun ayırdına vararak hemen sonra onu geri istiyorsam bu arzumun karşılanması gerekir. Yoksa posta servisinin yanlış ya da eksik mektupları ulaştırmak konusunda bir ısrarı mı var? Postanın bir iletişim aracı olduğu son derece açık ve akla yatkındır, posta bir zor kullanma aracı değildir: Eğer bir mektubu göndermek istemiyorsam, beni bu mektubu göndermeye zorlayamaz."

"Demek ki istemişsiniz ki göndermişsiniz," dedi.

"Evet," diye bağırdım, "ama şu anda istemiyorum!"

"Bana bağıramazsınız, terbiyesizlik etmeyin, artık çok geç."

Mektupların durduğu sepeti işaret ederek "Mektup orada olduğuna göre hiç de geç değil," dedim.

Sıradaki insanlar gürültüyle durumu protesto etmeye başladılar. Evde kalmış karının yüzü öfkeyle titriyordu. Tiksintiyle tüm nefretimin yüzündeki bende yoğunlaştığını hissettim.

Bazı özel kâğıtlar göstererek, "Mektubu yazanın ben olduğumu kanıtlayabilirim," dedim.

"Sağır değilim, bağırmayın," dedi. "Ben böyle bir karar verecek yetkiye sahip değilim."

"O zaman patronunuzla konuşun!"

"Yapamam. Ne kadar çok insan sırada görmüyor musunuz? Biz çok meşgulüz anladınız mı?"

"Bu sorun da işinizin bir parçası!"

Sırada bekleyenlerin bir bölümü mektubumu vermesini ve ilerlemeyi önerdiler, kadın bocaladı, başka bir iş yaparmış havasına büründü, bir süre sonra son derece tatsız bir suratla sepeti aramaya

başladı.

Engerek yılanı tıslamasına benzer bir sesle "Ne çiftliği?" diye sordu.

Zehirli bir sukûnetle "Los Ombúles" dedim.

Kasten yavaş dokunarak bir süre aradıktan sonra mektubumu eline aldı ve sanki satın alıp almamakta kararsız kaldığı bir malmış gibi kuşkuyla inceledi.

"Burada gönderenin yalnızca baş harfleri ve adresi var," dedi.

"Yani?"

"Bana mektubu gönderenin siz olduğunu kanıtlamak için ne tür belgeleriniz var?"

"Kalemim var."

"Bunun bu mektupta kullanılan kalem olduğunu nasıl bileceğiz?"

"Çok basit, mektubu açalım ve deneyelim."

Kadın kuşkuyla kapalı zarfa baktıktan sonra, "Peki mektubun sizin olduğuna emin olmadan ne hakla açacağız?"

İnsanlardan tekrar protesto sesleri yükseldi. İçimden bir zalimlik yapmak geliyordu.

Cadaloz, "Bu belge bir işe yaramaz," dedi.

Alaycı bir kibarlıkla "Kimlik kartı yeterli olur mu?" diye sordum.

Düşündü, tekrar elindeki zarfa baktı ve buyurdu:

"Hayır. Tek başına kimlik yeterli olmaz çünkü burada adınızın yalnızca baş harfleri var. İkametgâh senedi de gerekli. Askerlik belgeniz de olur çünkü askerlik belgesinin üzerinde ikametgâh adresi de kayıtlı."

Biraz daha düşündükten sonra, "Ama on sekiz yaşınızdan beri aynı evde oturuyor olmanız pek olası değil, evet bu durumda kesinlikle ikametgâh senedi de gerekli."

Sonunda sabrım taştı, içimden dayanılmaz bir öfke koparak María'ya, hatta Mimi'ye kadar ulaştı.

"Öyleyse mektubu olduğu gibi gönderin ve siz de cehennemin dibine gidin," diye haykırarak postaneden çıktım. Çılgın gibi postanenin penceresinin önüne gidip mektup sepetini yakmayı düşün-

düm. Ama nasıl? Bir kibrit atsam hemen sönerdi. Gazlı bir bez tutuşturup atsam sepeti yakmayı kesinlikle başarırdım ama olay çıkarmış olurdum. İş çıkış saatine kadar bekleyip evde kalmış memureye hakaretler yağdırmaya karar verdim.

XXXI

Bir saat kadar postanenin kapısında bekledikten sonra gitmeye karar verdim. O ahmağa hakaret ederek ne kazanacaktım ki? Ayrıca beklerken düşündüklerim beni sakinleştirmişti: Mektup son derece uygun yazılmıştı ve María'nın eline geçmesi de iyi olacaktı. (Bu sık sık başıma geliyordu: Gerekli ve uygun bulduğum bir davranışı yapmama engel olan şeylerle kıyasıya dövüşüyor ve sonunda tam yenilgimi ilan ediyordum ki kader araya giriyor ve haklı olduğumu ortaya çıkarıyordu.) Gerçekten de mektubu yazmaya başladığım zaman bazı tümcelerin hak edilmemiş olduğunu düşünene kadar ne yazdığım üzerinde pek de durmamıştım. Mektubu yazmadan önce yaşadıklarımı düşündüğüm zaman o sarhoşluk gecelerinden birinde görmüş olduğum bir düşü anımsadım: Bir köşeye gizlenmiş, ka-

ranlık, eşyasız, bomboş bir odanın ortasında bir sandalyede oturan kendimi görüyordum. Tam arkamda María ve Hunter, yüzlerinde şeytani bir gülümsemeyle bana bakıyorlardı.

Bu düşü anımsadığım zaman kendimi yeniden tarifsiz bir kederin içinde buldum. Postanenin kapısından ayrılarak ağır ağır dolaşmaya başladım.

Bir süre sonra Recoleta'da dev bir ağacın altındaki bir bankta oturuyordum. Yerler, ağaçlar, birlikte geçirdiğimiz iyi zamanlar belleğime üşüşmeye başladı. Elimde María'nın aleyhine olan kesin ne vardı? Aşkımızın en iyi zamanları (onun bir ifadesi, şefkatli bir bakışı, elleriyle saçlarımı okşayışı) tıpkı kaza geçiren ve en küçük bir kımıltıya dayanamayacağını düşündüğümüz bir sevdiğimize dokunduğumuz yumuşaklıkla gönlüme dolmaya başladı. Yavaş yavaş hüznüm kaygıya, María'ya duyduğum nefret kendime duyduğum nefrete, dışarıda oyalanmam bir an önce evime koşma gereksinimine dönüştü. Atölyeme döner dönmez konuşmak, bir an önce, hiç zaman kaybetmeden onu çiftlikten telefonla aramak için yanıp tutuşmaya başladım. Neden daha önce bunu düşünememiştim ki?

Telefonumu yanıtladıkları zaman konuşacak gücüm hemen hemen kalmamıştı. Telefonu bir hizmetçi açtı. Hiç zaman kaybetmeden Senyora María'yla konuşmam gerektiğini söyledim. Bir süre sonra aynı ses Senyora'nın beni bir saat içinde arayacağını söyledi.

Beklemek çok uzun sürdü.

Telefon görüşmemizin ayrıntılarını anımsamıyorum ama yazdığım mektup için özür dilemek yerine (bu amaçla telefon etmiştim) mektubun içeriğinden çok daha ağır sözler söyledim. Aslında gerçek tam da böyle sayılmaz ya; ben utanç ve şefkatle konuşmaya başlamıştım ama María'nın sesinin acı dolu tonu, her zamanki gibi alışkanlığı olduğu üzere sorularımın hiçbirine açık ve kesin yanıtlar vermeyişi beni çileden çıkardı. Konuşmamız, daha doğrusu benim monoloğum giderek sertleşti, konuşma sertleştikçe onun sesinin tonundaki acı çoğaldı, bu sesi duydukça kendimi haklı, onun acısını anlamsız bulduğumdan umutsuzluğum giderek arttı. Bağıra çağıra beni öldüreceğini, onu hemen Buenos Aires'te görmek istediğimi söyleyerek telefonu kapattım.

Sorularımın hiçbirine kesin yanıtlar vermedi ama ısrarım üzerine ve onu kendimi öldürmekle tehdit ettiğim için ertesi gün "nedenini bilmese de" Buenos Aires'e döneceğini söyledi.

Çok zayıf bir sesle, "Tek başardığımız birbirimizi bir kez daha acımasızca kırmak" dedi.

"Eğer gelmezsen kendimi öldüreceğim," dedim. "Bir karar vermeden önce iyi düşün."

Başka hiçbir şey söylemeden telefonu kapattım. O anda gelmez ve durumu açıklığa kavuşturmazsa kendimi gerçekten öldürmeyi düşündüm. Söylediklerimden son derece memnun kalmıştım, "Göreceksin bakalım," diye düşündüm. Öcümü alacaktım.

XXXII

Lanetli bir gündü.

Çılgın gibi atölyemden çıktım. Onu ertesi gün görecek olmama rağmen avutulamaz bir haldeydim ve kör, kesif bir nefret duyuyordum. Artık kendimden de nefret ediyordum, çünkü içimin derinliklerinde suçlamalarımın asılsız olduğunu biliyordum. Kendini savunmaması, acı dolu, alçakgönüllü konuşması beni yatıştıracağına tutuşturuyordu.

Kendimi kaybettim, deli gibi içmeye başladım ve sonunda Leandro Alem'de bir barda belaya bulaştım. Bana yaklaşan en sefih kadına üstünlük taslamaya başladım ve ona açık saçık bir şaka yapan denizciyle dövüşmeye kalkıştım. Dövüşmemiz ve insanların bizi neşe içinde ayırmasından sonra ne oldu tam olarak anımsamı-

yorum ama kendimi o kadınla birlikte sokakta buldum. Soğuk hava iyi geldi. Kadını sabaha karşı atölyeme götürdüm. Girer girmez sehpanın üzerindeki bir resmime gülmeye başladı. (Söyledim mi anımsamıyorum ama penceredeki manzarayı çizdikten sonra resmim yavaş yavaş değişmişti, sanki eski resimlerimde çizdiğim varlıklar, nesneler kozmik bir felakete uğramıştı. Şimdi yalnızca neler olup bittiğini anlatmak istediğim için bundan daha sonra söz edeceğim.) Kadın gülerek önce resme, sonra bir açıklama ister gibi bana baktı. O ahlâksızın sanatım hakkındaki yorumlarına zerre kadar aldırmadığım için boşuna zaman kaybetmememizi söyledim.

Yataktayken birden korkunç bir düşünce beynimde şimşek gibi çaktı: Rumen kadının bir ifadesini bazen María'nın yüzünde gördüğüm bir ifadeye benzettim.

Bitmiş bir halde ve tiksinerek "Fahişe!" diye bağırdım, "kesinlikle fahişenin teki!"

Rumen bir yılan gibi atılarak kanatana kadar kolumu ısırdı. Kendinden bahsettiğimi sanmıştı. Tüm insanlığa duyduğum nefretin etkisiyle onu tekmeleyerek atölyeden çıkardım ve hemen çekip gitmezse bir köpek gibi öldüreceğimi söyledim. Ardından fırlattığım paraların miktarına rağmen küfürler savurarak gitti.

Uzun bir süre atölyemin ortasında ne yapacağımı bilemeden ve ne düşüncelerimi ne de hislerimi toparlayamadan kalakaldım. Sonunda bir karar verdim: Banyoya gittim, küveti soğuk suyla doldurdum, soyundum ve suya girdim. Aklımı toplamak istiyordum, kendimi iyi hissedene kadar suyun içinde kaldım. Yavaş yavaş beynim çalışmaya başladı. Tüm gücümle düşünmeye çalıştım çünkü kesin bir karar vermek üzere olduğumu hissediyordum. Nasıl başlamıştı? Kendi kendime söylediğim pek çok sözcük bu soruya yanıt verdi: "Rumen, María, fahişe, zevk, mış gibi yapmak". Bu sözcüklerin asıl olanı, yola çıkmam gereken gerçeği tanımladıklarını düşündüm. Sözcükleri düzene sokmak için insanüstü bir güç harcadım ve sonunda şu korkunç ama kuşku götürmez gerçeğe vardım: María'nın ve fahişenin yüzünde birbirinin tıpatıp aynı bir ifade oluşuyordu; fahişe, işi gereği zevk alıyormuş gibi yapmak zorundaydı; demek ki María bir fahişeydi.

Banyodan "Fahişe! Fahişe! Fahişe!" diye haykırarak fırladım.

Beynim deli gibi çalışıyor ve geçirdiğimiz iyi zamanları anımsıyordum: Her şeyi bitirmem gerektiğine, artık onun acı dolu sesine ve oyuncu ruhuna katlanamayacağıma karar verdim. Yalnızca mantığın bana yol göstermesine izin vermeliydim ve María'nın kuşkulu sözlerini, davranışlarını, yalancı suskunluklarını tekrar gözden geçirmeliydim.

Sanki canavar ağzı gibi bir odaktan süzülen çıplak ışıkta bir kâbusun imgelerini izliyordum. Hızla giyinirken, yaşadığımız tüm kuşku dolu anlar gözlerimin önünden geçti: İlk telefon konuşmamız, María'nın olağanüstü "mış gibi yapma" yeteneği, sesinin tonundaki değişimlerin ortaya serdiği gerçekleri anlamaya başlayana kadar geçen süre, aslında kendini ele veren tümceleri, "bana kötülük yapmaktan" duyduğu anlamsız korku, bunu söyleyerek, "Sana yalanlarımla, tutarsızlıklarımla, gizli kapaklı çevirdiğim dolaplarla, duymadığım, hissetmediğim şeyleri duyuyor, hissediyor gibi yapmakla kötülük yapacağım" demek istiyor olmalıydı; eğer beni gerçekten sevseydi kötülük yapmaktan korkmasına olanak yoktu. Ayrıca kibrit ışığında gördüğüm ifadesi; başlarda benim öpüşlerimden bile kaçarken onu ancak benden iğrendiğini itiraf etmeye zorladığımda cinsel ilişkiye yanaşması ya da bana duyduğu annelik içgüdüsü, beni cinsel ilişkiden zevk aldığına inanmaya zorlaması, takındığı zevkten kendinden geçmiş taklidi yapan yüz ifadeleri, ayrıca Allende gibi bir filozofla kazanıldığına hiç inanmadığım engin cinsel deneyimi; kocasına duyduğu aşk üzerine verdiği yanıtlar, düzmece duygular ve davranışlarla insanları kandırma yetisi, yalancı ve ikiyüzlülerden oluşan aile çevresi, her iki kuzenini de ayaküstü var olmayan liman desenlerinden söz ederek bir çırpıda kandırıverişi; yemek boyunca yaşanan sahne, Hunter'le aralarında geçen tartışma, Hunter'in kıskançlığı ve kayalıklarda ağzından kaçan o tümce: "Bir kez yanılmıştım." Kiminle, ne zaman, nasıl; diğer kuzeniyle arasında geçen "fırtınalı ve zalim olaylar", yani yine ağzından istemeyerek kaçırdığı sözcükler, bu sözcüklerle ne demek istediğini sorduğumda yanıt vermemesi, çünkü beni duymaması, duymaması çünkü yeniden çocukluğuna dönmüş oluşu, ve benim ya-

nımda ilk kez bir itirafta bulunması ve son olarak Rumen ya da Rus ya da her ne haltsa o kadınla benzerliği! Benim resimlerime gülen o iğrenç yaratıkla o resimleri yapmama ilham veren narin varlığın, yaşamlarının belli bir anında yüzlerindeki ifadenin aynı olması! Allahım insan doğasında Brahms'ın soneleriyle bir lağım arasında gizli ve kasvetli geçitler olması ne kadar üzücü!

XXXIII

Yanılmadığıma kesinlikle emin olduğum halde bu hem elle tutulur hem de düşşel araştırmadan çıkardığım sonuçların tümü teorikti ve kanıtlamama olanak yoktu. Birden araştırma yapmanın önemli bir noktasını göz ardı ettiğimin ayırdına vardım: Diğer insanların fikirleri. Vahşi bir tatmin duygusu ve kesin bir açıklıkla ilk kez başkalarının düşüncelerini de öğrenmem gerektiğini düşündüm ve aklıma Lartigue geldi. Lartigue, Hunter'in samimi bir dostuydu. Onun da değersiz bir insan olduğu kuşku götürmezdi: Dünyevi şeylerin boşluğuna dair bir şiir kitabı yazmıştı ama ulusal şiir ödülünün kendine verilmemesinden yakınıyordu. Fazla ince eleyip sık dokumamaya karar verdim. Tiksinerek ama kararlılıkla ona telefon ettim, onu derhal görmem gerektiğini söyledim, evine gittim, kitabı-

nı övdüm ve damdan düşer gibi, onu ağzı açık bırakan, önceden hazırlamış olduğum şu soruyu sordum (buna pek memnun olmadı çünkü kendinden söz etmeye devam etmemizi istiyordu):

"María İribarne ne zamandan beri Hunter'in sevgilisi?"

Annem hiçbir zaman elma yiyip yemediğimizi sormazdı çünkü inkâr ederdik, her zaman kaç tane elma yediğimizi sorar ve kurnazca öğrenmek istediğini yani meyveyi yiyip yemediğimizi öğrenirdi. Soru böyle sorulunca bu tuzağa yenik düşer ve yalnızca bir tane yediğimizi söylerdik.

Lartigue işe yaramazın biri olabilirdi ama aptal değildi, soruyu soruş biçimimde gizli bir niyet olmasından kuşkulandı ve "Bu konuda bir şey bilmiyorum" diyerek geçiştirmeye çalıştı. Ve tekrar kitabından ve ödülden söz etmeye başladı. Tiksinerek, "Kitabınız ne büyük bir haksızlığa uğramış" diye bağırdım. Koşa koşa evden çıktım. Lartigue aptal değildi gerçi ama verdiği yanıtın yeterli kanıt olduğunu sezmemişti.

Saat üçe geliyordu. María Buenos Aires'e dönmüş olmalıydı. Bir kahveden telefon ettim. Saat beşte Recoleta'da her zamanki yerde buluşmaya karar verdik.

"Bu buluşmadan bir kazancımız olmayacak," dedi üzgün bir sesle.

"Tam tersine çok şey var," dedim, "çok şey."

Umutsuz bir sesle, "Buna inanıyor musun?" dedi.

"Kesinlikle."

"Bence birbirimize daha fazla zarar vereceğiz, bizi birbirimize bağlayan zayıf köprüyü yıkacağız, birbirimizi acımasızca yaralayacağız... Çok istediğin için geldim, aslında çiftlikte kalmalıydım. Hunter hasta."

"Bir yalan daha," diye düşündüm.

Kuru bir sesle "Teşekkür ederim," dedim. "Saat tam beşte görüşürüz."

María bir iç çekişle yanıt verdi.

XXXIV

Recoleta'ya saat beşten önce gittim, her zaman oturduğumuz banka oturdum. Aşkımızın tanığı olan ağaçları, patikaları, bankları görünce içim daha da kardı. Umutsuz bir karamsarlıkla Recoleta'da, Plaza Francia'da geçirdiğimiz zamanları düşündüm, bana ulaşılmaz uzaklıkta geldiler, oysa aşkımızın sonsuzluğuna inanmıştım. O zamanlar her şey mucizelerle dolu ve parlaktı oysa şimdi içinde yaşadığım anlamsız ve kayıtsız dünyada her şey karanlık ve donmuştu. Bir an aşkımızın kalanını da yok etmek ve kesinlikle yapayalnız kalakalmak beni bocalattı. Belki bana işkence eden tüm düşüncelerimi bir kenara atabilirdim. María'yı benden uzağa atan şeyin ne önemi vardı? Bu banklara, bu ağaçlara baktığım zaman onun desteğini kaybetmeye dayanamayacağımı düşünüyordum, bu desteği

bizi sarmalayan esrarengiz aşkın nadir zamanlarında hissetmiş olsam da. Bunları düşünürken onun aşkını olduğu gibi koşulsuz kabul etmeyi, hiç kimsesiz, kesinlikle yapayalnız kalmanın beni çok korkuttuğunu da düşündüm. Bu korku seçme şansı olmayan yaratıkların alçakgönüllüğünden kaynaklanıyordu. Sonunda, hiçbir şey kaybetmemiş olduğumuzun, yeni bir yaşama başlayabileceğimizin ayırdına varmamla neşem içimden taşmaya başladı.

Ne yazık ki María beni bir kez daha düş kırıklığına uğrattı. Saat beş buçukta paniğe kapılmış ve endişeden tükenmiş olarak ona bir kez daha telefon ettim. Bana apar topar çiftliğe döndüğünü söylediler, ne yaptığımın ayırdında olmadan hizmetçiye "Ama saat beşte buluşacaktık!" diye bağırdım.

Korkmuş bir şekilde "Ben hiçbir şey bilmiyorum senyor," dedi. "Senyora kısa bir süre önce arabayla gitti ve bir haftadan önce dönmeyeceğini söyledi."

Bir hafta! Dünya başıma yıkılıyor sandım, her şey inanılmaz ve yararsız geliyordu. Bir uyurgezer gibi kahveden çıktım. Saçma sapan şeyler gördüm: Sokak lambaları, bir yandan diğerine koşuşturan insanlar, sanki bu bir halta yararmış gibi. Nasıl da onu görmek istemiştim! Ona ne çok ihtiyacım vardı! Ondan ne kadar az şey dileyecek, nasıl da dilenecektim! Acıyla, bir parkta beni avutmakla çiftlikte Hunter'le yatmak arasında bir an bile bocalamadığını düşündüm. Bunu düşünür düşünmez aklıma bir fikir geldi. Atölyeme kadar olan birkaç blok boyunca koştum ve yeniden telefona sarıldım, tekrar Allende'nin evini aradım. Senyora'nın çiftliğe dönmeden önce bir telefon alıp almadığını sordum. Hizmetçi biraz bocaladıktan sonra "Evet," dedi.

"Senyor Hunter aradı değil mi?"

Hizmetçi tekrar bocaladı. Her iki bocalamayı da kayda geçirdim. Sonunda "Evet," diye yanıtladı.

Zafer dolu bir acılık tıpkı şeytan gibi benliğimi ele geçirdi. Tam da öngördüğüm gibiydi! Sonsuz bir yalnızlık ve gurur duydum: yanılmamanın haklı gururu.

Mapelli'yi düşündüm.

Tam koşar adım çıkıyordum ki aklıma bir fikir geldi. Mutfağa

gittim, büyük bir bıçak alarak atölyeme döndüm. Juan Pablo Castel'in alışıldık resminden geriye ne kadar az şey kalmıştı! Beni bir mimara benzeten aptallar hallerinden memnun olmalıydılar! Sanki bir insan gerçekten değişebilirmiş gibi! Bu aptallardan kaç tanesi mimari yapıtlarımın ve "şu entelektüel şey"in altında patlamaya hazır bir volkan olduğunu sezmişlerdi? Hiçbiri! Bu paramparça olmuş sütunları, organları koparılmış heykelleri, üzeri hâlâ dumanlı yıkıntıları, cehenneme inen merdivenleri görmek için bol bol zamanları olacaktı. Tıpkı çürümüş kâbuslar müzesindeymiş gibi, Umutsuzluk ve Hüzün müzesindeymiş gibi hissedeceklerdi. Ama her şeyden önce bir şeyi ardımda hiç iz bırakmadan yok etmek istiyordum. Ona son kez baktım. Göğsümün daraldığını hissettim ama bocalamadım: Gözyaşlarımın arasından o sahilin, o kaygılı kadının, o umudun parça parça doğrandığını gördüm. Tuval parçalarını kirli paçavralara dönüşünceye kadar ayaklarımın altında çiğnedim. Bu anlamsız umut artık bir yanıt bulamayacaktı! Artık umut etmenin tümüyle yararsız olduğunu biliyordum!

Mapelli'nin evine koştum ama onu evde bulamadım. Viau Kütüphanesi'nde olması gerektiğini söylediler. Kütüphaneye kadar gittim. Onu buldum. Ona sarıldım ve arabasına gereksinimim olduğunu söyledim. Şaşkınlıkla yüzüme bakarak kötü bir şey olup olmadığını sordu. Hiçbir şey düşünmemiştim ama babamın durumunun çok ağır olduğunu ve ertesi güne dek tren olmadığını söyledim. Beni kendi götürmeyi önerdi ama reddettim, tek başıma gitmeyi yeğlediğimi söyledim. Tekrar şaşkın şaşkın baktı ama sonunda arabasının anahtarlarını verdi.

XXXV

Saat akşamın altısıydı. Mapelli'nin arabasıyla yolun dört saat süreceğini ve saat onda çiftliğe varacağımı hesapladım. "İyi bir saat," diye düşündüm.

Mar del Plata yoluna çıkar çıkmaz yüz otuz basmaya başladım ve içimde sonunda María'ya karşı elle tutulur bir şey yapacak olmanın zevkini hissettim. O bunca zamandır sanki kırılmaz bir camın arkasında, görebildiğim ama duyamadığım ve dokunamadığım bir varlık gibi yaşıyordu. Böyle camdan bir duvarla ayrılmış, kaygılı, karamsar yaşamıştık.

Duyduğum zevkin arasından arada bir aşk ve nefrete dair suçluluk duygusu bir görünüp bir kayboluyordu: Bir hastalık varmış gibi davranması beni üzüyordu, ikinci kez Allende'nin evini aramak

zorunda kalmış olmak beni kızdırıyordu. O, María, uçarı uçarı gülebilir, alaycı ve kadınsı oyunlara girişebilir, yalancı ve kendini beğenmiş bir şair gibi davranabilirdi! Onu nasıl da aşağılıyordum! Son derece itici olan son kararının acı dolu zevkini aradım: Bir yanda ben vardım, beni görmeye söz vermişti. Ne için? Karanlık, hüzünlü şeylerden konuşmamız, bir kez daha cam duvarın arkasından kaygılı ve umutsuz gözlerle bakmamız için, bir kez daha o olanaksız düşü görmemiz için. Diğer yanda Hunter vardı ve bir telefonu María'nın onun yatağına koşmasına yetiyordu. Ne gülünç, ne hüzünlü!

Saat onu çeyrek geçe çiftliğe vardım. Motorun gürültüsü dikkati çekmesin diye arabayı durdurdum ve yürüdüm. Sıcak dayanılmazdı, ortalıkta kasvetli bir sessizlik vardı ve yalnızca denizin fısıltısı duyuluyordu. Ay ışığı bulut kümelerinden sıyrıldı ve önümü görebildim. Zorluk çekmeden okaliptus ağaçlarının arasındaki girişe vardım. Eve vardığım zaman alt katın ışıklarının yandığını gördüm, henüz yemek odasında olabileceklerini düşündüm.

Korkunç yaz fırtınaları öncesinin tehditkâr sıcağı hissediliyordu. Belki yemekten sonra gezintiye çıkarlardı. İnsanların giriş çıkışını görmek için bahçede bir yere, ağaçların arasına gizlendim ve girişi gözleyerek beklemeye başladım.

XXXVI

Sonsuz bir bekleyiş gibi geldi. Ne kadar zaman geçti bilmiyorum. Saatlerin evrensel ve ortak, duygularımızdan, kaderlerimizden, bir aşkın doğuş ya da bitiş sürecinden, bir ölünün başında geçen zamandan haberi bile olmayan zamanından ne kadar aktı bilmiyorum. Ama benim kendi zamanım pek çok şeyle, kimi zaman geri dönüşlerle doluydu; kimi zaman karanlık ve girdaplı bir nehir, kimi zaman María'yla birbirimize baktığımızdaki gibi sakin ve kımıltısız bir deniz, ya da bizi sürükleyen bir ırmak oldu; onun atının üzerinde saçlarını, rüzgârda savurarak ve gözleri sulanarak dört nala gittiği, benim güneydeki köyümde, hasta odamda burnumu cama dayamış, ıslak gözlerle dışarıda yağan kara baktığım çocukluk düşlerim gibi sonsuz ve karmakarışıktı. Sanki birbirine paralel geçitler-

de ya da tünellerde yürüyorduk. Eş ruhlar, eş zamanlar gibi bir uçtan diğer uca gittiğimizi, sonunda bu geçitlerin bitiminde benim çizdiğim bir sahnede karşılaşacağımızı, yalnızca onun için çizdiğim, benim de orada olduğum, geçitlerin bittiğini ve karşılaşma zamanının geldiğini haber veren bir sahnede karşılaşacağımızı bilmeden yürüyorduk.

Karşılaşma zamanı gelmişti! Ama gerçekten geçitler birleşmiş, ruhlarımız kavuşmuş muydu?

Tüm bunlar ne kadar da saçma! Hayır, geçitler birbirine paralel bir şekilde sonsuza dek uzanıyorlardı, geçitlerimizi ayıran duvar camdandı, sessiz ve dokunamadığım María'yı görebiliyordum... Hayır duvar her zaman cam bile değildi: Bazen simsiyah taş kesiyor ve ben öbür tarafta ne olduğunu, onun nasıl olduğunu, ne garip dolaplar döndüğünü bilemiyordum; yüzünün değiştiğini, çirkin bir sırıtışın yüzünün şeklini bozduğunu, ötekiyle gülüştüğünü hatta belki de bu paralel geçitlerin olmadığını, her şeyin benim bir uydurmam ya da inancım olduğunu düşünüyordum; *ne olursa olsun tek bir tünel vardı, karanlık ve yalnız: benimki; çocukluğumun, gençliğimin, tüm yaşamımın içinde geçtiği o tünel.* Aradaki duvarın cama dönüştüğü bir anda o kızı görmüş ve safça benimkine paralel başka bir tünelde yolculuk ettiğini düşünmüştüm, ama o gerçekte geniş dünyaya, sınırları olmayan dünyaya, tünellerde yaşamayanların dünyasına aitti; belki de salt meraktan benim garip pencerelerimden birine yaklaşmış, çaresiz yalnızlığımı izlemiş, dilsiz lisanım, resmimin püf noktası merakını uyandırmıştı. Ben durmadan tünelimde ilerlerken o dışarıda, sıradan yaşamını, insanların şu danslar, kutlamalar, neşe ve uçarılıklarla dolu çalkantılı hayatını yaşıyordu. Arada bir pencerelerimden birinin önünden geçerken sessiz ve kaygılı beni bekliyordu (neden bekliyordu? Neden sessiz ve kaygılı?); ama bazen zamanında gelmiyor, bu tutsak zavallıyı unutuyordu ve ben burnumu cama yapıştırıyor, onu uzakta gülerken ya da tasasızca dans ederken görüyordum; ya da daha da kötüsü hiç görmüyor, ulaşılmaz ve duygusuz bir yerlerde olduğunu düşlüyordum. Ve kaderimin sonsuz yalnız, kendi tahminimden de yalnız olduğunu hissediyordum.

XXXVII

Tünellerde ve dehlizlerde geçirdiğim bu uzun zamandan sonra sonunda merdivenlerden indiler. Onları kol kola gördüğümde kalbimin bir buz parçası kadar donduğunu ve sertleştiğini hissettim.

Hiç acelesi olmayan insanlar gibi yavaş yavaş indiler. Acıyla, "Neden acele etsinler ki?" diye düşündüm. Kuşkusuz ona gereksinim duyduğumu, akşam üzeri onu beklediğimi ve gelmediği her dakika acı çektiğimi biliyordu. Yine biliyordu ki o yaşadığı anın zevkini çıkarırken ben bir akıl yürütmeler ve görüntüler cehenneminde acı içinde kıvranıyorum. Onun kadar narin bir kadının yüreğinde nasıl bu kadar soğuk, dizginsiz, murdar bir canavar yaşıyor olabilirdi! Fırtınalı gökyüzünü izleyerek Hunter'in kolunda dolaşabiliyordu! (Bu gülünç ve kaba yaratığın kolunda!) Yavaş yavaş

bahçede yürüdüler, çiçeklerin kokularını içlerine çektiler, yan yana çimenlerin üzerine oturdular; bu sırada ben onu boşu boşuna beklemiş, eviyle konuşmuş, çiftliğe geleceğini öğrenmiştim ve binlerce aç kurdun iç organlarımı kemirdiği kapkara bir çölde yaşıyordum.

Ve o bu gülünç yaratıkla konuşuyordu! María bu insan müsveddesiyle ne konuşabilirdi ki? Ve hangi dilde?

Hunter ve María'nın benimle alay ettiklerini sanıyordum. Eğer ben tünelin ve gizli mesajların aptal, gülünç yaratığı olmasaydım, yine de benimle alay ederler miydi? Ya María'nın yanındaki gülünç canavar Hunter değil de ben olsaydım...

Uzun uzun bahçede dolaştılar, karanlık fırtına artık üzerimizdeydi, hava, şimşekler ve gökgürültüleriyle yırtılıyordu. Bozkırlardan esen rüzgâr kuvvetlendi ve ilk damlalar düştü. Koşarak eve sığındılar. Kalbim acıyla çarpmaya başladı. Ağaçların arasında saklandığım yerden, pek çok kez düşlediğim ama hiç tanık olmadığım bir gizin sonunda açığa çıkacağını düşündüm.

İlk katın ışıkları henüz yanmamıştı. Kısa bir süre sonra ortada bulunan Hunter'in odasının ışığının yandığını gördüm. Bu ana kadar her şey olağandı: Hunter'in odası merdivenlerin tam karşısındaydı ve önce onun odasına girmesi mantıklıydı. Artık diğer odanın da ışığının yanması gerekiyordu. María'nın merdivenlerden odasına kadar yürümesi gereken birkaç saniye boyunca kalbim vahşi bir tempoyla çarptı.

Ama diğer ışık yanmadı!

Tanrım, yüreğimde hissettiğim yalnızlığın, boşluğun yoğunluğunu anlatamam! Beni ıssız adamdan kurtaracak olan son geminin de yardım çığlıklarımı duymadan çekip gittiğini görüyordum. Aniden yaşlanmışım gibi bedenim iki büklüm kalakaldı.

XXXVIII

Rüzgârın savurduğu dalların arasında, yağmurdan sırılsıklam, korkunç bir zaman geçirdim, taa ki yağmurun ve gözyaşlarının ıslattığı gözlerim diğer odada da bir ışık yandığını görene dek.

Daha sonra olanları bir kâbus gibi anımsıyorum. Fırtınayla boğuşarak birinci katın pencere parmaklıklarından birine tırmandım. Terasa çıktım ve bir kapıya rastlayana dek yürüdüm. Sahanlığa girdim ve odasını aradım; kapısının altından sızan ışıktan hangi odada olduğunu yanılmadan buldum. Bıçağın sapını kavradım ve kapıyı açtım. O şaşkın gözlerle bana bakarken, kapısının eşiğinde, ayaktaydım. Yatağına yaklaştım, yanına vardığımda üzgün bir sesle:

"Ne yapacaksın Juan Pablo?" diye sordu.

Sol elimle saçlarını kavrayarak, "Seni öldürmem gerek María,"

dedim. "Beni yalnız bıraktın."

Daha sonra ağlayarak bıçağı göğsüne sapladım. Kan içindeki bıçağı çektiğimde çenesini sıktı ve gözlerini yumdu, güçlükle açtığı gözlerinde acılı ve alçakgönüllü bir bakış vardı. İçimde deli gibi bir öfke kabardı ve bıçağı pek çok kez göğsüne, karnına sapladım.

Tekrar terasa çıktım ve büyük bir hızla aşağıya indim, sanki şeytan sonsuza dek ruhumu ele geçirmişti. Şimşeklerin ışığında ikimizin de bildiği o manzarayı son kez gördüm.

Buenos Aires'e döndüm. Sabah dört beş civarında şehre vardım. Bir kahveden Allende'nin evine telefon ettim, adamı uyandırdım ve zaman kaybetmeden kendisini görmem gerektiğini söyledim. Sonra Posadas'a koşturdum. Polonyalı beni sokak kapısında bekliyordu. Beşinci kata varınca Allende'nin asansörün önünde, işe yaramaz gözlerini faltaşı gibi açmış beklediğini gördüm. Adamı kolundan yakalayarak içeri sürükledim. Polonyalı, bir geri zekâlı gibi şaşkınlıkla ardımızdan geldi. Onu kovdum, yalnız kalınca köre:

"Çiftlikten geliyorum. María Hunter'in sevgilisiydi," diye bağırdım.

Allende'nin yüzü sertleşti.

Buz gibi bir nefretle dişlerimin arasından "Aptal." diye tısladım.

Yüzündeki inanmaz ifadeyi görünce tekrar, "Siz aptalın tekisiniz! María başka pek çok erkeğin olduğu gibi benim de sevgilimdi," diye bağırdım.

Kör, taş gibi ayakta dururken inanılmaz bir zevk duyarak "Evet," diye bağırdım, "Ben sizi aldatırken o hepimizi aldatıyordu. Ama artık kimseyi aldatamayacak anladınız mı? Kimseyi! Kimseyi!"

Kör yırtıcı bir sesle, "Deli herif" diye ulurken tıpkı bir pençeye benzeyen elleriyle üzerime atıldı.

Kenara çekildim, küçük bir masaya çarparak düştü. İnanılmaz bir çabuklukla kendini topladı ve odanın içinde beni kovalamaya başladı. Bir yandan iskemlelere, eşyalara çarparken diğer yandan gözyaşı dökmeden kuru bir sesle ağlıyor ve yalnızca tek bir sözcük söylüyordu: "Deli herif."

Beni engellemek isteyen hizmetçiyi iterek sokağa çıktım. Benliğimi nefret, kınama, hor görme ele geçirmişti.

Karakola gittiğimde saat hemen hemen altıydı.

Hücremin penceresinden yeni bir günün doğuşunu izledim, bulutsuz bir gökyüzü. Pek çok kadın ve erkeğin uyanmakta olduğunu, kahvaltı edeceklerini, gazete okuyacaklarını, işe gideceklerini ya da çocuklarının karnını doyuracaklarını; kediyi besleyeceklerini, bir gece önce gördükleri filmden söz edeceklerini düşündüm.

İçimde karanlık bir oyuğun büyümekte olduğunu hissettim.

XXXIX

Kapalı kaldığım tüm bu aylar boyunca körün son sözünün anlamını çözmeye çalıştım: "Deli herif!" Çok kesif bir yorgunluk ya da karanlık bir his bunu düşünmeme engel oluyordu. Belki bir gün bu sözcüğün anlamını çözebilir ve Allende'nin intihar etmesinin nedenlerini irdeleyebilirim.

Doktorların arkamdan güldüklerini bilsem de en azından resim yapabiliyorum. Penceredeki manzarayı anlattığım zaman da gülmüş olduklarından kuşkulanıyorum.

Benim resmimi anlayan tek bir kişi vardı. Şimdi kalabalıklar tüm bu resimleri kendi aptal bakış açılarından yorumlayacaklar. Ve bu cehennemin duvarları, böylece, her geçen gün daha sıkı kapanacak üzerime.

Yirminci yüzyılın ilk yarısında yazılmış; ama insanlık kadar eski, insanlar yaşadıkça var olacak ruh hallerinin dibine kazılan bir "tünel" bu kitap. Özdeşlik arayışı, aşk, tutku, şüphe ve cinayet... Sıradanlığın ve sanatçı ruhunun, aklın ve içgüdünün birbirine karıştığı girdaplarda soluk soluğa bir yolculuk. Bizi götürdüğü yer ise daha ilk cümleden belli: Ben "Juan Pablo Castel, yani María Iribarne'yi öldüren şu ressam..."

Varoluşçu bir anti-kahramanın cinayet itirafnamesidir *Tünel*. Fransızcaya çevrilmesini Albert Camus'nün önerdiği, Graham Greene'in hayranlıkla karşıladığı bir başyapıt. Ernesto Sàbato'nun felsefi ve edebi evrenindeki yolculuğunun da ilk adımı.

Tünel, çağımızın temel entelektüel sorunlarını, toplumların ve ruhlarımızın karanlık, izbe köşelerini didikleyen bir üçlemenin ilk kitabı.

Yaratıcılık, dışavurum, istense de istenmese de, sonuçta, en azından tek bir kişiyle duygudaşlık, anlamdaşlık için değil midir? Ya böyle bir kişiye rastlarsa yaratıcı?

İşte, ressam Castel'in öyküsü böyle bir rastlaşmayla; María'yla başlar. Kurtarıcısını, tüneldaşını bulmuş gibidir. Marazi bir ruh taşkınlığıyla sarılır María'ya...

Aşkın, takıntının, kuşkunun, kıskançlığın, sıkıntı ve deliliğin kol gezdiği Castel'in dünyasında gerçeklik duygusu adım adım yitirilir. Geride ne yaratıcı, ne de yaratı kalır. Cinayet de çözümsüzdür, kalıcı olan tek şey sonu gelmeyen kuşku döngüsüdür.

İflah olmaz aşkları, ruh tutulmalarını bilenler için...

AYRINTI·EDEBİYAT
ISBN 975-539-235-1
9 789755 392356